

**UCHWAŁA NR LIII/753/22
RADY MIEJSKIEJ W KLUCZBORKU**

z dnia 30 listopada 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2022-2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.) Rada Miejska w Kluczborku uchwała co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2022-2027, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Kluczborka.

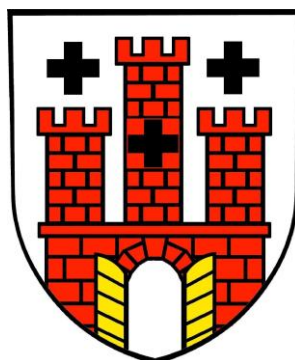
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Kluczborku

Janusz Kędzia

Załącznik do uchwały Nr LIII/753/22
Rady Miejskiej w Kluczborku
z dnia 30 listopada 2022 r.

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY KLUCZBORK
NA LATA 2022-2027**

SPIS TREŚCI

I. UWARUNKOWANIA PRAWNE TWORZENIA STRATEGII.....	7
1. PODSTAWY PRAWNE.....	7
2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE	8
II. DIAGNOZA SPOŁECZNA	18
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	18
2. ATUTY I CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ	18
3. DEMOGRAFIA	20
4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	22
5. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	24
6. GOSPODARKA.....	25
7. ZASOBY I DODATKI MIESZKANIOWE	26
8. EDUKACJA I KULTURA	27
9. OCHRONA ZDROWIA.....	34
10. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA.....	37
11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	43
12. POMOC SPOŁECZNA.....	46
13. BEZROBOCIE	60
14. BEZDOMNOŚĆ.....	63
15. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE	64
16. SYTUACJA DZIECKA.....	70
17. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH	74
18. SEKTOR POZARZĄDOWY, KOŚCIOŁY	82
19. PROBLEMY WSKAZANE PRZEZ MIESZKAŃCÓW, DIALOG SPOŁECZNY	85
20. PROBLEMY RÓWNOŚCI SZANS	88
21. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH.....	92
III. PROGRAMOWANIE	102
1. WIZJA I MISJA.....	102
2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	103
3. PROGNOZA ZMIAN	122
4. RAMY FINANSOWE.....	126
5. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE, EWALUACJA	126
6. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ, ANALIZA RYZYKA.....	128
7. PROGRAMY I PROJEKTY	129
UWAGI KOŃCOWE.....	130

WSTĘP

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork został przygotowany na lata 2022-2027. W swoich założeniach programowych odnosi się do innych dokumentów z zakresu polityki społecznej funkcjonujących na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym.

Koordynowanie prac mających na celu opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2022-2027 powierzono Dyrektorowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku. Zadaniem zespołu, który współpracował z Dyrektorem w zakresie pozyskiwania danych wykorzystanych w dokumencie, była współpraca z właściwymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi w celu opracowania i przedłożenia Radzie Miejskiej w Kluczborku do zatwierdzenia dokumentu Strategii.

Przystępując do opracowania dokumentu strategii, upowszechniono na stronach internetowych Urzędu Miejskiego i Ośrodka Pomocy Społecznej informację w formie komunikatu, w którym zawarto prośbę do mieszkańców o wypełnienie ankiet: „Problemy społeczne w opinii mieszkańców” oraz „Równość szans kobiet i mężczyzn”. Mieszkańców gminy Kluczbork zaproszono zarazem do wskazania najważniejszych problemów i potrzeb społecznych oraz zgłaszania pomysłów na ich rozwiązanie. Podkreślono, że tworzony dokument będzie dotyczyć całej gminy i wspólnie z mieszkańcami samorząd ma szansę stworzyć plany strategiczne, których realizacja będzie miała znaczący wpływ na jakość i komfort życia mieszkańców gminy w najbliższych latach.

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powstawał we współpracy Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku z Ośrodkiem Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie, który udzielał merytorycznego wsparcia zarówno w procesie przygotowania narzędzi badawczych, jak i w opracowaniu dokumentu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2022-2027 jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad strategią uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, mieszkańcy gminy oraz eksperci.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych realizuje ustawowy obowiązek gminy nakreślony w art. 16b. ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12

marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), które stanowią:

Art. 16b. 1. Gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej.

2. Strategia, o której mowa w ust. 1, zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Art. 17. 1. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

W opracowanym dokumencie można wyróżnić trzy zasadnicze części: **wprowadzającą**, w której zawarto informacje na temat uwarunkowań prawnych tworzenia strategii; **analityczno-diagnostyczną**, która zawiera diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie i identyfikuje problemy społeczne, oraz **programową**, przedstawiającą założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata, ujęte w formie wizji, misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

W części programowej zostały wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania przyjętych założeń, określony został także czas realizacji wyznaczonych działań. W celu określenia postępów w realizacji założeń programowych wyznaczone zostały **wskaźniki monitorowania realizacji celów strategii**, uwzględniające wartości z ostatniego roku objętego analizą danych i oczekiwane wartości docelowe w roku kończącym zaplanowany okres programowania opracowanej strategii. Część programowa zawiera także ramy finansowe, prognozę zmian oraz informacje na temat sposobu wdrażania, prowadzenia monitoringu oraz ewaluacji strategii.

Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przeprowadzono badania ankietowe dotyczące **sytuacji społecznej w gminie, problemu równości szans kobiet i mężczyzn oraz sytuacji dziecka**.

Respondentami ankiety odnoszącej się do sytuacji społecznej byli mieszkańcy gminy oraz osoby mające wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej. W sumie do analizy przedłożono 24 anonimowo wypełnione arkusze. Wśród ankietowanych było 71% kobiet i 25% mężczyzn, natomiast 4% uczestników badania nie zadeklarowało swojej przynależności płciowej. Dominującą grupę respondentów stanowiły osoby w przedziale wiekowym 36-45 lat (45%). Mniejszy odsetek spośród respondentów stanowiły grupy osób w wieku 46-55 lat (16%) oraz 26-35 lat, 56-65 lat i osoby w wieku powyżej 65 lat (po 13%). W badaniu nie wzięły udziału osoby poniżej 25. roku życia. Jeśli chodzi o poziom wykształcenia uczestników badania, to 71% spośród nich zadeklarowało posiadanie wykształcenia wyższego. Kolejną grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim (21%), zaś 8% respondentów nie określiło poziomu wykształcenia.

Biorąc pod uwagę czas zamieszkiwania w gminie, to 62% wszystkich respondentów mieszka na terenie gminy Kluczbork od urodzenia, a 38% uczestników badania zamieszkuje w gminie od 15 do 50 lat. Można zatem domniemywać, iż ankietowani mają ugruntowane i przemyślane opinie na temat niekorzystnych zjawisk widocznych w gminie oraz problemów, jakie dotyczą jej mieszkańców. Profil respondentów ankiety prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Profil respondentów ankiety „Problemy społeczne w opinii mieszkańców”

liczba ankietowanych	płeć	grupa wiekowa	czas zamieszkiwania w gminie	wykształcenie
24	kobiety (71%)	26-35 lat (13%)	od urodzenia (62%)	średnie (21%)
		36-45 lat (45%)		wyższe (71%)
	mężczyźni (25%)	46-55 lat (16%)	od 15 do 50 lat (38%)	brak deklaracji (8%)
		56-65 lat (13%)		
	brak deklaracji (4%)	pow. 65 lat (13%)		

W badaniu ankietowym, którego celem było poznanie opinii mieszkańców na temat problemu równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu

na płeć, wykorzystano do analizy 16 arkuszy wypełnionych anonimowo ankiet. Wśród respondentów było 88% kobiet oraz 6% mężczyzn i taki sam odsetek (6%) badanych nie zadeklarował swojej przynależności płciowej. Najliczniej wśród respondentów reprezentowana była grupa osób w wieku 36-45 lat (50%), a kolejne liczne grupy stanowiły osoby w wieku 46-55 lat (25%) i 26-35 lat (19%). Mniej licznie reprezentowana była grupa osób w wieku 56-65 lat (6%). Osoby w wieku poniżej 25 lat i powyżej 65. roku życia nie wzięły udziału w tym badaniu. Profil respondentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Profil respondentów ankiety „Równość szans kobiet i mężczyzn”

liczba ankietowanych	płeć	grupa wiekowa	czas zamieszkiwania w gminie	wykształcenie
16	kobiety (88%)	26-35 lat (19%)	od urodzenia (69%)	średnie (19%)
		36-45 lat (50%)		wyższe (75%)
	mężczyźni (6%)	46-55 lat (25%)	od 16 do 45 lat (19%)	brak deklaracji (6%)
	brak deklaracji (6%)	56-65 lat (6%)	brak deklaracji (12%)	

Osobna ankieta, która pomogła w dokonaniu analizy sytuacji dziecka w środowisku szkolnym i rodzinnym, została rozesłana do placówek oświatowych. Analizę tę przeprowadzono na podstawie 5 ankiet wypełnionych przez dyrektorów i pedagogów z placówek systemu oświaty funkcjonujących na terenie gminy Kluczbork.

Przygotowana w oparciu o uzyskane informacje, materiały i opinie mieszkańców Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wskazuje problemy, których rozwiązanie powinno stać się w najbliższym czasie przedmiotem szczególnej troski ze strony władz samorządowych i pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej.

I. UWARUNKOWANIA PRAWNE TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Na jej treść i realizację mają wpływ następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 615);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2021);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75 z późn. zm.);

- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685);
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 716 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1297),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329);
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2021 r. poz. 1744);
- uchwała nr 105 Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2021 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030 (M.P. 2021 poz. 843)
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej (KPRES) – uchwała nr 11 Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2019 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej” (M.P. 2019 poz. 2014).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym. W swej warstwie merytorycznej odnosi się do dokumentów, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym. Poniżej przedstawiono główne założenia programowe tych dokumentów.

2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

W ramach trzech priorytetów tematycznych strategii, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, przygotowano siedem projektów przewodnich: „Unia innowacji”; „Młodzież w drodze”; „Europejska agenda cyfrowa”; „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”; „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”; „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”; „Europejski program walki z ubóstwem”.

28 kwietnia 2020 r. Rada Ministrów RP przyjęła „Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020. Aktualizacja 2020/2021”. Już na starcie prac nad KPR oczekiwano uwzględnienia w KPR działań na rzecz priorytetów nowej strategii dla UE, zaprezentowanej w komunikacie KE pn. „Europejski Zielony Ład” z 11 grudnia 2019 r. oraz w dokumencie otwierającym nowy cykl Semestru, tj. „Rocznej Strategii Zrównoważonego Wzrostu Gospodarczego na 2020 rok” z 17 grudnia 2019 r. W związku z wybuchem pandemii COVID-19 w 2020 r. na ostatnim etapie prac dokument uzupełniono o odrębny rozdział poświęcony przedstawieniu działań mających na celu bezpośrednią walkę z pandemią COVID-19 i przeciwdziałanie rozszerzającym się jej skutkom ekonomicznym, zawartych w ustawach składających się na tzw. „tarczę antykryzysową”.

W KPR znalazła się bardzo wstępna, ze względu na niemający precedensu dynamiczny charakter kryzysu gospodarczego wywołanego przez pandemię, ocena sytuacji i scenariusz makroekonomiczny na najbliższe miesiące. Jednocześnie w KPR zachowano dorobek wcześniejszych prac nad dokumentem, zastrzegając, że realizacja zaplanowanych działań będzie uzależniona od rozwoju sytuacji w Polsce i na świecie.

Nowe Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2021-2027

Na mocy Traktatu z Lizbony Wieloletnie Ramy Finansowe (WRF) zostały przekształcone z porozumienia międzyinstytucjonalnego w akt prawnie wiążący. WRF, przyjmowane na okres co najmniej pięciu lat, muszą gwarantować dokonywanie wydatków Unii w sposób usystematyzowany i w granicach jej zasobów własnych oraz zawierają przepisy, z którymi musi być zgodny roczny budżet Unii, a tym samym stwarzają podwaliny pod dyscyplinę finansową.

2 maja 2018 r. Komisja Europejska przyjęła pierwszy projekt długofalowego budżetu UE, czyli wieloletnich ram finansowych 2021-2027. Aby odpowiedzieć na społeczno-gospodarcze skutki pandemii COVID-19, 27 maja 2020 r. zaproponowano **zmieniony długofalowy budżet UE**, wprowadzając nadzwyczajny instrument na rzecz odbudowy (Next Generation EU), który ma pomóc naprawić najpilniejsze szkody spowodowane pandemią i na nowo ożywić gospodarkę.

Podczas szczytu w Brukseli w dn. 17-21 lipca 2020 r. przywódcy państw członkowskich uzgodnili długofalowy budżet UE 2021-2027 opiewający na kwotę 1 074,3 mld EUR. Z budżetu wspierane będą m.in. inwestycje w transformację cyfrową i ekologiczną. Przywódcy uzgodnili też pakiet odbudowy o wartości 750 mld EUR, który pomoże UE poradzić sobie z kryzysem spowodowanym pandemią. Z kwoty tej 390 mld EUR zostanie wypłaconych w formie dotacji dla państw członkowskich, a 360 mld EUR – w formie pożyczek.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER)

W perspektywie finansowej 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny współfinansuje krajowy Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (PO WER), który został przyjęty uchwałą Rady Ministrów RP w dniu 8 stycznia 2014 roku. Program, który powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia, wspiera innowacje społeczne oraz współpracę ponadnarodową w wyżej wymienionych obszarach, a także wdrażanie w naszym kraju „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych”.

Komisja Europejska proponuje przeznaczenie dodatkowych środków w latach 2020-2022 na fundusze strukturalne w ramach programów perspektywy 2014-2020 na walkę ze skutkami kryzysu wywołanego przez pandemię COVID-19 oraz przygotowanie długookresowej transformacji w kierunku zielonej, cyfrowej, bardziej odpornej na zagrożenia Europy. Ta inicjatywa KE nazywana została w skrócie REACT-EU.

Polska popiera podejście polegające na wykorzystaniu obecnych programów polityki spójności jako narzędzia wspierania działań krótko- i średnioterminowych za pośrednictwem REACT-UE, natomiast polityka spójności w latach 2022-2027 powinna realizować cele w dłuższej perspektywie czasowej.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS)

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Został uchwalony przez Radę Ministrów 17 września 2019 r. Rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) określone w filarze rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.

W KSRR wskazuje się Obszary Strategicznej Interwencji istotne z punktu widzenia realizacji polityki regionalnej, które zostaną uwzględnione w krajowych i regionalnych strategiach rozwoju (m.in. poprzez wskazanie dedykowanych im działań). Są to dwa typy obszarów: miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze i obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Oprócz tego KSRR wskazuje również wschodnią Polskę i Śląsk jako OSI wymagające ukierunkowanego wsparcia z poziomu kraju (Program Polska Wschodnia, Program dla Śląska). Jednocześnie na poziomie regionalnym samorząd województwa może wyznaczać swoje obszary strategicznej interwencji, takie m.in. jak obszary przemysłowe, zdegradowane czy tzw. wewnętrzne peryferia, o ile będzie to wiązało się z zapewnieniem konkretnych instrumentów wsparcia lub mechanizmów uzgodnień.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 to dokument mający na celu przede wszystkim poprawę jakości życia obywateli. Ukazuje on główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, a także kierunki zagospodarowania przestrzennego państwa. Powyższy dokument wyznaczył trzy strategiczne obszary, w których powinien odbywać się rozwój Polski:

- Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:
 - Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna,
 - Polska Cyfrowa,
 - Kapitał ludzki,
 - Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko.
- Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:
 - Rozwój regionalny,
 - Transport.
- Obszar efektywności i sprawności państwa:
 - Kapitał społeczny,
 - Sprawne państwo.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Głównym celem SRKS jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. W dokumencie wyznaczono następujące trzy cele szczegółowe i priorytety:

Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne:

1.1 Usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami,

1.2 Rozwój i wzmocnienie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.

Cel szczegółowy 2. Wzmocnienie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich:

2.1 Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmocnienia uczestnictwa w kulturze,

2.2 Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dóbr kultury,

2.3 Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,

2.4 Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę,

2.5 Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

Cel szczegółowy 3. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne:

- 3.1 Wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju,
- 3.2 Rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych,
- 3.3 Wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa.

2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 jest niezwykle ważnym dokumentem, by efektywnie i z korzyścią dla mieszkańców zarządzać regionem. Z myślą o dalszym rozwoju regionu, zwrócono szczególną uwagę na szeroko pojmowane bezpieczeństwo – od poczucia stabilizacji w życiu zawodowym, przez łatwy i szybki dostęp do usług zdrowotnych, po prawo do oddychania czystym powietrzem. Postawiono na dalszą poprawę edukacji, coraz większą konkurencyjność przedsiębiorstw zapewniających dobre warunki pracy oraz nowoczesne usługi. W dokumencie sformułowano wizję rozwoju (Opolskie w 2030 roku to region cenionej jakości życia wynikającej z unikalnego i uniwersalnego łączenia różnorodności: dynamiki i równowagi, nowoczesności i tradycji oraz otwartości i integracji), a także poniższe cele strategiczne i służące ich realizacji cele operacyjne:

Cel strategiczny 1: CZŁOWIEK I RELACJE – Mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę.

Cele operacyjne:

- Trwałe więzi społeczne.
- Wykwalifikowani mieszkańcy.
- Rozwinięte i dostępne usługi.
- Bezpieczny region.

Cel strategiczny 2: ŚRODOWISKO I ROZWÓJ – Środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi.

Cele operacyjne:

- Opolskie zeroemisyjne.
- Przyjazne środowisko i racjonalna gospodarka zasobami.
- Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe.

Cel strategiczny 3: SILNA GOSPODARKA – Gospodarka inteligentna wzmacniająca konkurencyjność regionu.

Cele operacyjne:

- Gospodarka otwarta na współpracę.
- Silne branże.
- Region dostępny komunikacyjnie.
- Ceniona marka regionu.

Wojewódzka Strategia w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025

Głównym celem Wojewódzkiej Strategii w Zakresie Polityki Społecznej jest wspieranie działań i rozwój instytucji służących zabezpieczeniu podstawowych potrzeb mieszkańców województwa opolskiego, a także integracja społeczeństwa regionu poprzez wzmocnienie aktywności mieszkańców i współdziałanie instytucji publicznych, komercyjnych oraz organizacji pozarządowych. Cel ten jest zgodny z założeniami polityki państwa w obszarze zagadnień społecznych, a także odpowiada priorytetom Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego. Analiza części diagnostycznej, w tym analiza słabych i mocnych stron sytuacji społeczno-ekonomicznej, a także regionalnych wyzwań i szans województwa opolskiego, pozwoliły na określenie niżej przedstawionych celów strategicznych i operacyjnych:

Cel strategiczny 1. Bezpieczna i aktywna rodzina

Cele operacyjne:

- 1.1. Wzmocnienie funkcji opiekuńczej i wychowawczej rodzin.
- 1.2. Wzmocnienie systemu pieczy zastępczej oraz wsparcie dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej.
- 1.3. Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego i socjalnego rodzin.

Cel strategiczny 2. Opolski model wsparcia i aktywizacji seniorów

Cele operacyjne:

- 2.1. Rozwój usług senioralnych.
- 2.2. Zwiększenie udziału osób starszych w życiu społecznym – aktywny udział w działaniach instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, wolontariacie.
- 2.3. Zwiększenie świadomości społecznej i zmiana postaw wobec problemów starości i starzenia się.

Cel strategiczny 3. Opolskie bez barier

Cele operacyjne:

3.1. Ograniczenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego wśród niepełnosprawnych mieszkańców województwa.

3.2. Zwiększenie udziału sektora ekonomii społecznej oraz innych organizacji pozarządowych w realizacji zadań reintegracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

3.3. Zmiana postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych, sprzyjająca integracji społecznej.

Cel strategiczny 4. Włączenie społeczne

Cele operacyjne:

4.1 Rozwój usług aktywizacji społecznej i zawodowej.

4.2. Partnerstwo i współpraca na rzecz włączenia społecznego.

4.3. Usprawnienie koordynacji działań na rzecz włączenia społecznego.

Cel strategiczny 5. Ekonomia społeczna drogą do integracji regionalnej

Cele operacyjne:

5.1. Promocja ekonomii społecznej w regionie.

5.2. Rozwój systemu wsparcia ekonomii społecznej.

5.3. Rozwój partnerstwa i otoczenia na rzecz ekonomii społecznej.

Strategia Rozwoju Powiatu Kluczborskiego na lata 2014–2022

Strategia Rozwoju Powiatu Kluczborskiego jest najważniejszym dokumentem strategicznym określającym perspektywy i kierunki rozwoju powiatu. W trakcie prac nad strategią dokonano diagnozy społeczno-gospodarczej i analizy SWOT-TOWS, opracowano kierunki rozwoju powiatu kluczborskiego oraz przeprowadzono konsultacje społeczne. Dokument składa się z części programowej, stanowiącej najważniejszy rezultat procesu budowania Strategii Rozwoju Powiatu Kluczborskiego zawierającej wizję (Powiat Kluczborski w 2022 roku to przestrzeń przyjazna mieszkańcom, która stwarza warunki do zrównoważonego rozwoju, sprzyjając realizacji inicjatyw oddolnych, będąc jednocześnie atrakcyjnym miejscem wypoczynku) i misję (Powiat Kluczborski zapewnia komfort życia) oraz pola strategiczne i operacyjne wraz z otwartym katalogiem kierunków działań. Wśród obszarów tematycznych kwestii społecznych dotyczyło Pole strategiczne 2. Kapitał ludzki oraz służące jego osiągnięciu pola operacyjne:

Pole strategiczne 2. Kapitał ludzki

Pole operacyjne 2.1. Poprawa i dostosowanie ochrony zdrowia i opieki społecznej do trendów demograficzno-epidemiologicznych.

Pole operacyjne 2.2. Uelastycznienie zasobów rynku pracy.

Pole operacyjne 2.3. Kreowanie trendów nowoczesnej edukacji.

Pole operacyjne 2.4. Rozwój kultury oraz zagospodarowanie czasu wolnego.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kluczbork do 2030 roku „Wybieram Kluczbork” – projekt po konsultacjach społecznych

Strategia rozwoju stanowi podstawowy instrument racjonalnego zarządzania gminą. Jako dokument planistyczny, jest narzędziem służącym do wytyczania zmian, rozwiązywania lokalnych problemów i zaspakajania potrzeb społeczno-gospodarczych przy jednoczesnym niwelowaniu barier pojawiających się w otoczeniu. Pozwala na zdiagnozowanie lokalnego otoczenia, poznanie własnych zasobów i wykorzystanie potencjalnych szans na rozwój. Na podstawie Raportu Diagnostycznego opracowano wnioski, które w połączeniu z analizą SWOT dały podstawę do określenia wizji rozwoju gminy (Kluczbork to gmina dynamicznego rozwoju, otwarta na mieszkańców, zapewniająca wysoką jakość życia, przyjazna, bezpieczna, wspierająca aktywność lokalną, gospodarczą oraz dbająca o środowisko), a także niżej przedstawione cele strategiczne i cele operacyjne:

CEL STRATEGICZNY I Wzrost potencjału gospodarczego

I.1 Rozwój przedsiębiorczości i terenów inwestycyjnych.

I.2 Poprawa i modernizacja układu komunikacyjnego.

I.3 Rozwój turystyki i rekreacji.

I.4 Intensyfikacja działań promocyjnych gminy.

CEL STRATEGICZNY II Podniesienie jakości życia mieszkańców wspierające aktywne społeczeństwo

II.1 Rozwój kultury.

II.2 Wzrost poziomu bezpieczeństwa.

II.3 Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.

II.4 Rozwój kapitału społecznego.

II.5 Kompleksowa oferta opieki społecznej, wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

II.6 Zdrowy Kluczbork.

CEL STRATEGICZNY III Kształtowanie przestrzeni sprzyjającej rozwojowi społeczno-gospodarczemu

III.1 Poprawa jakości środowiska przyrodniczego.

III.2 Rewitalizacja gminy Kluczbork.

III.3 Poprawa ładu przestrzennego.

II. DIAGNOZA SPOŁECZNA

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Kluczbork to gmina miejsko-wiejska położona w północnej części województwa opolskiego, w obrębie centralnej części powiatu kluczborskiego. Zajmuje obszar 217 km², co stanowi 25,5% powierzchni powiatu, i jest jedną z czterech powiatowych jednostek terytorialnych. Sołectwa wchodzące w skład gminy okalają tereny miasta Kluczbork. Ponadto obszar gminy graniczy od wschodu i południowego wschodu z gminami powiatu oleskiego: Gorzów Śląski i Olesno, od południa z gminą Laskowice Wielkie (powiat kluczborski), od południowego zachodu z gminą Murów w powiecie opolskim oraz z gminami powiatu kluczborskiego – Wołczyn od zachodu i Byczyna od północy.

W granicach gminy, obok miasta Kluczbork, które jest jej siedzibą, położone są 23 sołectwa: Bażany, Bąków, Biadacz, Bogacica, Bogacka Szklarnia, Bogdańczowice, Borkowice, Czaple Stare, Gotartów, Krasków, Krzywizna, Kujakowice Dolne, Kujakowice Górne, Kuniów, Ligota Dolna, Ligota Górna, Łowkowice, Maciejów, Nowa Bogacica, Smardy Dolne, Smardy Górne, Unieszów i Żabiniec. Najliczniej zamieszkiwaną jednostką pomocniczą gminy, poza miastem Kluczbork, jest sołectwo Bogacica (1 353 osoby), natomiast najmniej mieszkańców liczy sołectwo Unieszów (96 osób).

Na terenie gminy działa 100 organizacji pozarządowych, które zajmują się m.in. promowaniem regionu, krzewieniem kultury i sportu oraz integracją środowisk lokalnych. Miejsko-wiejska gmina Kluczbork, pragnąc mieć wpływ na rozwój i promocję gminy, bierze udział w pracach i działaniach związków ponadgminnych, m.in. uczestniczy w Stowarzyszeniu Lokalna Grupa Działania „Dolina Stobrawy”, Stowarzyszeniu Obszar Funkcjonalny Kluczbork – Olesno – Namysłów, Związku Gmin Śląska Opolskiego oraz Związku Miast Polskich.

2. ATUTY I CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Kluczbork pytania pozwalające uzyskać opinie na temat atutów gminy, czynników, które ograniczają jej możliwości rozwojowe, a także działań, jakie należy podjąć, by uczynić ją bardziej przyjazną dla mieszkańców.

Wskazując atuty gminy, wypełniający ankietę najczęściej wymieniali dogodny położenie geograficzne i komunikacyjne (przy skrzyżowaniu dróg krajowych DK 11,

DK 42 i DK 45 oraz szlaków kolejowych) oraz dobrze rozwiniętą infrastrukturę. Wśród atutów wymieniono też rozbudowaną bazę sportowo-rekreacyjną, prężnie działające instytucje kultury oraz atrakcyjne przyrodniczo otoczenie. Duże znaczenie badani przywiązywali również do stałego i dynamicznego rozwoju gminy, realizowania programów społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych, seniorów i rodzin oraz zaangażowania władz gminnych i samorządowych. Wypełniający ankietę wspomnieli też o poczuciu bezpieczeństwa mieszkańców, atrakcyjnych terenach inwestycyjnych i prospołecznej postawie społeczności lokalnej.

Wśród wypowiedzi mieszkańców na temat słabych stron miejsko-wiejskiej gminy Kluczbork najczęściej pojawiała się kwestia ograniczeń finansowych na rozwój i inwestycje oraz niewystarczający, w stosunku do potrzeb, budżet gminy. Za równie dotkliwy problem ankietowani uznali deficyt miejsc pracy, szczególnie dla kobiet. W tym kontekście respondenci zwracali uwagę na niewystarczającą liczbę lokalnych zakładów pracy i niskie zarobki, co istotnie zmniejsza szanse na pozostanie w gminie osób młodych. Według badanych problem stanowi także niezaspokajająca potrzeb mieszkańców oferta medyczna szpitala i utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów oraz niedostatecznie rozwinięta komunikacja publiczna na obszarach wiejskich. Za czynniki ograniczające rozwój ankietowani uznali wciąż niezadowalający stan dróg, wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza, a także brak tanich mieszkań.

Uczestnicy badania wskazywali również działania, jakie należy podjąć, aby gminę uczynić bardziej przyjazną dla mieszkańców. Za najważniejsze uznano dalszy rozwój bazy rekreacyjno-sportowej (rozbudowa krytej pływalni, wytyczanie ścieżek rowerowych, remont miejskiego stadionu i placów zabaw, uruchomienie sztucznego lodowiska i kręgielni) oraz zwiększenie nakładów na inwestycje w infrastrukturę gminną (modernizacja dróg i chodników, budowa żłobków, rozwój budownictwa mieszkaniowego – komunalnego i socjalnego), a także zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki szpitalnej (uruchomienie nowych oddziałów w Powiatowym Centrum Zdrowia). Do istotnych kwestii respondenci zaliczyli też poprawę funkcjonowania komunikacji publicznej, dalszą likwidację barier architektonicznych oraz zwiększenie dostępności oferty kulturalnej na obszarach wiejskich. Wśród niezbędnych do realizacji działań wskazano również tworzenie nowych stref inwestycyjnych i wdrażanie ulg podatkowych wspierających przedsiębiorców oraz rozszerzenie działań proekologicznych, wspomniano także o skutecznym rozwiązaniu problemu bezdomności oraz spożywania alkoholu w centrum miasta.

3. DEMOGRAFIA

Na koniec 2021 r. gmina liczyła 33 356 osób, wśród których były 17 452 kobiety, które stanowiły 52,32% ogółu ludności. Gęstość zaludnienia wynosiła w przybliżeniu 154 osoby na km². Analizując dane demograficzne, można stwierdzić, iż w latach 2019-2021 ogólna liczba mieszkańców gminy zmniejszała się z roku na rok. Jeśli chodzi o poszczególne grupy wiekowe, to warto zauważyć, że w rozpatrywanym okresie malała zarówno liczba dzieci i młodzieży, jak i liczba osób w wieku produkcyjnym, natomiast liczba najstarszych mieszkańców gminy systematycznie rosła.

W latach 2019-2021 w każdym kolejnym roku analizy liczba urodzeń była niższa niż liczba zgonów, przyrost naturalny był więc wyrażony liczbą ujemną.

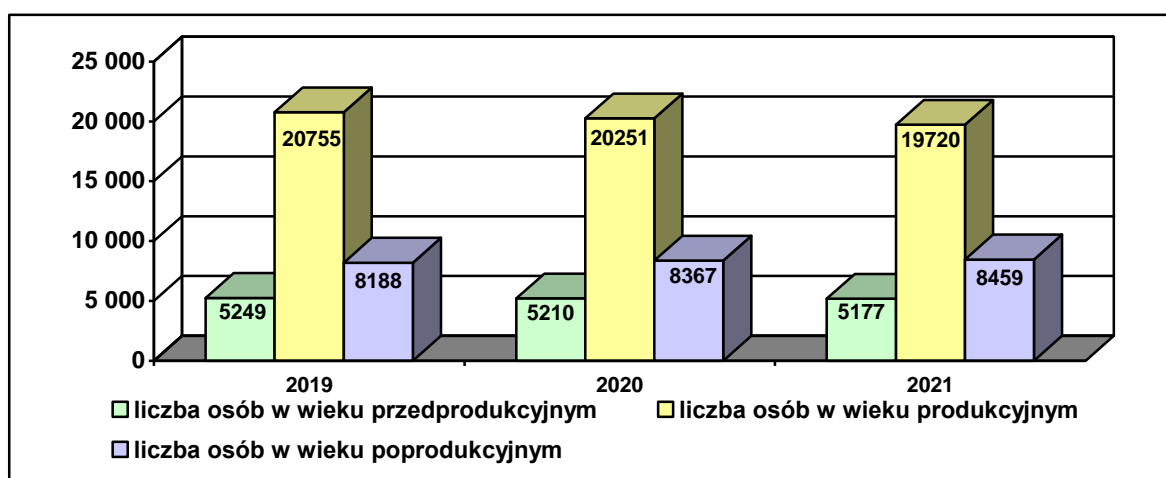
Saldo migracji ludności gminy w rozpatrywanym okresie zmniejszało się z roku na rok i było stale dodatnie. Szczegółowe dane dotyczące sytuacji demograficznej gminy przedstawiają poniższe tabele i wykresy.

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	5 249	5 210	5 177
liczba osób w wieku produkcyjnym	20 755	20 251	19 720
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	8 188	8 367	8 459
ogółem	34 192	33 828	33 356

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Wykres 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2019-2021

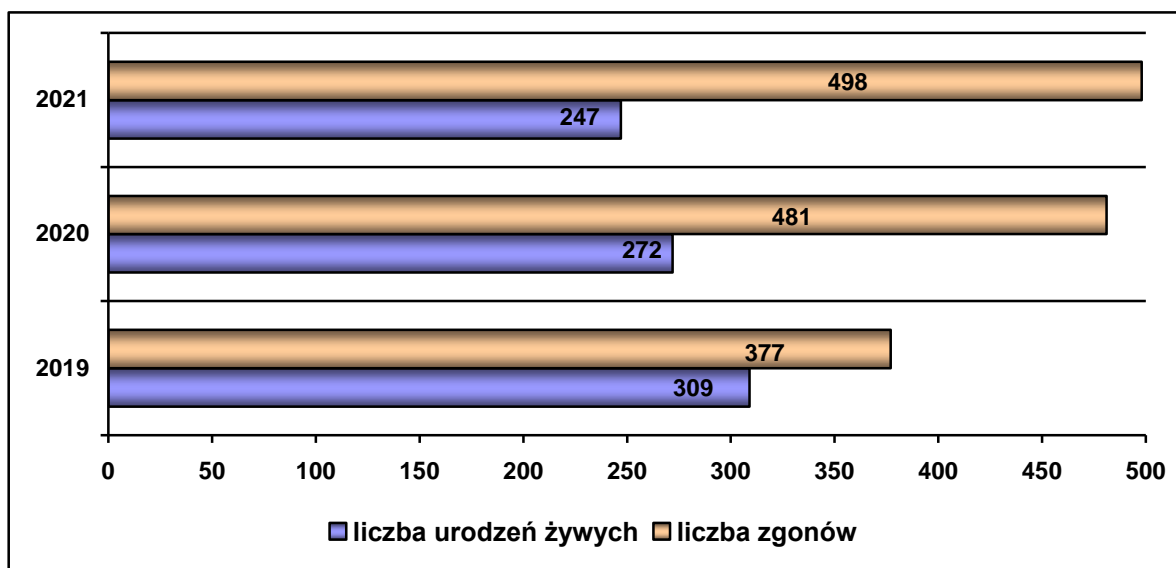
Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba urodzeń żywych	309	272	247
liczba zgonów	377	481	498
przyrost naturalny	-68	-209	-251

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Wykres 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2019-2021

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Tabela 5. Ruch migracyjny ludności w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba zameldowanych osób spoza gminy	1 054	754	735
w tym z zagranicy	6	3	6
liczba osób wymeldowanych poza gminę	575	413	538
w tym za granicę	3		2
saldo migracji ogółem	+479	+341	+197

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Dostrzegane zmiany demograficzne, ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska starzenia się społeczeństwa, wymagają kompleksowego podejścia do sytuacji poszczególnych grup mieszkańców, poznania ich potrzeb i oczekiwań, co umożliwi wypracowanie odpowiednich rozwiązań sprzyjających zarówno rozwojowi społecznemu, jak i gospodarczemu gminy.

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w gminie Kluczbork jest wysoki. Bardzo dobrze rozwinięta jest sieć wodociągowa o długości 186 km. Ujęcia zlokalizowane w Bogacicy, Łowkowicach i Maciejowie oraz stacje uzdatniania w Kluczborku i Krzywiźnie zaopatrują w wodę wszystkich mieszkańców. Z sieci kanalizacyjnej o długości 66 km korzysta ponad 80% ludności gminy. Zbiorowym dostarczaniem wody oraz odprowadzaniem ścieków zajmuje się Spółka Wodociągi i Kanalizacja „Hydrokom” sp. z o.o. w Kluczborku – przedsiębiorstwo, w którym gmina posiada 89% udziałów (pozostałe 11% należy do Gminy Byczyna). W miejscowości Ligota Dolna funkcjonuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych. Na obszarach z rozproszonym charakterem zabudowy, nieobjętych kanalizacją grupową, gospodarka ściekowa opiera się o system przydomowych oczyszczalni ścieków, który jest rozwiązaniem ekonomicznie optymalnym. W 2021 r. funkcjonowało 499 tego typu oczyszczalni, których budowę dofinansowała gmina Kluczbork. Dalszego rozwoju i nakładów inwestycyjnych wymaga słabiej rozwinięta sieć gazowa, do której dostęp posiada 44% mieszkańców. Poniżej zawarto szczegółowe dane na temat istniejącej infrastruktury technicznej.

Tabela 6. Infrastruktura techniczna w gminie w 2021 r.

sieć wodociągowa	
długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	186,0
liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej	33 284
sieć kanalizacyjna	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	66,0
liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	26 792
oczyszczalnie ścieków	
liczba oczyszczalni ścieków	1 główna + 499 przydomowych
liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków	26 792
sieć gazowa	
długość czynnej sieci gazowej (w km)	158,607
liczba gospodarstw domowych korzystających z sieci gazowej	14 673
sieć drogowa	
długość dróg publicznych w gminie ogółem (w km)	239,0 km
w tym długość dróg gminnych (w km)	82,0 km

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

W uzupełnieniu powyższych danych warto wymienić najważniejsze spośród inwestycji realizowanych w gminie w latach 2019-2021:

Tabela 7. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w gminie w latach 2019-2021

inwestycje w 2019 r.
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa drogi dojazdowej od DK 45 w Kuniowie; • Budowa miejsc parkingowych przy ul. Cybisa; • Przebudowa drogi gminnej Gotartów – Kujakowice Górne; • Budowa ścieżek i dróg rowerowych wraz z budową parkingów Park&Drive; • Remont ul. Powstańców Śl. i ul. Różanej w Kluczborku; • Budowa przykanalika wraz z przepompownią ścieków w Ligocie Zameckiej; • Budowa kładki pieszo-rowerowej wraz z oświetleniem przy zbiorniku „Kluczbork”; • Budowa sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przepompownią ścieków przy ul. Ks. Skorupki w Kluczborku; • Budowa oświetlenia: ul. Dębowa w Ligocie Górnej, ul. Polna w Smardach Dolnych, ul. Różana w Kluczborku, ul. Witosa w Krzywiźnie, ul. Jagiellońska i Sikorskiego w Kluczborku oraz w miejscowości Unieszów; • Rozbudowa oświetlenia ulicznego przy ul. Wolności w Bogacicy; • Kluczborskie Centrum Lekkoatletyczne.
inwestycje w 2020 r.
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa ostatniego etapu obwodnicy miasta Kluczborka; • Przebudowa dróg gminnych w Bażanach, Gortatowie, ul. Sportowa w Bogacicy oraz w Rynku w Kluczborku; • Budowa sieci kanalizacji deszczowej w ul. Chopina w Kluczborku; • Ułożenie nawierzchni z masy mineralno-bitumicznej na drogach gminnych; • Budowa drogi ul. Podkowińskiego w Kluczborku oraz drogi gminnej w Gotartowie; • Budowa oświetlenia w ul. Bora-Komorowskiego w Kluczborku, ul. Wolności w Bąkowie; • Modernizacja boiska w Kujakowicach Górnych, przebudowa trybun na stadionie KKS oraz budowa oświetlenia na Stadionie Miejskim w Kluczborku; • Modernizacja świetlicy wiejskiej w Kraskowie; • Termomodernizacja budynków oświatowych gminy Kluczbork; • Utworzenie Centrum Edukacji „Stobrawa”; • Utworzenie Centrum Kluczborska Bajka.
inwestycje w 2021 r.
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa oświetlenia w Ligocie Dolnej oraz oświetlenia drogi dojazdowej przy ul. Karola Miarki w Kluczborku, przebudowa oświetlenia skrzyżowań na terenie Kluczborka, dobudowa oświetlenia w Biadaczu; • Budowa dróg ul. Kantora i ul. Podkowińskiego w Kluczborku, budowa drogi dojazdowej do działek przy ul. Kościuszki w Kluczborku, przebudowa ul. gen Maczka w Kluczborku; • Budowa przepompowni ścieków w Ligocie Dolnej; • Budowa sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej w Ligocie Zameckiej, budowa sieci kanalizacyjnej do działek budowlanych w Kraskowie, rozbudowa sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Podkowińskiego; • Uzbrojenie terenu WSSE przy ul. Wołczyńskiej w Kluczborku; • Modernizacja mieszkań gminnych (komunalnych i socjalnych); • Termomodernizacja dachu sali gimnastycznej w PSP w Kuniowie; • Budowa krytej pływalni w Kluczborku, budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego w Bogacicy, budowa nawierzchni sportowo-modułowej wraz z wyposażeniem na boisku przy PSP nr 2 w Kluczborku; • Modernizacja nawierzchni boiska przy PSP w Kujakowicach Górnych oraz boisk LZS; • Budowa placu zabaw przy ul. Stefana Batorego w Kluczborku, modernizacja placów zabaw na terenie Kluczborka.

Dane: Raport o stanie gminy Kluczbork.

Warto dodać, że w ramach działań proekologicznych gmina Kluczbork, przy wykorzystaniu funduszy unijnych oraz środków krajowych, sukcesywnie wdraża przedsięwzięcia inwestycyjne oraz rozwiązania systemowe mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie zjawiska niskiej emisji (realizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, likwidacja pieców węglowych, termomodernizacja budynków, modernizacja systemów grzewczych, promocja i edukacja ekologiczna społeczności lokalnej). W 2021 r. w ramach likwidacji wysokoemisyjnych źródeł ciepła w gminnych lokalach mieszkalnych przyłączono do sieci gazowej 37 lokali indywidualnych oraz 22 lokale w budynku wielorodzinnym, wydatkowano na ten cel 16 091 zł, zaś dotacja do wymiany ogrzewania na ekologiczne dla właścicieli lokali mieszkalnych i nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi wyniosła 232 058 zł.

5.KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Miejsko-wiejska gmina Kluczbork posiada bardzo korzystny układ dróg komunikacji kołowej, odpowiadający strukturze zagospodarowania przestrzennego wewnątrz gminy i jej powiązaniom zewnętrznym. Długość dróg publicznych w gminie wynosi ogółem 239 km, w tym 82 km dróg miejskich i gminnych. Przez teren gminy przebiegają 3 drogi krajowe, w tym 2 o znaczeniu międzyregionalnym: DK nr 11 (Kołobrzeg – Poznań – Kluczbork – Bytom), DK nr 45 (Złoczew – Wieluń – Kluczbork – Opole – granica państwa z Czechami) oraz DK nr 42 (Namysłów – Kluczbork – Radomsko – Rudnik). Warto dodać, że w 2020 r. ukończono i oddano do użytku kluczową dla miasta inwestycję – obwodnicę Kluczborka łączącą drogi krajowe nr 42 i 45 oraz 11, która znacząco odciąża ruch tranzytowy, szczególnie samochodów dostawczych i ciężarowych.

Kluczbork jest także ważnym węzłem kolejowym zarówno w ruchu osobowym, jak i towarowym. Przez teren gminy przebiegają linie kolejowe: nr 175 (relacji Kłodnica – Strzelce Opolskie – Kluczbork), nr 143 (relacji Kalety – Wrocław), nr 272 (relacji Kluczbork – Kostów) oraz nr 293 (relacji Jełowa – Kluczbork). Węzłowa stacja kolejowa i rozrządowa zlokalizowana jest w Kluczborku, natomiast czynne przystanki kolejowe znajdują się w miejscowościach Krzywizna, Borkowice, Bąków i Smardy.

Zadania związane z wykonywaniem zbiorowego transportu publicznego wewnątrz gminy oraz przewozów międzymiastowych i regionalnych realizują: Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o. w Kluczborku oraz prywatny przewoźnik Komercyjne Linie Autobusowe Luz Sp. z o.o. w Opolu. Ponadto w 2019 r.

dzięki staraniom władz gminy uruchomiono regularną linię autobusową łączącą miejscowość Gotartów z ul. Fabryczną w Kluczborku i Ligotą Dolną, której głównym celem jest przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu obszarów peryferyjnych.

Gmina Kluczbork położona jest w odległości ok. 45 km od Opola (siedziby władz administracji państwowej i samorządowej województwa opolskiego), ok. 42 km od Wielunia, ok. 44 km od Namysłowa, i ok. 74 km od Częstochowy.

6. GOSPODARKA

Miejsko-wiejska gmina Kluczbork ma charakter przemysłowo-rolniczy. Na jej obszarze dominują grunty rolnicze – użytki rolne zajmują prawie 72% powierzchni gminy, zaś lasy stanowią blisko 20% jej terenu.

Miasto Kluczbork jest lokalnym ośrodkiem gospodarczym rozwijającym funkcje produkcyjne, handlowo-usługowe i przemysłowe, jest też siedzibą władz oraz jednostek organizacyjnych powiatu kluczborskiego, a także ważnym ośrodkiem usług publicznych: szkolnictwa, służby zdrowia, transportu i innych. Rozwojowi przedsiębiorczości sprzyjają: dogodne położenie komunikacyjne oraz funkcjonowanie na terenie gminy Podstrefy Kluczbork Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest-Park”. Na terenie miasta i gminy znajdują się duże zakłady produkcyjne i przemysłowe, m.in.: Ocynkownia Śląsk, Cedrob S.A. (wytwórnia pasz), Marcegaglia (przetwórstwo stali), Polskie Młyny S.A. Zakład w Kluczborku, Stegu Sp. z o.o. (producent elementów z betonu i gipsu), Famur Famak S.A. (producent urządzeń transportowo-dźwigowych), Siegenia-Aubi Sp. z o.o. (producent okuć okiennych i drzwiowych), Aspöck (producent lamp dla przemysłu motoryzacyjnego).

Rolnictwo rozwija się na obszarach wiejskich, dominującą formą prowadzenia działalności rolniczej w gminie jest rolnictwo indywidualne – w 2021 r. na jej terenie funkcjonowało 2 006 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 7,44 ha. Poniższe tabele przedstawiają strukturę gruntów w gminie.

Tabela 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne

powierzchnia gminy ogółem (w ha)	21 626
powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)	15 561
w tym powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych	11 175
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)	4 264
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków	1 801

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Tabela 9. Gospodarstwa rolne

liczba gospodarstw rolnych na terenie gminy	2 006
średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego (ha)	7,44

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Na terenie gminy przeważają gleby pseudobielicowe i piaskowe, gleby napływowe (typu mada) piaszczysto-gliniaste, piaszczysto-pylaste oraz gleby bagienne i pobagienne, murszowe i mułowo-torfowe. W ogólnej powierzchni gruntów ornych znaczący udział stanowią gleby IVa, IVb, IIIb i V klasy bonitacyjnej, w mniejszym stopniu klasy IIIa i IV, zaliczane do kompleksu drugiego pszennego dobrego, piątego żytniego dobrego i czwartego żytniego bardzo dobrego. Dominuje uprawa zbóż – pszenicy, jęczmienia, mieszanek zbóż, a w produkcji zwierzęcej hodowla trzody chlewnej i bydła.

Według danych statystycznych GUS-u na koniec 2021 r. w gminie Kluczbork zarejestrowane były 4 244 podmioty gospodarcze, w tym 3 059 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Najwięcej podmiotów gospodarczych w gminie prowadziło działalność w sferze handlu hurtowego i detalicznego oraz napraw pojazdów samochodowych. Kolejnymi sferami widocznie wyróżniającymi się były budownictwo, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości oraz przetwórstwo przemysłowe, a także działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. W analizowanym okresie na terenie gminy zainicjowały działalność nowe firmy – MWM Trade Sp. z o.o., DL Invest Group i Foodlab Fit-Catering.

7. ZASOBY I DODATKI MIESZKANIOWE

W 2021 r. gmina Kluczbork posiadała w swoich zasobach 563 mieszkania komunalne o łącznej powierzchni 26 189 m² i przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania komunalnego – 46,52 m². Jeśli chodzi o mieszkania socjalne, to w 2021 r. gmina dysponowała 76 takimi lokalami o łącznej powierzchni 2 728 m² i przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania socjalnego – 35,89 m². Dane szczegółowe dotyczące sytuacji mieszkaniowej w gminie Kluczbork w latach 2019-2021 zawiera poniższa tabela.

Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba mieszkań komunalnych	592	581	563
łączna powierzchnia użytkowa mieszkań	27 634	26 967	26 189

komunalnych (w m ²)			
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania komunalnego (w m ²)	46,68	46,41	46,52
liczba mieszkań socjalnych	86	83	76
łącna powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych (w m ²)	3 207	3 208	2 728
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania socjalnego (w m ²)	37,29	38,65	35,89

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, świadczona jest pomoc pieniężna zwana dodatkiem mieszkaniowym. W gminie Kluczbork od 2021 r. tej formy wsparcia udzielał Ośrodek Pomocy Społecznej, a dane dotyczące liczby rodzin, którym przyznano dodatek, i ich łącznej wartości prezentuje tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 11. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba rodzin, którym przyznano dodatek mieszkaniowy	b.d.	220	256
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	b.d.	2 215	2 467
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	b.d.	375 799,83	482 475,43

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Ponadto OPS w Kluczborku przyznawał dodatki energetyczne stanowiące częściową rekompensatę kosztów ponoszonych z tytułu opłat za energię elektryczną. W 2021 r. wypłacono 43 świadczenia na kwotę 4 984 zł.

8. EDUKACJA I KULTURA

W roku szkolnym 2020/2021 w gminie funkcjonowały 4 niepubliczne placówki opiekuńcze oraz 29 placówek systemu oświaty: w tym 15 placówek wychowania przedszkolnego (6 przedszkoli publicznych, 2 przedszkola niepubliczne i 7 oddziałów przedszkolnych w szkołach), 9 szkół podstawowych (7 publicznych szkół podstawowych i 2 niepubliczne szkoły podstawowe) oraz 5 szkół ponadpodstawowych. Dane na temat żłobków, przedszkoli i szkół w gminie oraz podopiecznych, opiekunów i nauczycieli w nich zatrudnionych zawierają tabele zamieszczone poniżej.

Tabela 12. Opieka nad dziećmi do lat 3 w gminie w roku szkolnym 2020/2021

typ placówki	liczba placówek	liczba dzieci objętych opieką	liczba opiekunów
żłobek lub klub dziecięcy	4	123	18
w tym prowadzone przez gminę	–	–	–
w tym prowadzone przez inne podmioty	4	123	18

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Tabela 13. Placówki wychowania przedszkolnego w gminie w roku szkolnym 2020/2021

typ placówki	liczba placówek	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
placówki wychowania przedszkolnego	15	1 116	114
w tym przedszkola	8	957	94
w tym oddziały przedszkolne w szkołach	7	159	20

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Tabela 14. Placówki oświatowe w gminie w roku szkolnym 2020/2021

typ placówki	liczba placówek	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
szkoły podstawowe	9	2 471	339
szkoły ponadpodstawowe	5	2 306	242

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Tabela 15. Placówki wsparcia dziennego na terenie gminy w 2021 r.

typ placówki	liczba	liczba uczniów
opiekuńcze (w tym koła zainteresowań, świetlice, kluby i ogniska wychowawcze)	2	60

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Tabela 16. Wykaz żłobków i klubów dziecięcych prowadzonych na terenie gminy w roku szkolnym 2020/2021

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Niepubliczny Żłobek „Tęczowa Dolina”	ul. Młyńska 2A, 46-200 Kluczbork
2.	Centrum Radosnej Edukacji „Piąteczka”	ul. Kołłątaja 4, 46-200 Kluczbork
3.	Żłobek „Pod Jabłonką”	ul. Wiśniowa 3A/1, Gotartów, 46-211 Kujakowice Górne
4.	Żłobek „Baśniowy Zakątek”	ul. Gorzowska 15, Ligota Górna, 46-200 Kluczbork

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Tabela 17. Wykaz przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego działających w gminie w roku szkolnym 2020/2021

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Publiczne Przedszkole nr 1 w Kluczborku	ul. Chopina 1, 46-200 Kluczbork
2.	Publiczne Przedszkole nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi im. Czesława Janczarskiego w Kluczborku	ul. Norwida 19, 46-203 Kluczbork
3.	Publiczne Przedszkole nr 5 im. Marii Konopnickiej w Kluczborku z Oddziałami Zamiejscowymi w Kraskowie i Ligocie Dolnej	ul. Dąbrowskiego 10, 46-200 Kluczbork
4.	Publiczne Przedszkole nr 7 z Grupami Wczesnoprzedszkolnymi z Opieką Pielęgniarską w Kluczborku	ul. Waryńskiego 26, 46-200 Kluczbork
5.	Publiczne Przedszkole nr 8 w Kluczborku z Oddziałami Zamiejscowymi w Ligocie Górnej i Smardach Górnych	ul. Ossowskiego 3l, 46-203 Kluczbork
6.	Publiczne Przedszkole w Bogacicy z Oddziałem Zamiejscowym w Bażanach	ul. Wolności 4, 46-243 Bogacica
7.	Niepubliczne Przedszkole „Agatka”	ul. Kościuszki 29, 46-200 Kluczbork
8.	Niepubliczne Przedszkole „Tęczowa Dolina”	ul. Miarki 1, 46-200 Kluczbork
		ul. Młyńska 2A, 46-200 Kluczbork

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Tabela 18. Wykaz placówek systemu oświaty działających w gminie w roku szkolnym 2020/2021

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Jana Dzierżona w Kluczborku	ul. Mickiewicza 10, 46-200 Kluczbork
2.	Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2 im. Janusza Korczaka w Kluczborku	ul. Wolności 17, 46-203 Kluczbork
3.	Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Emilii Plater w Kluczborku	ul. Konopnickiej 17, 46-203 Kluczbork
4.	Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym w Bąkowie i Przedszkolnym Oddziałem Zamiejscowym w Bładaczu	ul. Kasztanowa 1, 46-233 Bąków
5.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Bohaterów II Brygady Pancерnej w Bogacicy	ul. Szkolna 10, 46-243 Bogacica
6.	Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przedszkolnymi im. Mikołaja Kopernika w Kujakowicach Dolnych	ul. 1 Maja 27, 46-211 Kujakowice Górne
7.	Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przedszkolnymi im. Bł. Jana Pawła II w Kuniowie	Kuniów 74, 46-200 Kluczbork

8.	Społeczna Szkoła Podstawowa Społecznego Towarzystwa Oświatowego	ul. Ligonia 3, 46-203 Kluczbork
9.	Katolicka Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Biadaczu	ul. Kluczborska 23, 46-233 Biadacz
Szkoły, dla których podmiotem prowadzącym jest Powiat Kluczborski, znajdujące się na terenie gminy Kluczbork		
10.	Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Adama Mickiewicza w Kluczborku	ul. Mickiewicza 10, 46-200 Kluczbork
11.	Zespół Szkół Licealno-Technicznych w Kluczborku	ul. Sienkiewicza 20, 46-200 Kluczbork
12.	Zespół Szkół Nr 1 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Kluczborku	ul. Skłodowskiej-Curie 13, 46-200 Kluczbork
13.	Zespół Szkół Nr 2 Centrum Kształcenia Ustawicznego w Kluczborku	ul. Byczyńska 7, 46-200 Kluczbork
14.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Konopnickiej w Kluczborku	ul. Sienkiewicza 27, 46-200 Kluczbork

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Tabela 19. Wykaz placówek kształcenia ustawicznego, kształcenia praktycznego, ośrodków doksztalcania i doskonalenia, inne placówki umożliwiające uczenie się przez całe życie w roku szkolnym 2020/2021

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Centrum Kształcenia Zawodowego w Kluczborku	ul. Konopnickiej 11, 46-200 Kluczbork
2.	Centrum Kształcenia Ustawicznego w Kluczborku	ul. Byczyńska 7, 46-200 Kluczbork

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Ponadto w gminie funkcjonuje sześciolatnia Szkoła Muzyczna I Stopnia im. Ignacego J. Paderewskiego (ul. Moniuszki 4, 46-200 Kluczbork), realizująca wyłącznie program kształcenia muzycznego.

W ramach wsparcia rodzin w procesie wychowawczym, szczególnie w zakresie poprawy funkcjonowania psychospołecznego dzieci zaniedbanych wychowawczo, pochodzących z grup ryzyka oraz mających problemy z nauką i zachowaniem, utworzono na terenie gminy 2 Świetlice Terapeutyczno-Wychowawcze „Parasol” I i „Parasol” II. Działająca przy Ośrodku Pomocy Społecznej placówka „Parasol” I zapewnia opiekę oraz organizuje zajęcia profilaktyczne, terapeutyczne, rozwojowe i edukacyjne przeznaczone dla 45 dzieci, zaś prowadzona przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Miejsko-Gminny w Kluczborku placówka „Parasol” II obejmuje wsparciem także 15 podopiecznych.

Warto dodać, że uczniom z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej i życiowej świadczone pomoc materialną o charakterze socjalnym. W 2021 r. – wydatkowano na ten cel 87 693 zł.

Działalność kulturalną w gminie prowadzą: Centrum Kultury w Kluczborku oraz Centrum Aktywności Lokalnej w Kluczborku. Placówki zajmują się propagowaniem kultury, organizowaniem imprez gminnych, promocją profesjonalnego i amatorskiego ruchu artystycznego, a także przyczyniają się do poszerzenia zainteresowań mieszkańców kulturą, oświatą, sztuką i tradycjami.

- Centrum Kultury odpowiada za różnorodne wydarzenia kulturalne, w tym koncerty, spotkania, wystawy, konkursy i festiwale. W ofercie stałej są zajęcia taneczne (zespół tańca nowoczesnego i współczesnego „Agat”, zespół baletowy „Demi”, taniec towarzyski, zespół Brake Dance, zespół „Roztańczone maluchy”); muzyczne (studio piosenki, zespół wokalny-ruchowy „Śmieszki”, zespół estradowy Big Roll Band, Młodzieżowe Orkiestry Dęte – Bażany i Łokowice, zespół wokalny „Powróćmy jak za dawnych lat”); teatralne („O!Polski Teatr Rozmaitości” i „Klub Pod Czarcim Pazurem”) oraz studio plastyczno-ceramiczne. Ponadto CK organizuje imprezy miejsko-gminne, m.in.: Dni Kluczborka, Dożynki Gminne, Kluczborskie Koncerty Muzyki Organowej i Kameralnej, festiwal „Pozytywne Granie w Stolicy Polskiego Reggae”, Ogólnopolski Konkurs Talentów Muzycznych im. Aleksandra Popka, Wojewódzki Festiwal Piosenki Dziecięcej „Wesołe Nutki”, Festiwal Siódme Poty Teatru;
- Centrum Aktywności Lokalnej – w strukturach placówki działa Kino Bajka prezentujące zarówno nowości kina polskiego i światowego, jak i specjalne seanse filmowe, m.in. Kino Kobiet, Pieluchowa Bajka, Kino Koneserów, Kino Plenerowe. CAL organizuje także spektakle teatralne, koncerty, projekty audiowizualne oraz półkolonie letnie.

Istotnym animatorem życia kulturalnego jest Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Kluczborku oraz jej 6 filii – Nr 3 w Kluczborku, Bąkowie, Bogacicy, Borkowicach, Kuniowie i Ligocie Górnej. Najważniejszą funkcją placówek jest gromadzenie, opracowanie, przechowywanie, udostępnianie i ochrona materiałów bibliotecznych oraz zaspokajanie i rozbudzanie potrzeb czytelniczych społeczności lokalnej. Biblioteki inicjują także przedsięwzięcia służące promocji kultury, książki i czytelnictwa oraz liczne wydarzenia kulturalno-oświatowe, m.in. lekcje biblioteczne,

zajęcia dla dzieci w czasie ferii, wystawy, kiermasze oraz spotkania autorskie, uczestniczą także w ogólnopolskich projektach – Narodowe Czytanie i Noc Bibliotek.

Bardzo ważną instytucją o ponadlokalnym znaczeniu jest Muzeum im. Jana Dzierżona. Do zadań placówki należy m.in. gromadzenie, naukowe opracowywanie, konserwacja i udostępnianie dóbr kultury z terenu Ziemi Kluczborskiej i północnej Opolszczyzny w zakresie archeologii, historii i etnografii, ze szczególnym uwzględnieniem pszczelarstwa. Działalność edukacyjna muzeum realizowana jest m.in. w formie wystaw stałych („Pszczelarstwo dawne i nowe”), wystaw plenerowych („Ule”, „Ule figuralne”) oraz licznych wystaw czasowych, a także wernisaży, warsztatów plastycznych oraz zajęć organizowanych w czasie ferii i wakacji.

Działania wszystkich instytucji kultury funkcjonujących w gminie wzajemnie się uzupełniają, zachęcając mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym miejsko-wiejskiej gminy Kluczbork.

Animatorami życia kulturalnego w gminie jest także 20 świetlic wiejskich, które pełnią funkcję lokalnych ośrodków kultury i są miejscem wielu imprez kulturalnych, rekreacyjnych oraz zebrań wiejskich.

Warto dodać, że w gminie prężnie działa 5 kół gospodyń wiejskich, które zajmują się m.in. kultywowaniem i promowaniem tradycji ludowych oraz udziałem w imprezach promujących regionalną kulturę.

Tabela 20. Placówki kultury w gminie w 2021 r.

typ placówki	liczba placówek	liczba osób objętych ofertą	liczba pracowników
ośrodki kultury	2	22 844	14
świetlice wiejskie	20	mieszkańcy gminy	–
biblioteki i filie	7	2 575	14
muzea	1	1 345	8

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Tabela 21. Wykaz placówek kultury w 2020 r.

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Centrum Kultury w Kluczborku	ul. Mickiewicza 5, 46-200 Kluczbork
2.	Centrum Aktywności Lokalnej w Kluczborku	ul. Pułaskiego 3, 46-200 Kluczbork
3.	Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Kluczborku	ul. Miarki 2, 46-200 Kluczbork
4.	Filia Nr 3 w Kluczborku	ul. Gałczyńskiego 8-10,

		46-200 Kluczbork
5.	Filia Biblioteczna w Bąkowie	ul. Braci Bassy 16, 46-233 Bąków
6.	Filia Biblioteczna w Bogacicy	ul. Wolności 11, 46-243 Bogacica
7.	Filia Biblioteczna w Borkowicach	ul. Wiejska 2, 46-243 Borkowice
8.	Filia Biblioteczna w Kuniowie	Kuniów 74, 46-200 Kuniów
9.	Filia Biblioteczna w Ligocie Górnej	ul. Gorzowska 4, 46-200 Ligota Górna
10.	Muzeum im. Jana Dzierżona w Kluczborku	ul. Zamkowa 10, 46-200 Kluczbork
11.	Świetlice wiejskie	Bażany, Bąków, Bładacz, Bogacica, Bogdańczowice, Borkowice, Czaple Stare, Gotartów, Krasków, Krzywizna, Kujakowice Dolne, Kujakowice Górne, Kuniów, Ligota Dolna, Ligota Górna, Łowkowice, Maciejów, Nowa Bogacica, Smardy Górne, Unieszów

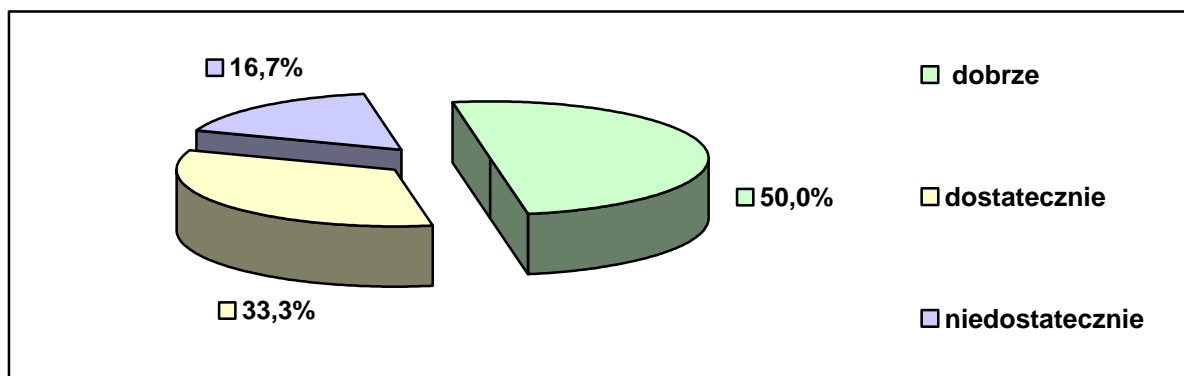
Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Dane pozyskane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym pozwoliły poznać opinie mieszkańców na temat oferty edukacyjnej, opieki przedszkolnej, opieki nad dziećmi do lat 3 i oferty kulturalnej w gminie.

Uczestnicy badania bardzo pozytywnie ocenili jakość oferty edukacyjnej szkół w gminie. Według 83,3% ankietowanych jest ona dobra lub dostateczna. Jednocześnie 16,7% badanych stwierdziło, że jest ona niedostateczna.

Poniższy wykres przedstawia rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące oferty edukacyjnej.

Wykres 3. Jak Pani/Pan ocenia ofertę edukacyjną szkół w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

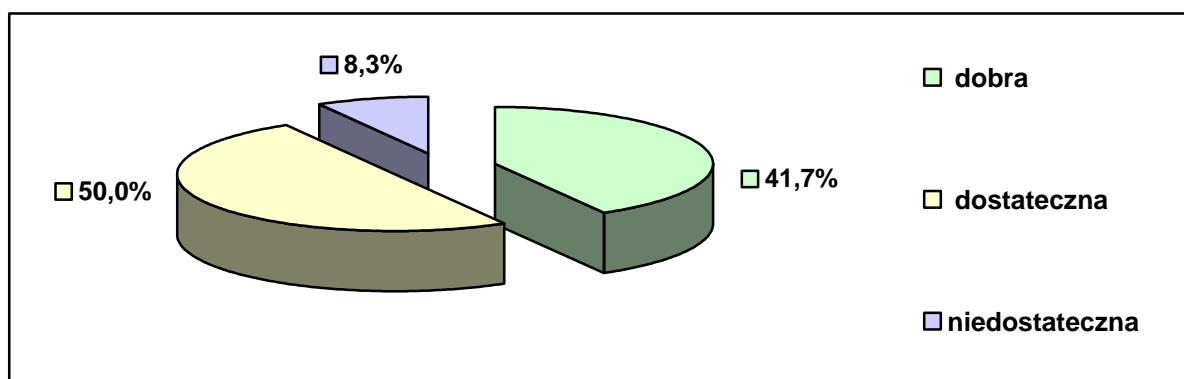
Jeśli chodzi o ofertę opieki przedszkolnej w gminie, to większość (62,5%) ankietowanych stwierdziła, że zaspokaja ona potrzeby w tym zakresie. Jednak jedna

czwarta badanych przedstawiła odmienną opinię. Jednoznacznie wypowiedzieć się w tej sprawie nie potrafiło 12,5% pytanym.

Brak żłobka jest problemem dla połowy respondentów. Zdaniem 37,5% badanych oferta opieki nad dziećmi do lat 3 zaspokaja potrzeby mieszkańców. Trudności z odniesieniem się do tej kwestii miało 12,5% ankietowanych.

Bardzo pozytywnie oceniono obecną ofertę kulturalną w gminie, bowiem według zdecydowanej większości (91,7%) ankietowanych jest ona dostateczna lub dobra. Jednocześnie 8,3% badanych przyznało, że jest ona niedostateczna. Rozkład odpowiedzi dotyczący atrakcyjności i jakości oferty kulturalnej w gminie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 4. Jaka jest według Pani/Pana atrakcyjność oferty kulturalnej w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

9. OCHRONA ZDROWIA

Na terenie gminy Kluczbork funkcjonuje 7 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, 16 praktyk lekarskich oraz 14 aptek. Dane zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 22. Zakłady opieki zdrowotnej, praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2021 r.

liczba zakładów opieki zdrowotnej ogółem	7
w tym liczba niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej	7
liczba prywatnych praktyk lekarskich	16
liczba aptek i punktów aptecznych	14

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Gmina Kluczbork charakteryzuje się dobrym dostępem do usług medycznych. W przypadku specjalistycznych porad lub zabiegów mieszkańcy mogą korzystać z opieki zdrowotnej w Powiatowym Centrum Zdrowia S.A. w Kluczborku. W placówce działają zarówno oddziały szpitalne (laryngologiczny, pediatryczny, chirurgii ogólnej, wewnętrzny), jak i poradnie specjalistyczne (chirurgii ogólnej, osteoporozy, chirurgii

urazowo-ortopedycznej, diabetologiczna, chorób piersi, ginekologiczna, chirurgii urazowo-ortopedycznej dla dzieci, laryngologiczna, gastrologiczna, nocna i świąteczna opieka zdrowotna) oraz pracownie (mammografii, RTG, tomografii komputerowej, badań endoskopowych).

Ponadto w Kluczborku funkcjonują specjalistyczne placówki – Szpital Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Polskiej Grupy Medycznej im. Polonii Świata Kluczborskie Centrum Kardiologii oraz Stacja Dializ.

Dane dotyczące zakładów opieki zdrowotnej, prywatnych praktyk lekarskich, aptek i punktów aptecznych w gminie przedstawia tabela poniżej.

Tabela 23. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie, apteki i punkty apteczne w gminie w 2021 r.

lp.	podmiot	adres
Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej:		
1.		ul. Skłodowskiej 6, 46-200 Kluczbork
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Anmed”	ul. Dzierżonia 24, 46-211 Kujakowice Górne
3.		ul. ks. Rigola 13, 46-211 Łowkowice
4.	Vital Medic	ul. Skłodowskiej 21, 46-200 Kluczbork
	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medyk”	ul. Grunwaldzka 20, 46-200 Kluczbork
5.	Punkt Lekarski w Bogacicy	ul. Wolności, 46-243 Bogacica
	Punkt Lekarski w Laskowicach Małych	ul. Odrodzenia 10, 46-280 Laskowice Małe
6.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Vita”	ul. Grunwaldzka 18, 46-200 Kluczbork
7.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Medyczne „Puls”	ul Ligonía 14A, 46-200 Kluczbork
Prywatne praktyki lekarskie:		
1.	Prywatny Gabinet Laryngologiczny Teresa Kuleszyńska	ul. Waryńskiego 4, 46-200 Kluczbork
2.	Gabinet Dermatologiczny Aleksander Firlej	
3.	Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Dermatologiczna Teresa Miziniak	
4.	Poradnia Ginekologiczna Ireneusz Gulewicz	
5.	Specjalistyczna Praktyka Położnicza „Nasze Zdrowie”	
6.	Specjalistyczna Praktyka Okulistyczna Jagoda Derkowska	ul Grunwaldzka 20, 46-200 Kluczbork
7.	Poradnia Neurologiczna Wojciech Derkowski	
8.	Gabinet Lekarski Psychiatryczny Zdzisław Cichoń	
9.	Diagnostyka Kardiologiczna Poradnia Specjalistyczna Artur Krzemiński	
10.	Poradnia Chorób Płuc i Gruźlicy NZOZ „Pulmo”	ul. Poniatowskiego 22, 46-200 Kluczbork
11.	Gabinet Chorób Płuc Bożena Guzowska	ul. Wolności 6, 46-200 Kluczbork
12.	Centrum Terapii i Psychoedukacji Marek Blajer, Agata Mróz-Pankowska	
13.	Gabinet Neurologiczny Maria Cisiecka	ul. Wyspiańskiego 3, 46-200 Kluczbork
14.	Stacja Opieki CARITAS Diecezji Opolskiej w Kluczborku	ul. Wolności 1, 46-200 Kluczbork

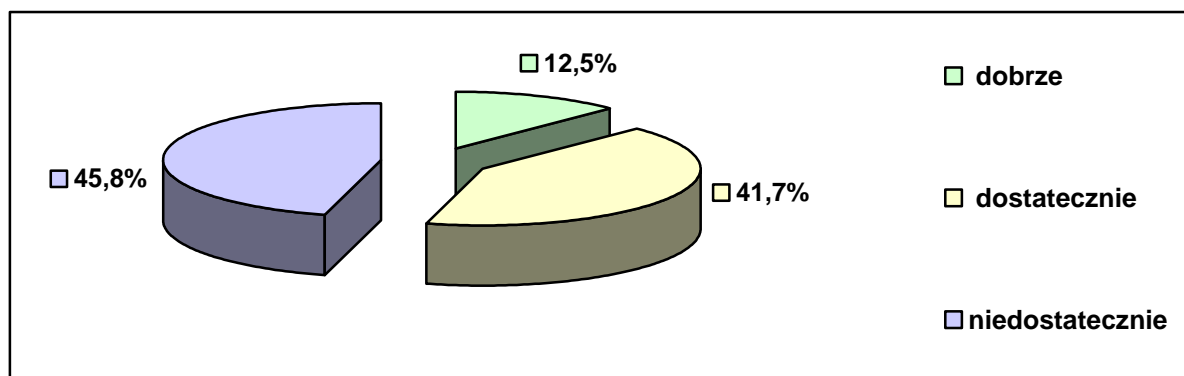
15.	Przychodnia Kardiologiczna NZOZ Polskiej Grupy Medycznej im. Polonii Świata Kluczborskie Centrum Kardiologii Poradnia	ul. Skłodowskiej 23, 46-200 Kluczbork
16.	Poradnia Nefrologiczna	
Apteki i punkty apteczne:		
1.	Apteka w Rynku	ul. Rynek 21, 46-200 Kluczbork
2.	Apteka „Gemini”	ul. Grunwaldzka 20, 46-200 Kluczbork
3.		ul. Piłsudskiego 12, 46-200 Kluczbork
4.	Apteka „Ziko”	ul. Waryńskiego 2, 46-200 Kluczbork
5.		ul. Ligonja 14a, 46-203 Kluczbork
6.	Apteka „Goździkowej”	ul. Katowicka 26, 46-200 Kluczbork
7.		ul. Podwale 24, 46-200 Kluczbork
8.	Apteka „Na dobre i na złe”	ul. Wołczyńska 4, 46-200 Kluczbork
9.	Apteka „Libra”	ul. Byczyńska 20, 46-200 Kluczbork
10.	Apteka „Dbam o zdrowie”	ul. Jagiellońska 14, 46-200 Kluczbork
11.	Apteka „Dr Max	ul. Byczyńska 101, 46-200 Kluczbork
12.	Apteka „Zdrowit”	ul. Ściegiennego 5, 46-200 Kluczbork
13.	Apteka „Społeczna”	ul. Krakowska 20, 46-200 Kluczbork
14.	Apteka „Jagódka”	ul. Wolności 6, 46-243 Bogacica

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Warto dodać, że na terenie gminy Kluczbork inicjowano działania prozdrowotne związane z realizacją programów w zakresie szczepień profilaktycznych przeciwko Meningokokom Grupy C, z których skorzystało 135 dzieci w wieku 6 lat, zaś w ramach profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) – zaszczepiono 150 dziewczynek z rocznika 2008.

Szeroko pojęta tematyka ochrony zdrowia znalazła odzwierciedlenie w badaniu ankietowym przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania. Rozkład odpowiedzi na temat ocen mieszkańców odnoszących się do funkcjonowania ochrony zdrowia w gminie ilustruje wykres zamieszczony poniżej.

Wykres 5. Jak Pani/Pan ocenia dostępną w gminie ofertę w zakresie ochrony zdrowia?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Nieco ponad 54% uczestników badania pozytywnie oceniło ofertę w zakresie ochrony zdrowia w gminie. Według 41,7% ankietowanych jest ona dostateczna, a kolejne 12,5% respondentów stwierdziło, że jest dobra. Jednak 45,8% badanych uznało, że jest ona niedostateczna.

10. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

Uprawianiu sportu i rekreacji w gminie Kluczbork służą zarówno obiekty sportowo-rekreacyjne, jak i naturalne warunki oraz przyroda tego regionu. Instytucją, która realizuje w gminie zadania z zakresu upowszechniania kultury fizycznej, sportu i rekreacji jest Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kluczborku. W ramach prowadzonej działalności OSiR organizuje zawody, imprezy i rozgrywki sportowe oraz zarządza obiektami sportowo-rekreacyjnymi, do których należą:

- kryta pływalnia z brodzikiem do nauki pływania oraz dwiema saunami fińskimi;
- hala widowiskowo-sportowa na ok. 500 miejsc siedzących;
- Kampus Sportowo-Rekreacyjny Stobrawa w skład którego wchodzi:
 - hala sportowa z trzema strefami funkcjonalnymi, dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych;
 - stadion miejski na 2 776 miejsc siedzących, z szatniami, węzłem sanitarnym, pomieszczeniami dla trenerów i sędziów, salą konferencyjną dla mediów;
 - stadion piłkarsko-lekkoatletyczny na 200 miejsc siedzących i 500 stojących, spełniający wymogi PZPN do rozgrywania meczów IV ligi;
 - ogólnodostępne boisko wielofunkcyjne ze sztuczną trawą przystosowane do gry w koszykówkę, siatkówkę, piłkę nożną i piłkę ręczną;
 - pełnowymiarowe boisko piłkarskie ze sztuczną nawierzchnią;
 - trzy ogólnodostępne boiska treningowe trawiaste z wyposażeniem treningowym;
 - korty tenisowe – 6 kortów (w tym 4 należą do prywatnego właściciela wraz ze szkółką tenisową i wypożyczalnią sprzętu sportowego);
 - internat sportowy – 37 miejsc noclegowych, kuchnia z wyposażeniem, stołówka oraz sala konferencyjna na około 30 osób;
 - pawilon sportowy – zaplecze sportowo-socjalne, szatnie z węzłem sanitarnym, sala konferencyjna na 50 osób;
- Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy w Bąkowie – 52 miejsca noclegowe w murowanych domkach, pole namiotowe dla 100 osób, 29 stanowisk na przyczepy kempingowe; na terenie ośrodka znajdują się także:

- basen kąpielowy i brodzik;
- boiska do piłki siatkowej, siatkówki plażowej, koszykówki, kort do tenisa ziemnego;
- zalew wodny na Stobrawie ze sprzętem pływającym (kajaki, rowery wodne);
- plac zabaw dla dzieci, park linowy, pole paintballowe;
- Centrum Szkoleniowo-Konferencyjne „Ekotur”.

Uzupełnieniem bazy obiektów administrowanych przez OSiR w Kluczborku są:

- kompleksy boisk sportowych wraz z szatniami i zapleczem socjalnym – boiska do piłki nożnej, koszykówki, siatkówki i piłki ręcznej w Kluczborku, Bogacicy, Kujakowicach;
- dziewięć boisk trawiastych należących do Ludowych Zespołów Sportowych;
- zbiornik retencyjny z funkcją rekreacyjno-wypoczynkową w Ligocie Górnej (bezpłatne, strzeżone kąpielisko);
- boiska sportowe i hale gimnastyczne w szkołach;
- place zabaw i siłownie zewnętrzne.

Propagowaniem kultury fizycznej w gminie zajmują się również działające na jej terenie:

- kluby sportowe – 14
 - piłka nożna – Miejski Klub Sportowy w Kluczborku, Akademia Piłkarska Funball, Stowarzyszenie Akademia Piłkarska Młody MKS Kluczbork;
 - piłka ręczna – Stowarzyszenie Miłośników Piłki Ręcznej „Szcypiorniak” w Kluczborku;
 - sztuki walki – Kluczborski Klub Karate, Kluczborska Sekcja Aikido OSA, Progres BJJ i MMA Kluczbork (Brazylijskie Jiu Jitsu);
 - kolarstwo szosowe – Stowarzyszenie Rowerowe „Cyklista” Kluczbork;
 - tenis ziemny – Klub Tenisowy Return w Kluczborku, Kluczborskie Towarzystwo Tenisowe;
 - wspinaczka – Kluczborski Klub Wspinaczkowy „Zawrat”;
 - biegi – Kluczborska Grupa Biegowa, Klub Sportowy „Drużyna ASG Kluczbork”;
 - jeździectwo – Klub Jeździecki „Dera”;
- Ludowe Zespoły Sportowe zrzeszone w Gminnym Związku Ludowych Zespołów Sportowych w Kluczborku – 11:
 - LZS w Ligocie Dolnej, LZS Bąków, LZS Biadacz, LZS Kujakowice, LZS w Kuniowie, LZS „Sparta” Krzywizna, LZS Borkowice, LZS Bogacica, LZS „Polonia” w Smardach, LZS w Ligocie Górnej, LZS „Goniec” w Kluczborku;

- uczniowskie kluby sportowe – 6:
 - ULKS w Bogdańczowicach (piłka nożna dziewcząt);
 - UKS „Mickiewicz” w Kluczborku (piłka siatkowa);
 - UKS „Jedynka” w Kluczborku (piłka siatkowa dziewcząt);
 - UKS „Basztka” w Kluczborku (piłka ręczna);
 - UKS „Stobrawa” w Kluczborku (kolarstwo szosowe);
 - UKS „Junior” w Kluczborku (pływanie).

Dane na temat obiektów sportowo-rekreacyjnych i klubów sportowych w gminie zawierają poniższe tabele.

Tabela 24. Sport i rekreacja w 2021 r.

rodzaj podmiotu	liczba
obiekty rekreacyjno-sportowe	16
kluby sportowe	31
w tym uczniowskie kluby sportowe	6

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Gmina Kluczbork zajmuje obszar na styku trzech mezoregionów – Równiny Opolskiej i Równiny Oleśnickiej wchodzących w skład makroregionu Niziny Śląskiej oraz Progu Woźnickiego należącego do makroregionu Wyżyny Woźnicko–Wieluńskiej. Jej krajobraz stanowi harmonijna, równinno-falista wysoczyzna, malownicza dolina Stobrawy i jej dopływów, zalew „Kluczbork” oraz wielkopowierzchniowe kompleksy leśne. Na terenie gminy Kluczbork znajduje się kilka obszarów cennych przyrodniczo, objętych ochroną prawną wynikającą z ustawy o ochronie przyrody. Należą do nich: Stobrawski Park Krajobrazowy, Obszar Chronionego Krajobrazu – Lasy Stobrawsko-Turawskie, Obszary Natura 2000 – Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą oraz Rezerwat Przyrody – Bażany.

Korzystne warunki sprzyjają rozwojowi różnych form rekreacji i turystyki, zwłaszcza turystyki aktywnej (rowerowej, pieszej, wodnej, kajakarstwa) oraz dają możliwość poznania wielu obiektów, a przede wszystkim piękna lokalnych krajobrazów. W gminie istnieją możliwości zorganizowania aktywnego wypoczynku. Do dyspozycji mieszkańców są m.in. hale sportowe, boiska, korty, pływalnie, kąpieliska, park linowy. Dostęp do odpowiedniej infrastruktury zapewnia możliwość uprawiania wielu dyscyplin sportowych. Nad zbiornikiem retencyjnym w Ligocie Górnej funkcjonuje ogólnodostępne, strzeżone kąpielisko z plażą, a w Ośrodku Turystyczno-Wypoczynkowym w Bąkowie basen oraz zalew na Stobrawie

wyposażony w sprzęt pływający (kajaki, rowery wodne). Przez obszar gminy biegną liczne trasy rowerowe i piesze – Szlak czerwony „Gościnne Zagrody” (Kluczbork – Łowkowice), Szlak żółty „Szlakiem dawnego rzemiosła i pomników przyrody” (Kluczbork – Łowkowice), Szlak zielony „Po Bezdrożach Wiedzy” (Smardy – Bąków), Szlak niebieski (Łowkowice – Lasowice Małe), Szlak czarny (Bogacica – Bąków), Szlak kościołów drewnianych (Maciejów, Bąków, Ligota Górna) i Szlak miejski – Spacer po zabytkach Kluczborka oraz oznakowane trasy rekreacyjne – Kluczborska Jedyńka, Kluczborska Piątka, Kluczborska Dycha, a także Szlak kajakowy na rzece Stobrawie.

W wielu miejscowościach na terenie gminy można znaleźć ciekawe przykłady historii i kultury tego regionu, m.in.:

- Kluczbork
 - Miejskie mury obronne powstałe ok. XV/XVI w.,
 - Baszta bramna („krakowska”) – gotycka wieża wchodząca w skład zespołu miejskich obwarowań, zbudowana ok. XV w. na planie kwadratu; górna część przekształcona w latach 1907-1908 podczas przebudowy na wieżę wodociągową;
 - Ratusz zbudowany w XVIII w., usytuowany w środku rynku, pełniącego w minionych wiekach rolę placu targowego,
 - Rynek – dwie dwufrontowe kamienice odbudowane po pożarze w 1926 r., będące pozostałością dawnego barokowego zespołu sześciu dwurzędowych starych domów kramarskich, określanych przez mieszkańców mianem „Dwunastu Apostołów” strzegących miasta;
 - Kościół ewangelicki pw. Chrystusa Zbawiciela zbudowany w stylu gotyckim w XIV w. na miejscu drewnianego kościółka pochodzącego z 1298 r., w wyniku częstych pożarów wielokrotnie niszczone i odbudowywany, od 1527 r. jest świątynią ewangelicką;
 - Kościół pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, wzniesiony w latach 1911-1913 w stylu neogotyckim;
 - Park Miejski im. Tadeusza Kościuszki w Kluczborku o pow. 22,3 ha, założony pod koniec XIX w.;
 - Glorieta – pomnik upamiętniający poległych podczas I wojny światowej mieszkańców Kluczborka;

- Muzeum im. Ks. Jana Dzierżona – budynek w obecnej formie powstał w ciągu XIX w., wzniesiony częściowo na obrysie dawnych obwarowań, z wykorzystaniem fundamentów murowanego zamku powstałego w XIV w., przebudowany w latach 1931-1932, pod budynkiem wykonano przejazd bramny;
- Dawny Zakład dla Ubogich – klasycystyczna budowla wzniesiona w 1779 r., odbudowana po pożarze w 1823 r., obecnie budynek mieszkalno-usługowy;
- Budynek więzienia wraz z murem, przyległymi budynkami gospodarczymi, bramami i dwiema wieżyczkami, powstały ok. 1900 r.;
- Budynki obecnego Starostwa Powiatowego i Urzędu Miejskiego, zbudowane z zastosowaniem typowych dla architektury użytkowej XIX w. neoklasycystycznych form;
- Neogotycki budynek poczty wzniesiony w 1891 r., usytuowany narożnikowo;
- Budynek parowozowni z warsztatami oraz lokomotywowni wachlarzowej wraz z obrotnicą z XIX w.;
- Budynek administracyjny młyna handlowego z 1907 r.;
- Bąków – Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP, najstarszy drewniany kościół przedreformacyjny na terenie gminy, wybudowany na przełomie XV/XVI w. w stylu późnogotyckim oraz zespół pałacowo-parkowy z I poł. XIX w.;
- Biadacz – Kościół filialny pw. Świętego Józefa Robotnika, murowana świątynia z 1843 r.;
- Bogacica – Kościół parafialny pw. św. Trójcy, wzniesiony w latach 1797-1805, rozbudowany w 1905 r., dużą część wnętrza świątyni pokrywają freski; oraz dwór i spichlerz z I poł. XIX w. w dawnym zespole folwarcznym;
- Bogdańczowice – zespół pałacowo-parkowy, zbudowany na przełomie XIX i XX w. w stylu klasycystycznym;
- Kujakowice Górne – Kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika, kamienny, zbudowany w 1494 r., przebudowany i rozbudowany na przełomie XIX/XX w.;
- Kuniów – Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela zbudowany w latach 1799-1801;
- Ligota Górna – drewniana ewangelicka kaplica cmentarna wzniesiona w 1787 r.;
- Łowkowice – Kościół parafialny pw. Nawiedzenia MB, zbudowany w 1827 r. z ołtarzami bocznymi pochodzącymi z I poł. XIX w. oraz klasycystycznymi organami;

- Maciejów – kościół ewangelicki z 1446 r., rozbudowany w 1696 r. oraz zespół pałacowo-parkowy wzniesiony ok. 1790 r. w stylu klasycystycznym;
- Smardy Dolne – neoklasycystyczny zespół pałacowo-parkowy z XIX w.;
- Smardy Górne – neorenesansowy dwór wzniesiony w II poł. XIX w.

Baza noclegowa w gminie obejmuje m.in. hotele: Sommer Residence w Kuniowie, Nad Stawem w Bogacicy, Dworek Ostoja w Kujakowicach Górnych, Apartamenty Villa Castello w Kluczborku, domki letniskowe Miodowa Sadyba i Nad Zalewem w Ligocie Górnej, kemping w Ośrodku Turystyczno-Wypoczynkowym w Bąkowie oraz miejsca noclegowe w internatach, a także dwa gospodarstwa agroturystyczne. Dane na temat obiektów noclegowych w gminie zawiera poniższa tabela.

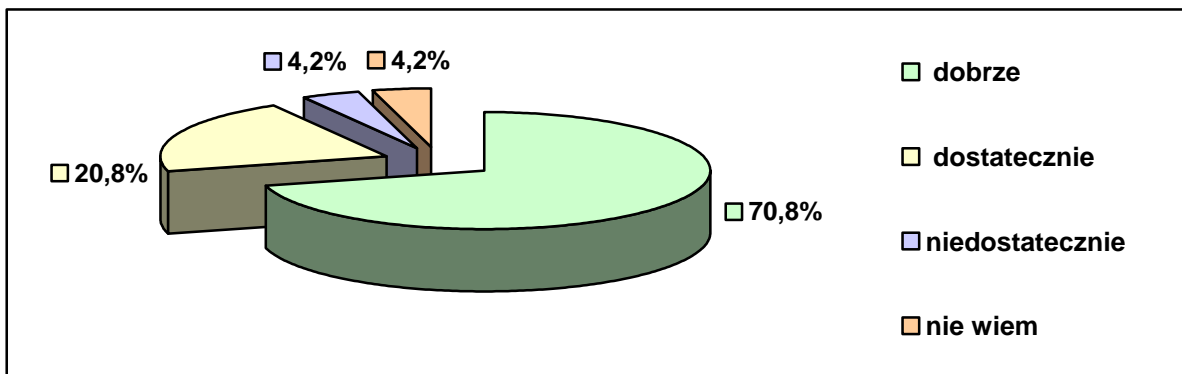
Tabela 25. Baza noclegowa w gminie w 2021 r.

obiekty i miejsca noclegowe	liczba miejsc
liczba obiektów zbiorowego zakwaterowania (bez ośrodków wczasowych i gospodarstw agroturystycznych)	10
liczba miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania (bez ośrodków wczasowych i gospodarstw agroturystycznych)	240
liczba ośrodków wczasowych	–
liczba miejsc noclegowych w ośrodkach wczasowych	–
liczba gospodarstw agroturystycznych (ośrodek jeździecki)	2
liczba miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych	16

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym poproszono uczestników badania o ocenę oferty w zakresie sportu i rekreacji w gminie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 6. Jak Pani/Pan ocenia dostępną w gminie ofertę w zakresie sportu i rekreacji?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Na podstawie uzyskanych opinii można stwierdzić, iż mieszkańcy, którzy zdecydowali się wziąć udział w badaniu, doceniają podejmowane w gminie działania na rzecz tworzenia, a następnie rozwijania oferty w zakresie sportu i rekreacji, a sama oferta została bardzo pozytywnie oceniona przez ankietowanych, bowiem 70,8% badanych uznało ją za dobrą, a 20,8% respondentów przyznało, że jest dostateczna. Tylko 4,2% uczestników badania stwierdziło, że jest ona niedostateczna i taki sam odsetek (4,2%) pytanym miał trudności z odniesieniem się do tej kwestii.

11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Według danych udostępnionych na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przez Komendę Powiatową w Kluczborku, w latach 2019-2021 stwierdzono na terenie gminy Kluczbork ogółem: 712 przestępstw w 2019 r., 757 przestępstw w 2020 r. i 903 przestępstwa w 2021 r., w tym przestępstwa popełnione przez osoby nieletnie to 12 przypadków w 2019 r., 4 przypadki w 2020 r. i 17 przypadków w 2021 r. Dane szczegółowe dotyczące przestępstw w rozbiciu na poszczególne kategorie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26. Przestępstwa odnotowane w gminie w latach 2019-2021

zakres danych	liczba przestępstw		
	2019	2020	2021
stwierdzono ogółem przestępstw:	712	757	903
w tym popełnionych przez nieletnich:	12	4	17
w tym według poszczególnych kategorii przestępstw:			
przeciwko życiu i zdrowiu	26	26	23
przeciwko wolności	39	27	31
przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	84	68	84
przeciwko mieniu	281	319	467
przeciwko rodzinie i opiece	48	62	50
przeciwko wiarygodności dokumentów	20	14	10
przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	6	6	6
z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	106	124	120

Dane Komendy Powiatowej Policji w Kluczborku.

Do najczęściej popełnianych w gminie Kluczbork przestępstw w 2021 r. należały: przestępstwa przeciwko mieniu (467 przypadków, o 148 więcej w porównaniu z 2020 r.), przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (120 przypadków, o 4 mniej w porównaniu z 2020 r.), przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (84 przypadki, o 16 więcej w porównaniu z 2020 r.) oraz przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece (50 przypadków, o 12 mniej w porównaniu z 2020 r.).

Funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Kluczborku przeprowadzali na terenie gminy Kluczbork interwencje domowe. W wyniku podejmowanych działań wprowadzane były procedury „Niebieskie Karty”. W 2019 r. policjanci wszczęli 26 takich procedur, w 2020 r. – 22 i w 2021 r. – 18 procedur.

Utrzymywaniem porządku publicznego i zapewnieniem bezpieczeństwa mieszkańcom zajmuje się także 6 funkcjonariuszy Straży Miejskiej funkcjonującej na terenie gminy.

W związku z tym, że Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej wykonujący orzeczenia w sprawach karnych oraz Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Kluczborku nie prowadzą statystyk z podziałem na gminy (w tym gminę Kluczbork), przedstawione w poniższych tabelach statystyki (sporządzone na lata 2019-2021) obejmują wszystkie gminy znajdujące się we właściwości Sądu Rejonowego w Kluczborku, tj. gminy powiatu kluczborskiego i namysłowskiego oraz gminę Murów. Szacunkowo można uznać, że liczba spraw dotyczących osób zamieszkujących gminę Kluczbork wynosi ok. 30% wszystkich spraw.

Tabela 27. Dozory prowadzone w gminach znajdujących się we właściwości Sądu Rejonowego w Kluczborku w latach 2019-2021

2019		2020		2021	
ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
823	755	831	752	953	850
w tym spraw:					
warunkowego przedterminowego zwolnienia					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
71	71	58	58	61	60

warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
164	155	146	143	132	128
warunkowego umorzenia postępowania karnego					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
5	5	2	2	6	6
w których osoby dorosłe zostały skazane bez dozoru kuratora, ale z nałożonymi obowiązkami					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
57	57	59	59	59	59
w których orzeczono karę ograniczenia wolności bądź grzywna została zamieniona na prace społecznie użyteczne					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
494	435	522	446	653	555

Dane Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w Sądzie Rejonowym w Kluczborku.

Tabela 28. Nadzory prowadzone w gminach znajdujących się we właściwości Sądu Rejonowego w Kluczborku w latach 2019-2021

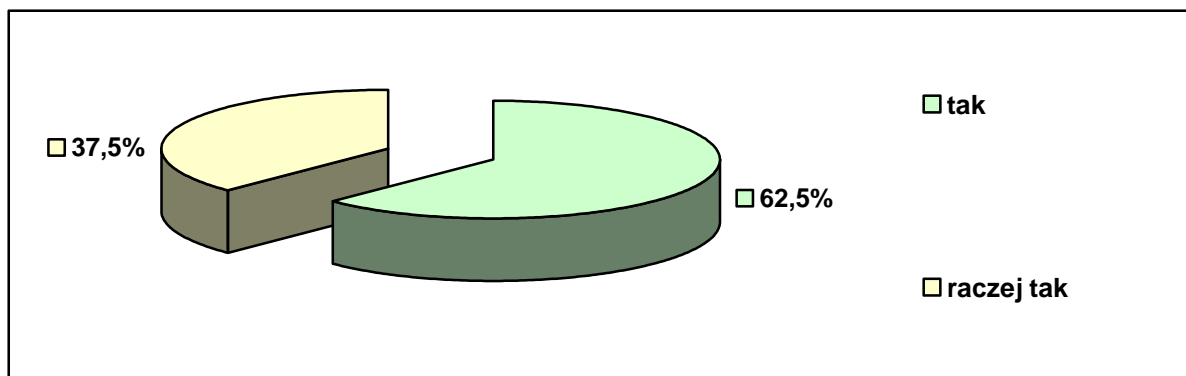
2019		2020		2021	
ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
89		116		150	
nadzór nad rodzicami – ograniczenie władzy rodzicielskiej					
176	328 dzieci 248 rodziców	188	338 dzieci 266 rodziców	178	319 dzieci 253 rodziców
nadzór nad nieletnimi					
102	102	83	83	69	69
nadzór nad osobą zobowiązaną do leczenia odwykowego					
11	11	6	6	10	10
w tym spraw					
w których rodzic został pozbawiony władzy rodzicielskiej					
liczba spraw		liczba spraw		liczba spraw	

28	18	11
w których została ograniczona władza rodzicielska		
liczba spraw	liczba spraw	liczba spraw
59	61	63
spraw nieletnich, którzy dokonali czynu karalnego		
liczba spraw	liczba spraw	liczba spraw
55	37	25
spraw nieletnich, którzy prezentują przejawy demoralizacji		
74	40	42

Dane Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w Sądzie Rejonowym w Kluczborku.

W badaniu ankietowym przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania zadano mieszkańcom gminy Kluczbork uczestniczącym w badaniu pytanie na temat ich poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 7. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Z wypowiedzi respondentów wynika, że w miejscu zamieszkania czują się oni bezpiecznie lub raczej bezpiecznie.

12. POMOC SPOŁECZNA

Na koniec 2021 r. kadrę Ośrodka Pomocy Społecznej stanowiło 64 pracowników. Dane na temat stanu zatrudnienia w Ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 29. Stan zatrudnienia w OPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2021 r.

rodzaj stanowiska	liczba etatów	o ile etatów powinno być więcej?
kadra kierownicza	6	0
pracownicy socjalni	19	0
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	13	2
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	1
pozostali pracownicy	26	0

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Tabela 30. Wykształcenie kadry OPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2021 r.

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie		liczba osób		
		kadra kierownicza	pracownicy socjalni	
wykształcenie	wyższe kierunkowe	5	17	
	wyższe niekierunkowe	1	0	
	średnie kierunkowe	0	3	
	średnie niekierunkowe	0	0	
dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	5	3
		w trakcie realizacji	0	0
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	0	7
		w trakcie realizacji	0	0
	specjalizacja II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	0	3
		w trakcie realizacji	0	0

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na Ośrodek Pomocy Społecznej obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. W 2021 r. w gminie Kluczbork wskaźnik ten był spełniony, bowiem na jednego pracownika socjalnego przypadało 1.736 mieszkańców.

Z końcem 2021 r. wykształcenie wyższe kierunkowe posiadało 22 osoby, zaś wykształceniem średnim legitymowało się 3 pracowników. Dodatkowo 8 osób posiadało ukończoną specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, a 10 pracowników socjalnych miało ukończoną specjalizację I i II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego.

Przepisy prawa dokładnie precyzują, kto i kiedy może skorzystać ze wsparcia udzielanego przez powołane do tego instytucje. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych w latach 2019-2021 w gminie Kluczbork na pomoc jej mieszkańcom.

Tabela 31. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2019-2021

wielkość wydatków (w zł)	2019	2020	2021
ogółem	34 273 554	41 687 193	42 400 157
w tym na świadczenia pomocy społecznej	2 804 919	2 626 773	2 471 001
na zadania własne gminy	2 793 694	2 611 873	2 465 846
na zadania zlecone gminie	11 225	14 900	5 155

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Wartość środków przeznaczanych w gminie na pomoc społeczną w latach 2019-2021 – 7 902 693.

Tabela 32. Środki finansowe pozyskane ze źródeł zewnętrznych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej (projekty, środki z budżetu UE) w latach 2019-2021

wielkość środków finansowych pozyskanych ze źródeł zewnętrznych (w zł)	2019	2020	2021
ogółem	325 469	179 577	301 607

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Warto dodać, że w latach 2019-2021 r. na realizację zadań z zakresu polityki społecznej pozyskiwano środki finansowe ze źródeł zewnętrznych, których wartość wyniosła 806 653, w trakcie rozpatrywanego okresu.

W wykonywaniu zadań z zakresu pomocy społecznej OPS współdziałał z innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, ochroną zdrowia, Policją, Powiatowym Urzędem Pracy, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Współpraca ta wpływa na prawidłowe identyfikowanie zapotrzebowania na pomoc, zgodnie z obowiązującymi przepisami, a co się z tym wiąże – pośrednio wpływa na trafność udzielanego wsparcia i właściwą dystrybucję środków.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez OPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2019-2021.

Tabela 33. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	1 113	1 055	792
liczba rodzin	695	685	566
liczba osób w rodzinach	1 428	1 308	1 054
udział liczby osób w rodzinach w ogólnej liczbie ludności gminy	4,18%	3,87%	3,16%

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2019-2021 zmniejszała się z roku na rok. Analogicznie wypadał udział beneficjentów systemu pomocy społecznej w ogólnej ludności gminy. Uzupełnienie powyższych danych stanowi przedstawiona w kolejnej tabeli informacja na temat struktury wiekowej odbiorców pomocy społecznej w 2021 r.

Tabela 34. Struktura demograficzna beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2021 r.

wiek odbiorców	liczba osób
0-17 lat	216
18-25 lat	14
26-35 lat	86
36-45 lat	107
46-55 lat	108
56-65 lat	150
66 lat i więcej	167
razem	848

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez OPS pomocą społeczną w 2021 r. wykazała, że największą grupę stanowiły dzieci i młodzież do lat 17. Szczegółowe dane liczbowe dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2019-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 35. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2019-2021

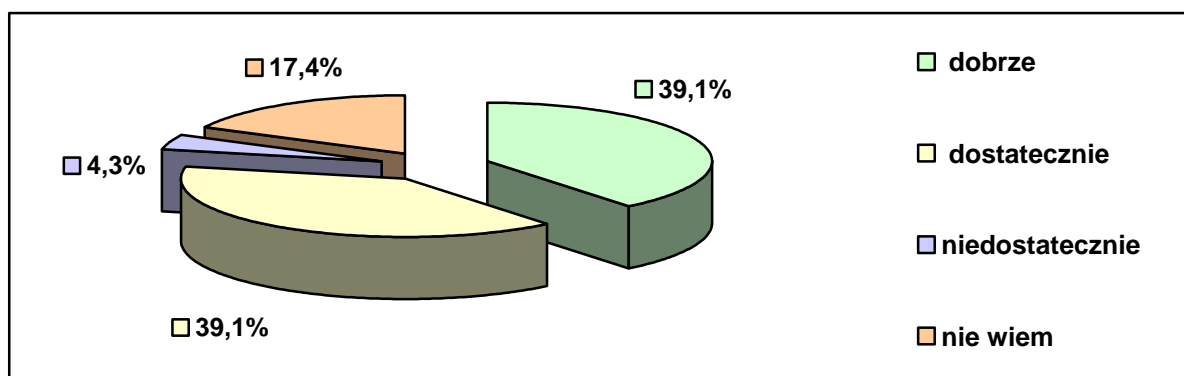
powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021

ubóstwo	512	510	435	1 064	1 037	846
sieroctwo	4	5	2	5	6	2
bezdomność	38	40	27	40	40	27
potrzeba ochrony macierzyństwa	79	60	40	362	287	189
bezrobocie	332	317	260	804	741	588
niepełnosprawność	265	256	255	439	392	366
długotrwała lub ciężka choroba	343	338	306	490	462	414
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	107	100	81	382	356	289
w tym rodziny niepełne	72	65	57	226	196	178
w tym rodziny wielodzietne	24	26	19	118	129	96
przemoc w rodzinie	9	7	1	23	19	3
alkoholizm	36	43	50	43	45	60
narkomania	0	5	1	0	11	1
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	12	12	3	14	14	3
zdarzenie losowe	2	3	1	8	6	5
sytuacja kryzysowa	0	3	0	0	8	0

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2019-2021 były ubóstwo i długotrwała lub ciężka choroba. W obu przypadkach liczba rodzin korzystających ze wsparcia malała z roku na rok. Istotnymi przyczynami udzielania mieszkańcom gminy wsparcia ze strony pomocy społecznej były bezrobocie i niepełnosprawność. Liczba rodzin zarówno w przypadku bezrobocia, jak i niepełnosprawności, także zmniejszała się w trakcie rozpatrywanego okresu.

W badaniach ankietowych przeprowadzonych na potrzeby niniejszego opracowania poruszono kwestię oceny realizowanych w gminie działań w zakresie przeciwdziałania ubóstwu. Poniższy wykres przedstawia rozkład odpowiedzi.

Wykres 8. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość (78,2) badanych pozytywnie oceniła te działania, uznając je za dostateczne lub dobre. Jednocześnie 4,3% ankietowanych stwierdziło, że są one niedostateczne. Ponad 17% respondentów miało problemy z jednoznaczną odpowiedzią na to pytanie.

Trudności rodzin, będące jednym z warunków udzielania świadczeń z pomocy społecznej, wpływały nie tylko na wysokość pomocy finansowej, ale także na formę udzielanego przez Ośrodek Pomocy Społecznej wsparcia. Dane liczbowe dotyczące różnych form wsparcia za lata 2019-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 36. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez OPS w latach 2019-2021

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
pieniężna	695	796	528	549	539	452	1 117	998	839
rzeczowa	578	545	328	347	307	218	976	936	580
praca socjalna	X	X	X	769	504	666	1 523	974	1 238
poradnictwo specjalistyczne	X	X	X	0	0	0	0	0	0
schronienie	18	45	50	18	45	50	18	45	50
usługi opiekuńcze	126	113	100	91	122	98	147	129	117
specjalistyczne usługi opiekuńcze	23	32	23	21	32	23	31	45	32
odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	68	72	74	X	X	X	X	X	X

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

W latach 2019-2021 na terenie gminy Kluczbork najwięcej rodzin korzystało z pomocy w formie pracy socjalnej, przy czym ich liczba w tym okresie ulegała wahaniom. Kolejną formą przyznanego wsparcia była pomoc finansowa, głównie w postaci zasiłków, a liczba rodzin, którym przyznano takie świadczenie, zmniejszała się z roku na rok. W nieco mniejszym stopniu mieszkańcom przyznawano pomoc rzeczową, która najczęściej świadczona jest w postaci posiłków, ubrań bądź sprzętów codziennego użytku, a liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, systematycznie malała. Znacznie mniejsze rozmiary miała pomoc w formie usług opiekuńczych, schronienia i specjalistycznych usług opiekuńczych.

Ważnym narzędziem pracy socjalnej jest **kontrakt socjalny**, czyli umowa zawarta przez pracownika socjalnego z rodziną lub osobą ubiegającą się o pomoc. Celem kontraktu jest przewyciężenie trudnej sytuacji życiowej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Kontrakt określa zobowiązania i uprawnienia obu stron, a do wykonywania pewnych działań w oznaczonym terminie zobowiązują się zarówno osoba korzystająca ze świadczeń, jak i pracownik socjalny. W 2019 r. zawarto 44 kontrakty socjalne, w 2020 r. – 28, a w 2021 r. 27 takich kontraktów.

Istotnym wsparciem dla beneficjentów pomocy społecznej jest pomoc **asystenta rodziny**, który przydzielany jest rodzinie na podstawie wywiadu środowiskowego, przeprowadzonego w danej rodzinie przez pracownika socjalnego po otrzymaniu informacji o trudnościach rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (z uwzględnieniem takich problemów, jak brak pracy, nałogi czy inne trudności, które mogą mieć wpływ na zagrożenie bezpieczeństwa dziecka). W 2021 r. 34 rodziny niewydolne wychowawczo, w których wychowywało się 76 dzieci, skorzystało z takiej formy pomocy. Poniższa tabela zawiera dane dotyczące pracy asystenta rodziny w gminie w latach 2019-2021.

Tabela 37. Asystenci rodziny w gminie w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba asystentów rodziny	2	2	3
liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	43	42	34
liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny	87	75	76
przeciętny czas pracy z rodziną (miesiące)	13	15	12
koszty ponoszone przez gminę z tytułu zatrudnienia asystenta rodziny (w zł)	135 833	110 506	120 503

Dane: Raport o stanie gminy Kluczbork za 2021 r. – obszar Pomoc Społeczna.

Osoby niezdolne do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, dla których pomoc w postaci usług opiekuńczych okazywała się niewystarczająca dla zaspokojenia ich podstawowych potrzeb życiowych, z uwagi na konieczność zapewnienia im całodobowej opieki (z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności), były kierowane przez OPS do domów pomocy społecznej. Dane dotyczące liczby skierowań do DPS-ów i liczby osób w nich przebywających przedstawia kolejna tabela.

Tabela 38. Skierowania i pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba osób z gminy skierowanych do DPS-u	81	94	96
liczba osób z gminy przebywających w DPS-ie	67	74	84

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Szczególną formą pomocy jest **Karta Dużej Rodziny**. Prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają na utrzymaniu co najmniej troje dzieci:

1. w wieku do 18. roku życia,
2. w wieku do 25. roku życia w przypadku, gdy dziecko się uczy,
3. bez ograniczeń wiekowych – w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Od 1 stycznia 2019 r. prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje również wszystkim rodzicom oraz małżonkom rodziców, którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci. Dane na temat Kart Dużej Rodziny w gminie Kluczbork zawiera tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 39. Karta Dużej Rodziny w gminie w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba wydanych kart	2 241	1 000	412
liczba rodzin objętych wsparciem	1 051	513	140
liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	466	212	127

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Gmina Kluczbork realizuje też Program „Kluczbork dla Rodziny+”, który zakłada szereg działań skierowanych do rodzin zamieszkałych na terenie gminy, a uczestnicy programu mogą korzystać z promocji i ofert przygotowanych przez firmy i instytucje. Udział w programie nie jest warunkowany sytuacją dochodową rodzin,

zaś jedynym kryterium uprawniającym do skorzystania jest posiadanie trojga lub więcej dzieci lub dziecka niepełnosprawnego w wieku do 18. roku życia, a jeżeli dziecko uczy się nadal w szkole, to do 21. roku życia. Ponadto mieszkańcy gminy Kluczbork w ramach Programu Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim mają możliwość skorzystania z Opolskiej Karty Rodziny i Seniora.

W ramach szeroko rozumianej pomocy społecznej OPS w Kluczborku przyznawał mieszkańcom gminy **świadczenia rodzinne**. W latach 2019-2021 wielkość środków finansowych, jakie na ten cel przeznaczano, systematycznie rosła, natomiast liczba rodzin, którym decyzją przyznano świadczenie rodzinne, zmniejszała się z roku na rok. Dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 40. Świadczenia rodzinne w gminie w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
łączna wartość przyznanych świadczeń rodzinnych (w zł)	8 258 633,22 ZDO 83 080,00 8 341 713,22	8 994 041,80 ZDO 60 760,00 9 054 801,80	9 546 358,40 ZDO 19 220,00 9 565 578,40
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	1 650 (bez ZDO)	1 377 (bez ZDO)	1 314 (bez ZDO)

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Dane szczegółowe obejmujące liczbę i rodzaj świadczeń rodzinnych przyznanych w rozpatrywanym okresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 41. Rodzaj świadczeń rodzinnych przyznanych w gminie w latach 2019-2021

rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
	2019	2020	2021
zasiłek rodzinny	16 943	14 282	11 838
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	71	52	56
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	432	255	187
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowania dziecka	763	918	843
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	1 315	1 204	1 183
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	938	819	686
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	922	835	643
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2 525	2 200	2 077

jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	198	140	145
zasilek pielęgnacyjny	10 636	10 535	10 826
świadczenie pielęgnacyjne	1 447	1 791	2 107
specjalny zasiłek opiekuńczy	178	71	34
zasiłek dla opiekuna	134	98	31
świadczenie rodzicielskie	635	869	842
razem	38 347	34 069	31 498

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

W latach 2019-2021 ogólna liczba wszystkich świadczeń rodzinnych przyznanych mieszkańcom gminy zmniejszała się z roku na rok. Podstawowym świadczeniem rodzinnym jest zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka.

Kolejność trzech najliczniej udzielanych dodatków do zasiłku rodzinnego była w latach 2019-2021 podobna: najczęściej przyznawano mieszkańcom dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego oraz z tytułu samotnego wychowywania dziecka.

Poza zasiłkiem rodzinnym najczęściej wypłacanym mieszkańcom gminy świadczeniem był zasiłek pielęgnacyjny, który przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki dla osoby niezdolnej do samodzielnej egzystencji.

Na podstawie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci wypłacane są również **świadczenia wychowawcze**. Ich celem jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Od 1.04.2016 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczborku realizował Program Rodzina 500+. W 2021 r. w ramach Programu Rodzina 500+ wypłacono rodzinom z gminy świadczenia na łączną kwotę **30 147 400 zł**. W 2021 r. ustalone prawo do świadczenia miało 4 780 dzieci.

Szczególną formą wsparcia jest wypłacane na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży świadczenie „**Za życiem**”. Z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przyznaje się na to

dziecko **jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł**. Świadczenie przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód. W latach 2019-2021 w gminie Kluczbork przyznano po 2 takie świadczenia w latach 2019-2020 i 9 świadczeń w 2021 r.

W ramach programu „**Posilek w szkole i w domu**” z pomocy skorzystało 392 dzieci i 207 osób dorosłych w 2019 r., 333 dzieci i 232 osoby dorosłe w 2020 r. oraz 219 dzieci i 122 osoby dorosłe w 2021 r.

Wsparcia w formie rzeczowej udziela działający przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Kluczborku, prowadzony przez pracowników socjalnych magazyn „Z rączki do rączki”. Pomoc w postaci odzieży, bielizny i obuwia otrzymywana od osób prywatnych i zakładów pracy działających na lokalnym rynku przekazywana jest niezwłocznie osobom i rodzinom potrzebującym tego rodzaju wsparcia.

OPS podejmował także wiele działań związanych z pandemią wirusa SARS-CoV-2 oraz w celu zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania choroby COVID-19, a także wywołanych nią sytuacji kryzysowych, m.in. realizował program „Wspieraj seniora”. Pracownicy OPS-u udzielali wieloaspektowej pomocy wszystkim mieszkańcom gminy, szczególnie osobom starszym i niepełnosprawnym, osobom mieszkającym samotnie, pozbawionym wsparcia rodziny, sąsiadów lub innych osób, które ze względu na stan zdrowia i zagrożenie epidemiologiczne nie mogły opuszczać domu. Udzielano niezbędnych informacji osobom potrzebującym pomocy oraz prowadzono działania na rzecz mieszkańców przebywających w izolacji.

Ponadto Ośrodek w Kluczborku realizował programy na rzecz seniorów, osób niepełnosprawnych i ich rodzin, m.in. „Opieka 75+”, „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” oraz „Opieka wytchnieniowa”.

Poza powyżej przedstawionymi formami wsparcia Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczborku inicjował wiele działań na rzecz społeczności lokalnej. W analizowanym okresie przeprowadzono projekty i przedsięwzięcia współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, m.in.:

- Projekt partnerski „Nie-samo-dzielni”,
- „Blżej rodziny i dziecka”,
- „Razem możemy więcej”,
- „Nowa jakość pomocy społecznej w Gminie Kluczbork.

Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał także wsparcia w formie świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które przyznawane jest na warunkach określonych

w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Do świadczenia z funduszu alimentacyjnego ma prawo osoba uprawniona do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. Przyznanie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 42. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	210	204	192
liczba przyznanych świadczeń	2 615	2 536	2 272
wielkość wydatków na świadczenia (zł)	1 105 215	1 086 803	1 018 901

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej i społecznej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Poza Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kluczborku na terenie gminy funkcjonują przedstawione w poniższej tabeli podmioty.

Tabela 43. Instytucje i jednostki działające w obszarze pomocy społecznej w gminie w 2021 r.

nazwa instytucji		adres	liczba miejsc
Dom Pomocy Społecznej w Kluczborku		ul. Wołczyńska 25, 46-200 Kluczbork	76
		Filia: ul. Sienkiewicza 20a, 46-200 Kluczbork	45
Stobrawskie Centrum Seniora	Dom Pomocy Społecznej	ul. Strzelecka 51, 46-200 Kluczbork	110
	Klub Seniora		30
	Dzienny Dom Pomocy Społecznej		30
Środowiskowy Dom Samopomocy		ul. Zamkowa 6, 46-200 Kluczbork	86
		Filia: Kuniów 66, 46-200 Kluczbork	
Warsztaty Terapii Zajęciowej		ul. Katowicka 9, 46-200 Kluczbork	30
Zakład Aktywności Zawodowej		ul. Pułaskiego 5, 46-200 Kluczbork	30 (44)

Świetlica Terapeutyczno-Wychowawcza „Parasol I”	ul. Pułaskiego 5, 46-200 Kluczbork	60
Świetlica Terapeutyczno-Wychowawcza „Parasol II” prowadzona przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Miejsko-Gminny w Kluczborku	ul. Grunwaldzka, paw. U, 46-200 Kluczbork	20
Uniwersytet Trzeciego Wieku	ul. Rynek 1, 46-200 Kluczbork	160
Mieszkania chronione	ul. Fabryczna 7/9, 46-200 Kluczbork ul. Ks. Rigola 33, 46-200 Kluczbork	6
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Kluczborku		980
Polski Związek Głuchych Oddział Opolski Koło terenowe w Kluczborku	ul. Rynek 1, 46-200 Kluczbork	-
Polski Związek Niewidomych Okręg Opolski Koło w Kluczborku		-
Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Nadzieja”	ul. Zamkowa 6, 46-200 Kluczbork	-
Stowarzyszenie Rodziców, Przyjaciół Dzieci, Młodzieży, Osób ze Specjalnymi Potrzebami przy Publicznym Przedszkolu Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi	ul. Ossowskiego 3 7A, 46-200 Kluczbork	-

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Ośrodek Pomocy Społecznej jest główną instytucją udzielającą wsparcia w gminie. Należy jednak zaznaczyć, że mieszkańcy gminy mogą korzystać z pomocy jednostek, które obejmują swoim wsparciem teren gminy. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 44. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2021 r.

lp.	nazwa instytucji	adres instytucji
1.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	ul. Sienkiewicza 20, 46-200 Kluczbork
2.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku	
3.	Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności	ul. Sienkiewicza 20B, 46-200 Kluczbork
4.	Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej	
5.	Powiatowy Urząd Pracy w Kluczborku	ul. Sienkiewicza 22B, 46-200 Kluczbork
6.	Sąd Rejonowy w Kluczborku III Wydział Rodzinny i Nieletnich	ul. Katowicka 2, 46-200 Kluczbork
7.	Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej	
8.	Komenda Powiatowa Policji w Kluczborku	ul. Katowicka 14, 46-200 Kluczbork

9.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	ul. Głogowska 25C, 45-315 Opole
10.	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia Ofiar Przemocy w Rodzinie w Opolu	ul. Małopolska 20 a, 45-015 Opole

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kluczborku oferuje specjalistyczną pomoc dzieciom, młodzieży i ich rodzicom (opiekunom prawnym), zajmuje się również dziećmi i młodzieżą niesłyszącą, słabosłyszącą, niewidomą, słabowidzącą, a także z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera. Współpracuje z placówkami oświatowymi udzielając wsparcia nauczycielom przedszkoli i szkół. Poradnia swoją działalnością obejmuje cztery gminy z terenu powiatu kluczborskiego: Kluczbork, Byczynę, Wołczyn i Lasowice Wielkie. W związku z tym, że PPP nie prowadzi danych statystycznych z podziałem na poszczególne gminy, poniższe dane odnoszą się do placówek całego powiatu. W roku szkolnym 2020/2021 specjaliści z Poradni obejmowali wsparciem dzieci i młodzież w następującej formie:

- diagnozy:
 - psychologiczna – 547 osób,
 - pedagogiczna – 517 osób,
 - logopedyczna – 201 osób,
 - związana z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej – 5 osób,
- wydanie opinii w sprawach edukacyjno-wychowawczych – 399 osób,
- wydanie decyzji administracyjnych w sprawie orzeczeń do kształcenia specjalnego, indywidualnego nauczania i opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju – 199 osób,
- terapie:
 - psychologiczna – 29 osób,
 - pedagogiczna – 11 osób,
 - logopedyczna – 130 osób,
 - socjoterapia – 22 osoby,
 - inne zajęcia o charakterze terapeutycznym – 12 osób,
- porady i konsultacje – 63 osoby,
- warsztaty o charakterze psychoedukacyjnym – 199 osób.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku w odniesieniu do mieszkańców gminy realizuje m.in. zadania w zakresie pieczy zastępczej. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące działalności PCPR-u.

Tabela 45. Działalność PCPR-u w odniesieniu do mieszkańców gminy w zakresie pieczy zastępczej w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	1	1	0
liczba dzieci z gminy adoptowanych	1	0	1
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	16	5	5
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	3	2
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	50	47	45
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	7	9	8
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	10	4	3
liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	5	3	3

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku.

13. BEZROBOCIE

Sytuacja na rynku pracy w gminie Kluczbork w latach 2019-2021 była zmienna, bowiem wahała się liczba zarejestrowanych w urzędzie pracy osób bezrobotnych. Liczba kobiet, które w latach 2019-2021 stanowiły zdecydowaną większość ogółu osób pozostających bez pracy, także ulegała wahaniom. Podobnie wahał się udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym w trakcie rozpatrywanego okresu. Dane w tym zakresie zawiera tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 46. Stan bezrobocia w gminie w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba osób w wieku produkcyjnym	20 755	20 251	19 720
liczba bezrobotnych w gminie ogółem	726	880	719
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	458	519	442
udział ogólnej liczby osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	3,50%	4,35%	3,65%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kluczborku.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2019-2021 w powiecie kluczborskim, województwie opolskim i w kraju.

Tabela 47. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie, województwie i w kraju w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
stopa bezrobocia w powiecie kluczborskim	7,2%	8,7%	7,4%
stopa bezrobocia w województwie opolskim	5,8%	6,9%	6,0%
stopa bezrobocia w kraju	5,2%	6,2%	5,4%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kluczborku i Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2019-2021 powiat kluczborski charakteryzował się wyższą w stosunku do województwa opolskiego, jak i w stosunku do kraju stopą bezrobocia. Zarówno w województwie, powiecie, jak i w kraju poziom bezrobocia ulegał wahaniom w trakcie rozpatrywanego okresu.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, wykształcenia i stażu pracy. Ze względu na brak możliwości wygenerowania danych dotyczących osób bezrobotnych na koniec 2021 r. wyłącznie z gminy Kluczbork, w poniższej tabeli zawarto szczegółowe informacje odnoszące się do mieszkańców całego powiatu kluczborskiego.

Tabela 48. Bezrobotni w powiecie na koniec 2021 r. według wieku, czasu pozostawania bez pracy, wykształcenia i stażu pracy

wiek	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
18-24 lata	176	112	63,6%
25-34 lata	423	327	77,3%
35-44 lata	370	242	65,4%
45-54 lata	246	153	62,2%
55-59 lat	165	82	49,7%
60 lat i więcej	120	X	X
czas pozostawania bez pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
do 1 miesiąca	163	84	51,5%
1-3 miesiące	191	109	57,1%

3-6 miesięcy	160	94	58,8%
6-12 miesięcy	206	104	50,5%
12-24 miesiące	304	182	59,9%
powyżej 24 miesięcy	476	343	72,1%
wykształcenie	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
wyższe	134	96	71,6%
policealne i średnie zawodowe	347	226	65,1%
średnie ogólnokształcące	163	126	77,3%
zasadnicze zawodowe	412	230	55,8%
gimnazjalne i niższe	444	238	53,6%
staż pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
bez stażu	118	85	72,0%
do 1 roku	381	277	72,7%
1-5 lat	399	266	66,7%
5-10 lat	203	109	53,7%
10-20 lat	232	122	52,6%
20-30 lat	113	45	39,8%
30 lat i więcej	54	12	22,2%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kluczborku.

Na koniec 2021 r. wśród bezrobotnych w powiecie kluczborskim największe grupy stanowiły osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy, osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, osoby w wieku 25-34 lata oraz osoby ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat. Najmniej bezrobotnych w 2021 r. było w następujących grupach: osób ze stażem pracy 30 lat i więcej, osób w wieku powyżej 60 lat, osób z wykształceniem wyższym oraz osób pozostających bez pracy od 3 do 6 miesięcy.

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych w powiecie kluczborskim odnotowano wśród osób w wieku 25-34 lata, osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, osób ze stażem pracy do 1 roku oraz osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy.

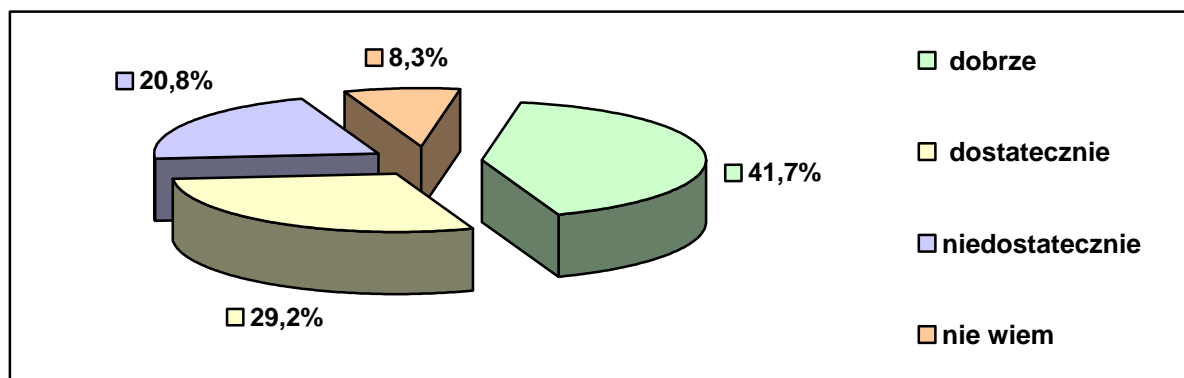
Dane dostępne na poziomie gmin dotyczą osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Z przedstawionych przez Powiatowy Urząd

Pracy w Kluczborku danych wynika, że wśród ogółu bezrobotnych z gminy Kluczbork 110 osób (w tym 56 kobiet) znalazło się w szczególnej sytuacji na rynku pracy – 56 osób (29 k.) było w wieku do 30. roku życia, w tym 39 osób (19 k.) było do 25. roku życia, 39 osób (21 k.) było długotrwale bezrobotnych, 20 osób (7 k.) było w wieku powyżej 50 lat, 21 osób (16 k.) posiadało co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 lat, 11 osób (5 k.) było niepełnosprawnych.

W gminie Kluczbork bezrobocie było trzecim, biorąc pod uwagę liczbę rodzin, powodem przyznawania pomocy społecznej. W ostatnich latach jego poziom ulegał wahaniom, ale skutki wyższego poziomu tego zjawiska w latach wcześniejszych są nadal odczuwane w rodzinach, szczególnie tych najuboższych, gdzie pojawiły się uzależnienia, konflikty, problemy wychowawcze. Zjawiska te, występujące długotrwale, prowadzą do ich rozpadu, a niektórzy członkowie takich rodzin zmuszeni są szukać pomocy w wyspecjalizowanych instytucjach.

Uczestników przeprowadzonego na potrzeby niniejszego opracowania badania poproszono o ocenę realizowanych w gminie działań w zakresie przeciwdziałania bezrobociu. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 9. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdaniem 41,7% badanych działania realizowane w gminie w zakresie przeciwdziałania bezrobociu są dobre, z kolei 29,2% ankietowanych uznało je za dostateczne. Jednak 20,8% uczestników badania stwierdziło, że są one niedostateczne. Ponad 8% respondentów nie potrafiło tych działań ocenić.

14. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność to zjawisko społeczne polegające na braku domu lub miejsca stałego pobytu gwarantującego jednostce lub rodzinie poczucie bezpieczeństwa, zapewniającego schronienie przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi

i zaspokojenie podstawowych potrzeb na poziomie uznawanym w danym społeczeństwie za wystarczający.

Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w gminie Kluczbork z powodu bezdomności w latach 2019-2021 ulegała wahaniom, najwyższy poziom osiągając w 2020 r., co uwidacznia tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 49. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy OPS-u z powodu bezdomności w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba rodzin	38	40	27
liczba osób w rodzinach	40	40	27

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

W ramach wsparcia osób bezdomnych i potrzebujących przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Kluczborku uruchomiono ogrzewalnię dysponującą 22 miejscami. Placówka zapewnia tymczasowe schronienie w miesiącach październik – kwiecień, czynna jest codziennie w godz. 18.00-8.00.

15. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w art. 41 nakłada na samorządy lokalne szereg zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. Na sfinansowanie realizacji tych zadań zapewniono dodatkowe środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż detaliczną napojów alkoholowych. Poniższa tabela prezentuje dane na temat wielkości środków uzyskanych z opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie Kluczbork.

Tabela 50. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2019-2021

rodzaj	wartość w zł		
	2019	2020	2021
opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu	732 789,29	763 911,56	768 336,22

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

W latach 2019-2021 wysokość kwot uzyskiwanych z opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie Kluczbork stale rosła.

Tabela 51. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2019-2021 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

wielkość wydatków (w zł)	2019	2020	2021
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	690 000,00	718 911,56	723 336,22
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	20 000,00	25 000,00	25 000,00
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	20 000,00	20 000,00	20 000,00
razem	730 000,00	763 911,56	768 336,22

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

W latach 2019-2021 wysokość kwot przeznaczanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie Kluczbork zwiększała się systematycznie.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działalności GKRPA w Kluczborku przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 52. Liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba osób zaangażowanych w prace GKRPA	5	5	5

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tabela 53. Działalność GKRPA w latach 2019-2021 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

zakres danych	2019	2020	2021
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	40	41	30
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	2	4	10

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W latach 2019-2021 liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadzała rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu, wahała się i wyniosła odpowiednio: 40, 41 i 30 osób. W analizowanym okresie Komisja występowała z wnioskami do sądu o podjęcie obowiązkowego leczenia odwykowego wobec 2 osób w 2019 r., 4 osób w 2020 r. i 10 osób w 2021 r.

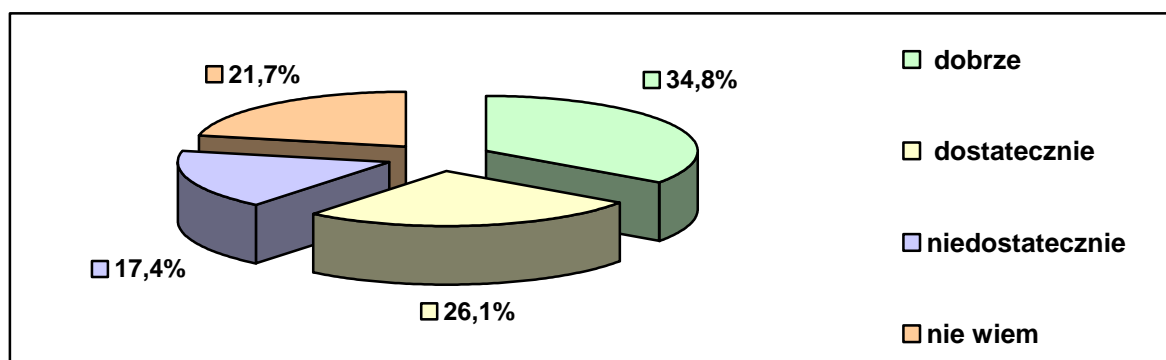
Tabela 54. Działania podjęte w mieście przez GKRPA w latach 2019-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie

zakres danych	2019	2020	2021
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	14	12	25
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o przestępstwie	0	0	0

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Jeśli chodzi o działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, to w analizowanym okresie GKRPA kontaktowała się z 14 osobami w 2019 r., z 12 osobami w 2020 r. i z 25 osobami w 2021 r. dotkniętymi tym problemem. W latach 2019-2021 GKRPA nie składała do prokuratury zawiadomień o przestępstwie przeciwko sprawcom przemocy w rodzinie.

O ocenę działań, jakie prowadzone są w gminie w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom, zapytano uczestników badania. Rozkład uzyskanych odpowiedzi przedstawiono w wykresie zamieszczonym poniżej.

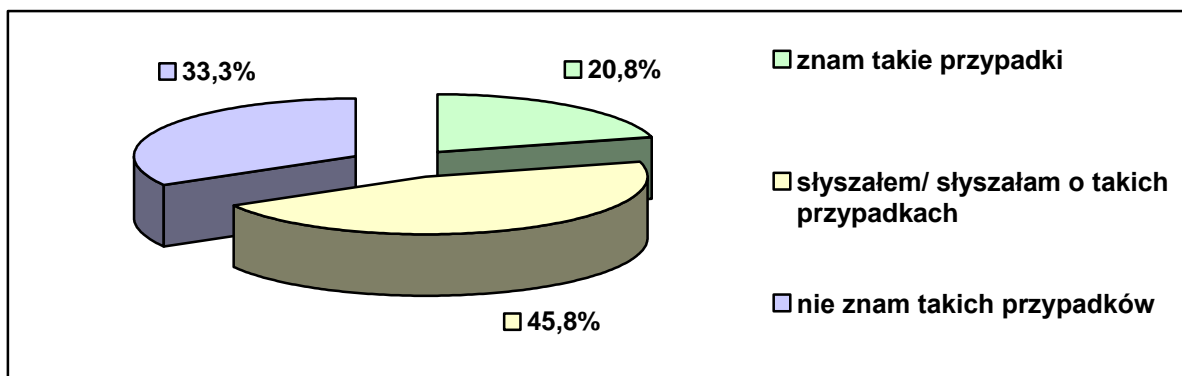
Wykres 10. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Według 34,8% badanych działania przeciwdziałające uzależnieniom są dobre, a kolejne 26,1% pytanych uznało je za dostateczne. Jednak 17,4% ankietowanych stwierdziło, że są one niedostateczne. Opinii w tej sprawie nie przedstawiło 21,7% respondentów.

W przeprowadzonym badaniu ankietowani odnieśli się także do styczności pośredniej lub bezpośredniej z osobami doświadczającymi lub stosującymi przemoc. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 11. Czy zna Pani/Pan przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?

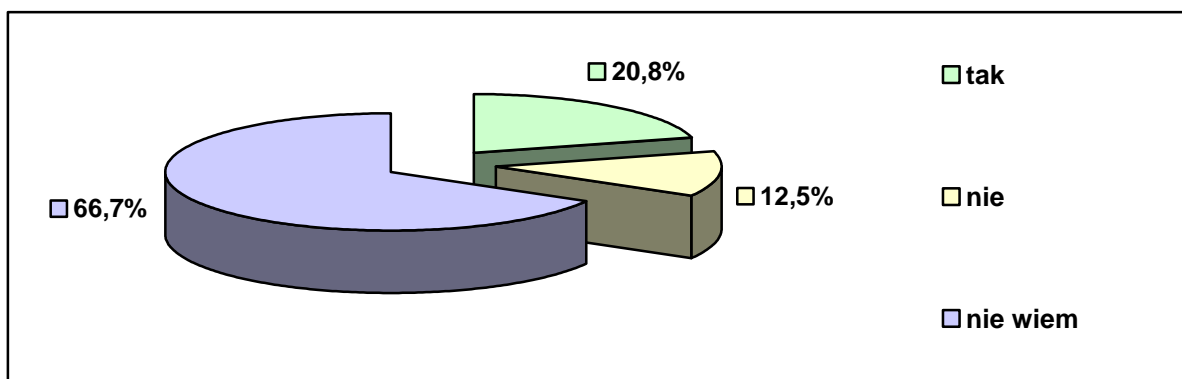

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Bardzo niepokojąco przedstawiają się wyniki odpowiedzi na to pytanie, bowiem dwie trzecie respondentów twierdzi, iż słyszało o przypadkach stosowania przemocy w rodzinie lub takie przypadki zna. Jednocześnie jedna trzecia ankietowanych odpowiedziała, że takich przypadków nie zna.

Ryzyko nasilania się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy potwierdziło 20,8% badanych. Zdaniem 12,5% ankietowanych takie ryzyko nie istnieje. Wysoki odsetek (66,7%) respondentów wskazał na odpowiedź „nie wiem”, co może świadczyć o braku świadomości części badanej społeczności co do zagrożenia tym zjawiskiem.

Wykres 12. Czy Pani/Pan zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Skuteczne przeciwdziałanie problemom wynikającym z uzależnień i przemocy w rodzinie powinno opierać się na ścisłej współpracy wszystkich powołanych do tego instytucji i organizacji. Konieczne jest dokładne rozpoznanie danego problemu i okoliczności jego występowania oraz zapewnienie ciągłości działań podejmowanych wcześniej, jak choćby w ramach prac Zespołu Interdyscyplinarnego.

Przeciwdziałanie problemom wynikającym z uzależnień i przemocy w rodzinie umożliwiają i normują odpowiednie akty prawne, a do podstawowych w tym zakresie należy Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 31 marca 2011 r. w sprawie procedury przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie.

W ujawnionych przypadkach stosowania przemocy w rodzinie lub uzasadnionego podejrzenia, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy, wdrażana i prowadzona jest procedura „Niebieskiej Karty”. Obejmuje ona ogół czynności podejmowanych przez przedstawicieli OPS-u, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, GKRPA i organizacji pozarządowych, a wszystkie te działania koordynuje Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego.

Dane dotyczące funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Kluczbork prezentuje tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 55. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego	13	13	12
liczba spotkań ZI w ciągu roku	17	6	5
liczba spotkań grup roboczych	95	95	224
liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”	33	28	38
w tym sporządzone przez Policję	26	22	18
w tym sporządzonych przez pracowników socjalnych	7	4	19
liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”	36	36	33
liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	23	27	13

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Kluczbork.

Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” następuje w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Jeśli chodzi o działania korekcyjno-edukacyjne wobec sprawców przemocy domowej, to w analizowanym okresie ani jeden mieszkaniec gminy nie został takimi działaniami objęty.

Osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie pomoc świadczy również Ośrodek Pomocy Społecznej. Wsparcia z powodu alkoholizmu udzielono 36 rodzinom (43 osobom w rodzinach) w 2019 r., 43 rodzinom (45 osobom w rodzinach) w 2020 r. i 50 rodzinom (60 osobom w rodzinach) w 2021 r. Pomocy z powodu narkomanii w rozpatrywanym okresie udzielono 5 rodzinom (11 osobom w rodzinach) w 2020 r. i 1 osobie w 2021 r. Wsparcie ze względu na przemoc w rodzinie przyznano 9 rodzinom (23 osobom w rodzinach) w 2019 r., 7 rodzinom (19 osobom w rodzinach) w 2020 r. oraz 1 rodzinie (3 osobom w rodzinie) w 2021 r.

Ponadto w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, jak również Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w placówkach oświatowych realizowane były liczne przedsięwzięcia profilaktyczne i dydaktyczne w formie ogólnopolskich kampanii i programów oraz konkursów, warsztatów i pogadanek, a także imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych promujących zdrowy styl życia, zaś w ramach alternatywnych form spędzania czasu wolnego zajęć pozalekcyjnych. Wykorzystano także materiały edukacyjno-informacyjne (ulotki, plakaty, broszury).

W gminie Kluczbork jednostkami wsparcia dla osób uzależnionych lub dotkniętych przemocą w rodzinie są (obok OPS-u, GKRPA i ZI) 2 świetlice terapeutyczno-wychowawcze, klub AA oraz 2 grupy AA, poradnie leczenia i terapii uzależnień, poradnia zdrowia psychicznego, Ośrodek Interwencji Kryzysowej prowadzony przez Caritas Diecezji Opolskiej, Centrum Terapii i Psychoedukacji, Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Mediacji, a także Lokalny Punkt Pomocy Pokrzywdzonym Prześstępstwem.

Tabela 56. Wykaz jednostek i grup wsparcia dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, funkcjonujących na terenie gminy w 2021 r.

lp.	nazwa	adres
1.	Ośrodek Pomocy Społecznej	
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	ul. Zamkowa 6, 46-200 Kluczbork
3.	Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	
4.	Centrum Terapii i Psychoedukacji	ul. Kościuszki 33, 46-200 Kluczbork
5.	Poradnia Zdrowia Psychicznego w Kluczborku	ul. Katowicka 1, 46-200 Kluczbork
6.	Urząd Miejski (pełnomocnik ds. profilaktyki)	ul. Katowicka 1, 46-200 Kluczbork
7.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku	ul. Sienkiewicza 20,

		46-200 Kluczbork
8.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Kluczborku	ul. Sienkiewicza 20, 46-200 Kluczbork
9.	Świetlica Terapeutyczno-Wychowawcza „Parasol”	ul. Pułaskiego 5, 46-200 Kluczbork
10.	Świetlica Terapeutyczno-Wychowawcza „Parasol 2”	ul. Pułaskiego 5, 46-200 Kluczbork
11.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Kluczborku	ul. Kościuszki 1, 46-200 Kluczbork
12.	Klub AA „Nowe Życie”	ul. Jana Pawła II 7, 46-325 Kluczbork (Dom Katechetyczny przy Parafii)
13.	Grupa AA „Tu i Teraz”	ul. Katowicka 4, 46-325 Kluczbork
14.	Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Mediacji (prowadzony przez Stowarzyszenie OPPEN Obywatel Prawo Pomoc Edukacja Nowatorstwo)	ul. Sienkiewicza 20B, 46-200 Kluczbork
15.	Lokalny Punkt Pomocy Pokrzywdzonym Prześięstwem w Kluczborku	ul. Strzelecka 42, 46-200 Kluczbork

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

16. SYTUACJA DZIECKA

Analiza sytuacji dziecka w gminie została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach systemu oświaty. Badanie to pozwoliło zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informacje na temat prowadzonych w placówkach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych. Do analizy przedłożono 5 ankiet – wypełnionych przez pedagogów szkolnych i dyrektorów placówek systemu oświaty funkcjonujących na terenie gminy:

- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 im. Jana Dzierżona w Kluczborku (liczba uczniów: 423, liczba nauczycieli: 43),
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2 im. Janusza Korczaka w Kluczborku (liczba uczniów: 795, liczba nauczycieli: 82),
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 z Oddziałem Integracyjnym im. Emilii Plater w Kluczborku (liczba uczniów: 558, liczba nauczycieli: 81),
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Bohaterów II Brygady Pancерnej w Bogacicy (liczba uczniów: 235, liczba nauczycieli: 32),

- Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym w Bąkowie i Przedszkolnym Oddziałem Zamiejscowym w Biadaczu (liczba uczniów: 71, liczba nauczycieli: 15).

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, iż wszystkie placówki zatrudniają pedagoga, cztery – logopedę i doradcę zawodowego, zaś uczniowie trzech szkół mogą korzystać z porad psychologa. Opiekę pielęgniarską zapewniają trzy placówki. Wszystkie szkoły mają dostęp do Internetu. Trzy placówki prowadzą dożywianie dzieci i młodzieży. Uczniowie czterech szkół korzystają z sali gimnastycznej, a trzech z boiska sportowego. Tylko w jednej placówce utworzono klasy lub grupy integracyjne. Wszystkie szkoły zapewniają opiekę w ramach zajęć świetlicowych oraz zajęcia dodatkowe, jak również zajęcia przeznaczone dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Problemy w otoczeniu szkolnym i rodzinnym uczniów

Uczestnicy badania stwierdzali występowanie zjawisk patologicznych i negatywnych zachowań w społeczności uczniowskiej oraz dysfunkcji i patologii w otoczeniu domowym uczniów, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, identyfikowano w dwojaki sposób: wypełniając zamknięte katalogi obejmujące 12 i 6 zmiennych oraz odpowiadając na pytania o charakterze otwartym, określając subiektywnie stopień natężenia występujących problemów w ciągu trzech ostatnich lat. Uzyskane na podstawie analizy ankiet informacje prezentują poniższe tabele.

Tabela 57. Negatywne zachowania oraz zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w roku szkolnym 2020/2021

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	obecność poszczególnych zjawisk		
	liczba placówek, w których stwierdzono	liczba ujawnionych przypadków	liczba placówek, w których nie stwierdzono
palenie papierosów	4	10	1
sięganie po alkohol	2	7	3
sięganie po narkotyki	–	–	5
niszczenie mienia szkolnego	2	4	3
kradzieże na terenie szkoły	1	2	4

dyskryminacja w grupie rówieśniczej	2	23	3
udział w grupach negatywnych	–	–	5
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	3	16	2
autoagresja	3	7	2
ucieczki z domu	1	3	4
przestępczość ujawniona	–	–	5
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	5	24	–

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Tabela 58. Dysfunkcje i patologie stwierdzone w rodzinach uczniów w roku szkolnym 2020/2021

dysfunkcje i patologie rodziny	liczba ujawnionych przypadków
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	13
zaniedbanie	10
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	4
przemoc w rodzinie	8
wykorzystywanie seksualne dzieci	–
przestępczość	–

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

W otoczeniu szkolnym uczniów odnotowano 24 przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego, 23 przypadki dyskryminacji w grupie rówieśniczej, 16 przypadków agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, 10 przypadków palenia papierosów, po 7 przypadków sięgania po alkohol i autoagresji oraz 4 przypadki niszczenia mienia szkolnego, 3 przypadki ucieczek z domu i 2 przypadki kradzieży na terenie szkoły. Wśród dysfunkcji i patologii ujawnionych w środowisku rodzinnym uczniów placówek oświatowych stwierdzono 13 przypadków bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 10 przypadków zaniedbań, 8 przypadków przemocy w rodzinie i 4 przypadki uzależnień.

Przedstawiciel jednej spośród badanych placówek nie zauważył wzrostu negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych wśród uczniów w ciągu ostatnich lat, kolejny ankietowany nie był w stanie stwierdzić, czy taki wzrost nastąpił, zaś trzech uczestników badania taki wzrost w analizowanym okresie dostrzegło. Ich

zdaniem dotyczy to w szczególności agresji słownej, przemocy rówieśniczej, używania wulgaryzmów i wyzwisk, nagminnego opuszczania zajęć lekcyjnych oraz obniżonego nastroju i niskiej motywacji do nauki. Uczestnicy badania zwrócili także uwagę na uzależnienia od internetu, nieumiejętne korzystanie z mediów społecznościowych, narastające zjawisko cyberprzemocy (przenoszenia agresji do sieci) oraz problemy w sferze emocjonalno-społecznej.

Jeśli chodzi o przypadki dysfunkcji występujących w rodzinach uczniów, to w opinii przedstawiciela jednej placówki w ciągu ostatnich lat nie nastąpił wzrost liczby zjawisk patologicznych i przypadków dysfunkcji, zaś jeden respondent miał trudności z jednoznaczną odpowiedzią na to pytanie. Jednocześnie trzech ankietowanych taki wzrost w analizowanym okresie zauważyło, zwłaszcza jeśli chodzi o rozpad rodzin (rozwoły i rozstania rodziców), eurosieroctwo, brak czasu poświęcanego dzieciom, bagatelizowanie ich kondycji psychicznej oraz presję wywieraną na uczniach w kwestii ocen i osiągnięć.

Do instytucji i organizacji, z którymi placówki najczęściej współpracują, uczestnicy badania zaliczyli: Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, pełnomocnika ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych przy Urzędzie Miejskim, Komendę Powiatową Policji, Sąd Rejonowy III Wydział Rodzinny i Nieletnich, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej, Świetlicę Terapeutyczno-Wychowawczą „Parasol” oraz Centrum Terapii i Psychoedukacji.

Pomoc, jaką placówki oferują uczniom z rodzin ubogich, opiera się o współpracę z Ośrodkiem Pomocy Społecznej i polega przede wszystkim na zapewnieniu bezpłatnego dożywiania w formie obiadów, jak również pomocy materialnej – zwolnienia z opłat za ubezpieczenie i obowiązkowych składek, dofinansowania wyjazdów i wycieczek, kwalifikowania do bezpłatnego wypoczynku letniego organizowanego przez gminę oraz udziału w akcjach i zbiórkach charytatywnych na rzecz potrzebujących. Szkoły zapewniają uczniom zajęcia dodatkowe i wyrównawcze, opiekę świetlicową, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne oraz porady i konsultacje z nauczycielami, zaś rodzice informowani są o możliwościach uzyskania pomocy materialnej i kierowani do odpowiednich instytucji pomocowych.

Pomoc, jaką placówki oferują uczniom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy w rodzinie

przebiega we współpracy z instytucjami pomocowymi. Umożliwiany jest kontakt ze specjalistami – pedagogami i psychologami, zapewniana jest informacja o dostępnych formach pomocy i odpowiednich instytucjach pomocowych. Uczniowie mogą również korzystać z porad i konsultacji pedagogów i psychologów szkolnych, dyrektorów oraz nauczycieli i wychowawców, uczestniczą też w programach profilaktycznych, zajęciach świetlicowych oraz zajęciach wyrównawczych i regularnych spotkaniach psychoterapeutycznych. Ponadto szkoły udzielają niezbędnych porad i konsultacji rodzicom, pomagają w dopełnianiu formalności oraz kompletowaniu i wypełnianiu wymaganych dokumentów, a także kwalifikują i kierują uczniów do właściwych jednostek pomocowych.

Działania profilaktyczne adresowane do uczniów podejmowane na terenie szkół polegają na realizacji licznych przedsięwzięć profilaktycznych i dydaktycznych w formie kampanii, programów („Nie pal przy mnie proszę”, „Zachowaj trzeźwy umysł”, „Spójrz inaczej”, „Dzień zdrowego śniadania”, „Lekki tornister”), pogadank tematycznych z przedstawicielami Policji („Bezpieczna dogą do szkoły i ze szkoły”, „Bezpieczeństwo podczas ferii i wakacji”, „Odpowiedzialność prawna młodzieży”), spotkań i warsztatów ze specjalistami oraz zajęć z pedagogami szkolnymi i wychowawcami na temat m.in. zapobiegania cyberprzemocy, a także prowadzeniu profilaktyki selektywnej.

17. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

SYTUACJA OSÓB STARSZYCH

Z analizy danych dotyczących sytuacji demograficznej gminy Kluczbork wynika, że w latach 2019-2021 liczba osób w wieku poprodukcyjnym stale rosła, systematycznie zwiększał się także udział liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności gminy. Dane w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

Tabela 59. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba mieszkańców gminy ogółem	34 192	33 828	33 356
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	8 188	8 367	8 459
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności gminy	23,9%	24,7%	25,4%

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Przytoczone dane pozwalają na sformułowanie wniosku, iż społeczność gminy wpisuje się w dominujące w ogólnym procesie demograficznym tendencje i powoli zaczyna się starzeć. Starzenie się społeczeństwa powoduje konieczność dokonania zmian organizacyjnych w funkcjonowaniu rodzin zobligowanych moralnie i prawnie do opieki nad członkiem rodziny, ale jest też istotną przesłanką do reorganizacji lokalnego rynku usług społecznych, z uwagi na konieczność dostosowania tych usług do potrzeb osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych, wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

W ramach swojej działalności OPS świadczy m.in. usługi opiekuńcze. Jest to szczególna forma pomocy kierowana przede wszystkim do osób starszych, chorych i samotnych. Usługi te polegają m.in. na pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych i pielęgnacji. Dane w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

Tabela 60. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej w formie usług opiekuńczych w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba rodzin	91	122	98
liczba osób łącznie w rodzinach	147	129	117

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

W latach 2019-2021 Ośrodek świadczył także specjalistyczne usługi opiekuńcze. Z tej formy pomocy skorzystało 21 rodzin (31 osób w rodzinach) w 2019 r., 32 rodziny (45 osób w rodzinach) w 2020 r. i 23 rodziny (32 osoby w rodzinach) w 2021 r.

Gmina Kluczbork dostrzega społeczne potrzeby osób starszych. W latach 2019-2021 zainicjowano wiele projektów na rzecz seniorów, m.in.:

- Program „Gmina Kluczbork dla Seniora”, który zakłada szereg działań skierowanych do mieszkańców powyżej 65. roku życia, uczestnicy programu mogą korzystać z promocji i ofert przygotowanych przez firmy i instytucje;
- Teleopieka – program pilotażowy Gminy Kluczbork oraz Polskiego Centrum Opieki, skierowany do grupy osób indywidualnych, które mogą czuć się zagrożone ze względu na swoją sytuację życiową (samotnych, pozostających samotnie na długie godziny) lub w przypadkach wystąpienia nagłego zagrożenia życia np. przez zawał serca. Rozwiązaniem w ramach Teleopieki domowej jest „czerwony przycisk alarmowy” w breloczku, pasku, telefonie służący do natychmiastowego wezwania pomocy;

- „Wspieraj seniora” – program wspomagający osoby starsze w czasie epidemii Covid-19, na który wydatковано w 2021 r. kwotę 115 000 zł;
- Program „Opieka 75+”, którego celem jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób samotnych lub samotnie gospodarujących, a także pozostających w rodzinie, w wieku 75 lat i więcej; w 2021 r. na realizację programu przeznaczono 76 000 zł;
- Akcja społeczna „Koperta Życia” – celem projektu jest przygotowanie koperty, w której umieszczony jest formularz zawierający bardzo ważne informacje usprawniające pracę ratowników medycznych, np. o zażywanych lekach, uczuleniach oraz o przebytych schorzeniach. Wypełniony formularz umieszczany jest na półce w drzwiach lodówki.

Warto dodać, że na terenie gminy działa Uniwersytet Trzeciego Wieku. W zajęciach, których celem jest m.in. rozwijanie sprawności intelektualnej i fizycznej, aktywizacja społeczna oraz upowszechnianie kultury i sportu wśród seniorów, uczestniczy 160 słuchaczy.

W Kluczborku funkcjonuje także koło Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, które w swojej działalności koncentruje się na zadaniach w zakresie pomocy socjalno-bytowej, a także profilaktyki zdrowotnej poprzez aktywizowanie i organizowanie różnych form życia kulturalnego, artystycznego, sportowego i turystycznego.

Pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych m.in. osobom starszym, samotnym lub osamotnionym w rodzinie świadczy prywatna placówka – Stobrowskie Centrum Seniora dysponujące 110 miejscami w całodobowym domu opieki (okres oczekiwania na miejsce – miesiąc, liczba oczekujących – 15 osób) oraz 30 miejscami w domu dziennego pobytu. W strukturach centrum działa także Klub Seniora oferujący osobom starszym i samotnym udział w życiu społecznym poprzez rozwijanie aktywnych form spędzania czasu, szereg zajęć organizowanych przez wykwalifikowany personel, warsztaty i spotkania oraz imprezy kulturalne i sportowo-rekreacyjne, a także umożliwia korzystanie z oferty opiekuńczej i prozdrowotnej. W 2021 r. z oferty klubu skorzystało 30 osób, które ukończyły 60 lat.

Uzupełnieniem powyższych informacji są wypowiedzi pozyskane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym. Odpowiadając na pytanie, jakie problemy najczęściej dotyczą osób starszych w gminie, respondenci wskazywali głównie na samotność, niewystarczający dostęp do specjalistycznych

usług i opieki medycznej, niskie dochody przyczyniające się do ubóstwa, problemy komunikacyjne oraz brak zainteresowania i pomocy ze strony rodziny. Zwrócono także uwagę na marginalizację i wykluczenie społeczne, brak bezpłatnego domu dziennego pobytu oraz ośrodków wsparcia.

Z przytoczonych opinii wynika, że mieszkańcy interesują się losem osób starszych, ankietowani dostrzegają różnego rodzaju problemy i trudności, jakie stoją przed seniorami, a których częstokroć nie są oni w stanie pokonać swoimi siłami. Świadomość tych utrudnień oraz ograniczeń związanych z wiekiem pozwoliła dokonać respondentom oceny zagrożenia seniorów marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz dostrzec braki w dotychczasowej ofercie pomocowej skierowanej do tej grupy.

Z wypowiedzi uzyskanych dla niniejszego badania wynika, iż większość respondentów stanowiły osoby przed 55. rokiem życia, a grupa wiekowa powyżej 65 lat, czyli najbardziej zainteresowana tą kwestią część mieszkańców gminy, była reprezentowana przez 13% badanych.

Z pewnością dla lepszego rozpoznania potrzeb seniorów w gminie należałoby przeprowadzić odpowiednie badania adresowane tylko i wyłącznie do tej grupy wiekowej, której opinie, z uwagi na dużą świadomość i wiedzę o bieżącej sytuacji osób starszych, należy wykorzystać w planowaniu oferty pomocowej na najbliższe lata.

SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Bieżące informacje dotyczące osób niepełnosprawnych są trudne do dokładnego określenia, gdyż jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne. Dane z ostatniego spisu dotyczące osób niepełnosprawnych nie są dostępne na poziomie gmin. Informacje, które w pewnym stopniu umożliwiają obserwację zachodzących w kolejnych latach zmian liczebności osób niepełnosprawnych w gminie Kluczbork, zawierają dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności, w tym także osób niepełnosprawnych / osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających ze wsparcia w Środowiskowym Domu Samopomocy.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku wynika, że w latach 2019-2021 niepełnosprawność była czwartym, pod względem liczby rodzin, powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie.

Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby rodzin oraz liczby osób w rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej świadczonej przez OPS w latach 2019-2021.

Tabela 61. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba rodzin	265	256	255
liczba osób łącznie w rodzinach	439	392	366

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku.

Należy dodać, że w 2021 r. OPS przyznał 1 183 świadczenia w postaci dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla rodzin z terenu gminy. Ważnymi świadczeniami dla rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności były także zasiłki pielęgnacyjne i świadczenia pielęgnacyjne.

Gminną jednostką samorządową działającą na zlecenie administracji rządowej, wspieraną również finansowo przez gminę jest **Środowiskowy Dom Samopomocy w Kluczborku z filią w Kuniowie**.

ŚDS świadczy usługi dla osób zamieszkałych na terenie powiatu Kluczbork (dzięki podpisanym porozumieniom przez Burmistrza Kluczborka z Burmistrzami/Wójtą gmin powiatu kluczborskiego).

ŚDS posiada dwa odrębne budynki. Liczba miejsc dotowanych wynosi ogółem 86 (w Kluczborku 36, natomiast w Kuniowie 50).

Założeniem ogólnym domu jest stworzenie społecznego wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi / osób z niepełnosprawnością, które mają poważne trudności w życiu codziennym i wymagają zorganizowanej pomocy.

Do podstawowych zadań ŚDS-u należy:

- organizacja całokształtu spraw związanych z życiem uczestników ŚDS-u w środowisku zamieszkania,
- reprezentowanie interesów uczestników ŚDS-u w społeczności lokalnej oraz kształtowanie akceptującej postawy otoczenia wobec nich,

- dążenie do pełnej integracji społecznej uczestników ŚDS-u poprzez ich uczestnictwo w życiu politycznym, kulturalnym i społecznym w lokalnym środowisku,
- prowadzenie rehabilitacji społecznej i zawodowej,
- kształtowanie, doskonalenie i podtrzymanie umiejętności uczestników, niezbędnych do możliwie jak najbardziej samodzielnego i niezależnego funkcjonowania w życiu osobistym i społecznym.

Liczba osób objętych wsparciem przez ŚDS w latach 2019-2021 kształtowała się następująco:

- w 2019 r. wsparto ogółem 106 osób z zaburzeniami psychicznymi, zamieszkałych na terenie powiatu kluczborskiego, w tym 74 osoby z gminy Kluczbork;
- w 2020 r. wsparto ogółem 112 osób, w tym z gminy Kluczbork 76 osób, zaś
- w 2021 r. objęto wsparciem ogółem 111 osób, w tym 74 osoby z gminy Kluczbork.

W wyniku rewitalizacji przez gminę zdegradowanych, przemysłowych terenów po FAMPRZE powstało Centrum Kluczborska Bajka, w którego skład wchodzi:

Zakład Aktywności Zawodowej.

ZAZ prowadzony jest przez organizację pozarządową, obecnie zatrudnia 44 osoby niepełnosprawne.

Celem zakładu jest:

1. Zatrudnienia osób niepełnosprawnych zaliczanych do:
 - a) znacznego stopnia niepełnosprawności,
 - b) umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, niepełnosprawność intelektualną lub chorobę psychiczną.
2. Prowadzenia rehabilitacji zawodowej i społecznej.
3. Przygotowania do życia i pracy w otwartym środowisku oraz pomocy w realizacji pełnego, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w miarę indywidualnych możliwości osób niepełnosprawnych.

Ponadto w Kluczborku funkcjonują:

- Warsztaty Terapii Zajęciowej (działające w strukturach powiatu), z 30 miejscami dla osób niepełnosprawnych. To placówka zajmująca się rehabilitacją zawodową oraz społeczną osób niepełnosprawnych z terenu powiatu kluczborskiego.

Celem działalności WTZ jest rozwój każdego uczestnika, poprawa jego

zaradności osobistej i sprawności psychofizycznej oraz przygotowanie do w miarę samodzielnej egzystencji w społeczeństwie.

- Dom Pomocy Społecznej wraz z filią (działający w strukturach powiatu), z pomocy którego mogą korzystać osoby niepełnosprawne. Placówka dysponująca 76 miejscami dla osób przewlekle somatycznie chorych (z dziesięcioosobowym pododdziałem dla osób z rozpoznaniem choroby Alzheimera) oraz 45 miejscami dla osób dorosłych, niepełnosprawnych fizycznie, zapewnia całodobowe wsparcie osobom, które wymagają opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych.

Gmina Kluczbork realizuje także wiele programów i kampanii, mających na celu poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych, m.in.:

- „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – celem programu jest pomoc pełnoletnim osobom niepełnosprawnym w wykonywaniu codziennych czynności oraz w funkcjonowaniu w życiu społecznym. W 2021 r. wydatkowano na ten cel kwotę: 87 000 zł,
- „Opieka wytchnieniowa” – program polegający na wsparciu członków rodziny lub opiekunów osób z niepełnosprawnością poprzez pomoc w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Na realizację programu przeznaczono w 2021 r. 19 000 zł.

Warto również w tym miejscu przytoczyć informacje Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kluczborku dotyczące orzeczeń o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności (z uwzględnieniem orzeczonego stopnia niepełnosprawności) w odniesieniu do mieszkańców gminy Kluczbork.

Tabela 62. Orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy	105	104	97
liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy	344	326	309
w tym o znacznym stopniu niepełnosprawności	79	68	74
w tym o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	164	163	167
w tym o lekkim stopniu niepełnosprawności	101	95	68

Dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kluczborku.

Osoby niepełnosprawne z terenu gminy Kluczbork mogą korzystać również ze wsparcia finansowego udzielanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku, które dysponuje środkami na rehabilitację społeczną i zawodową. W tabeli zamieszczonej poniżej zawarto dane dotyczące tego rodzaju pomocy.

Tabela 63. Dofinansowanie rehabilitacji przyznane mieszkańcom gminy w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych	202	60	233
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze	383	344	383
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano likwidację barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się	31	71	69

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku.

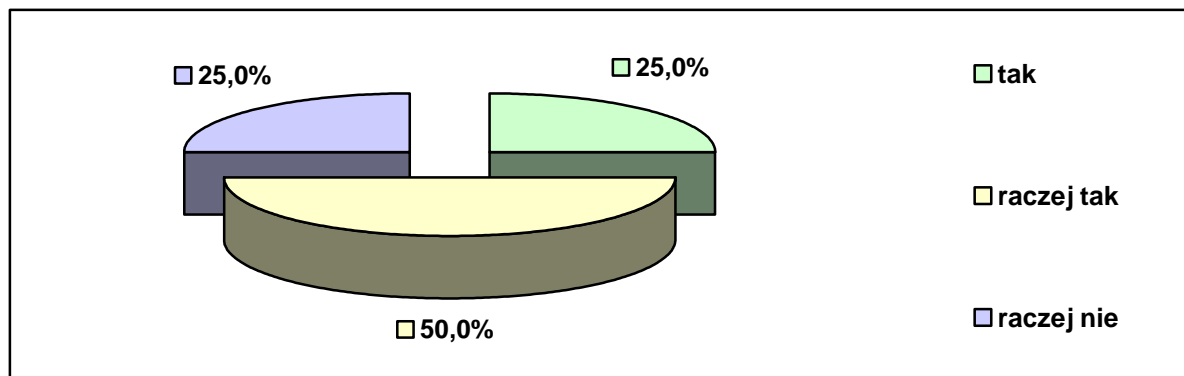
Uzupełnieniem powyższych informacji są wypowiedzi pozyskane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym. W ankiecie zapytano mieszkańców o problemy, jakie najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych w gminie. W odpowiedzi wymieniano bariery architektoniczne, niedostosowanie infrastruktury gminnej i budynków użyteczności publicznej, niewystarczający dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej i usług rehabilitacyjnych oraz odpowiednich środków komunikacji publicznej przystosowanych do transportu osób niepełnosprawnych. Wskazywano także na izolację i wykluczenie społeczne, ograniczony dostęp do rynku pracy i odpowiednich ofert zatrudnienia oraz niewystarczającą liczbę mieszkań chronionych i miejsc w ośrodkach dziennego pobytu.

Większość respondentów biorących udział w badaniu ankietowym zauważa obecność osób niepełnosprawnych w środowisku. Mieszkańcy dostrzegają też niedostatki w specjalistycznej opiece oraz braki w infrastrukturze, upatrując w tych sferach źródła problemów, z którymi borykają się osoby dotknięte niepełnosprawnością.

Pragnąc poznać opinie mieszkańców na temat sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych, w badaniu ankietowym przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania sformułowano pytanie odnoszące się do uwzględniania bądź nie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych w działaniach realizowanych na terenie gminy. Według 75% uczestników badania w działaniach realizowanych

w gminie raczej uwzględnia się lub uwzględnia się potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych, ale jednocześnie jedna czwarta ankietowanych wyraziła odmienną opinię. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

18. SEKTOR POZARZĄDOWY, KOŚCIOŁY

W 2021 r. na terenie gminy Kluczbork funkcjonowało 100 organizacji pozarządowych. Samorząd podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecenia organizacjom realizacji zadań własnych, wsparcia rzeczowego i lokalowego oraz doradztwa i konsultacji. Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie gminy, z którymi samorząd współpracował zawiera tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 64. Wykaz organizacji pozarządowych w gminie w 2021 r. współpracujących z gminą Kluczbork.

lp.	nazwa organizacji	adres
1.	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Nadzieja”	ul. Zamkowa 6, 46-200 Kluczbork
2.	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Stobrawy”	Rynek Ratusz 1, 46-200 Kluczbork
3.	Stowarzyszenie Rodziców, Przyjaciół Dzieci, Młodzieży, Osób ze Specjalnymi Potrzebami przy Publicznym Przedszkolu Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi w Kluczborku	ul. Ossowskiego 3, 46-203 Kluczbork
4.	Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych Fabryka Zmian	ul. Generała Pułaskiego 17, 46-200 Kluczbork
5.	Stowarzyszenie Klucz do Rozwoju	ul. Witosa 8, 46-211 Krzywizna
6.	Stowarzyszenie Regionu Kluczborskiego „Kobietom-Mammograf”	Rynek 1 Ratusz, 46-200 Kluczbork

7.	Stowarzyszenie Miłośników Ligoty Dolnej „Zielona Wyspa”	ul. Wołczyńska 73, 46-200 Ligota Dolna
8.	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Kuniów	Kuniów 74, 46-200 Kluczbork
9.	Stowarzyszenie Przyjaciół Borkowic	Borkowice ul. Wiejska 48, 46-234 Bogacica
10.	Stowarzyszenie Rozwoju i Odnowy Wsi Bąków	ul. Braci Bassy 16, 46-233 Bąków
11.	Stowarzyszenie Rozwoju i Odnowy Wsi Kujakowice przy Radzie Sołectkiej Kujakowice Górnych	ul. 30-lecia 1a, 46-211 Kujakowice Górne
12.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Maciejów „Miodowa Kraina”	Maciejów 26, 46-211 Kujakowice Górne
13.	Stowarzyszenie Wsi Bogacica Bogatalanta	ul. Wolności 11, 46-243 Bogacica
14.	Stowarzyszenie Wsi Smardy	ul. Kościelna 2, 46-200 Smardy Górne
15.	Stowarzyszenie Zawsze Razem	ul. Sienkiewicza 4, 46-200 Kluczbork
16.	Uniwersytet Trzeciego Wieku	Rynek Ratusz 1, 46-200 Kluczbork
17.	Stowarzyszenie Wolontariat 50+ „Senior dla Seniora”	Ratusz 1, 46-200 Kluczbork
18.	Związek Kombatanów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych	Plac Niepodległości 5, 46-200 Kluczbork
19.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	
20.	Polski Związek Głuchych Oddział Opolski Koło terenowe w Kluczborku	Ratusz Rynek 1, 46-200 Kluczbork
21.	Polski Związek Niewidomych Okręg Opolski Koło terenowe PZN w Kluczborku	
22.	Hospicjum Ziemi Kluczborskiej św. Ojca Pio	ul. Rynek 1, 46-200 Kluczbork
23.	Caritas Diecezji Opolskiej Rejon Kluczbork	ul. Katowicka 9, 46-200 Kluczbork
24.	Caritas Parafii Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	ul. Skłodowskiej-Curie 8, 46-200 Kluczbork
25.	Caritas przy Rzymskokatolickiej Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa	ul. Jana Pawła 117, 46-203 Kluczbork
26.	Stowarzyszenie na rzecz Dzieci i Młodzieży Kluczborska Dwójka	ul. Wolności 17, 46-203 Kluczbork
27.	Stowarzyszenie Przyjaciół „Jedynki” Szkoła Podstawowa nr 1	ul. Mickiewicza 10, 46-200 Kluczbork
28.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Opolski Oddział Regionalny Oddział Miejski w Kluczborku	ul. Wolności 17, 46-200 Kluczbork
29.	Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej Okręg Górnośląski Zarząd Obwodu Kluczborskiego	ul. Wolności 18, 46-200 Kluczbork
30.	Polskie Towarzystwo Kulturalne	ul. Tuwima 8/4, 46-200 Kluczbork

31.	Stowarzyszenie Miłośników Kultury i Sztuki „Irys”	ul. Mickiewicza 5, 46-200 Kluczbork
32.	Stowarzyszenie Rozwoju Kultury i Profilaktyki Emaus	Unieszów 31, 46-200 Kluczbork
33.	Fundacja Artem Silesiam Promovere	Kuniów 64, 46-200 Kluczbork
34.	Kluczborsko-Oleska Lokalna Organizacja Turystyczna	ul. Katowicka 1, 46-200 Kluczbork
35.	Akademia Świadomości Ahimsa	ul. Leśna 15A, Borkowice, 46-243 Bogacica
36.	Miejski Klub Sportowy	ul. Sportowa 7, 46-200 Kluczbork
37.	Gminny Związek „Ludowe Kluby Sportowe” Kluczbork	Ligota Dolna, ul. Wołczyńska 73, 46-200 Kluczbork
38.	Kluczborski Klub Wspinaczkowy „Zawrat”	ul. Kościuszki 1, 46-200 Kluczbork
39.	Kluczborski Klub Karate	ul. Wolności 18, 46-203 Kluczbork
40.	Kluczborski Klub Sportowy Mickiewicz	ul. Mickiewicza 10, 46-200 Kluczbork
41.	Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Opolu	ul. Malczewskiego 1, 45-031 Opole
42.	Uczniowski Klub Sportowy „Baszta” przy Publicznej Szkole Podstawowej nr 1 im. Jana Dzierżona	ul. Mickiewicza 10, 46-200 Kluczbork
43.	Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka” przy Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Adama Mickiewicza	
44.	Uczniowski Klub Sportowy „Junior”	ul. Konopnickiej 17a, 46-203 Kluczbork
45.	Uczniowski Klub Sportowy „Stobrawa”	ul. Broniewskiego 10-12, 46-203 Kluczbork
46.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy w Bogdańczowicach	Bogdańczowice 1a, 46-233 Bąków

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Na terenie gminy Kluczbork działa także 9 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w Bażanach, Bąkowie, Biadaczu, Bogacicy, Borkowicach, Kuniowie, Kujakowicach Dolnych, Kujakowicach Górnych i Łowkowicach oraz 5 Kół Gospodyń Wiejskich w Czaplach Starych, Gotartowie, Krzywiźnie, Kujakowicach Górnych i Żabińcu.

W 2021 r. w gminie Kluczbork funkcjonowało 8 parafii Kościoła rzymskokatolickiego, 2 kościoły protestanckie – ewangelicko-augsburski i zielonoświątkowy oraz wspólnota religijna Świadków Jehowy. Poniższa tabela przedstawia ich wykaz.

Tabela 65. Parafie rzymskokatolickie, inne kościoły i wspólnoty religijne na terenie gminy

lp.	nazwa i adres	adres
1.	Parafia pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kluczborku	ul. Jana Pawła II 2, 46-200 Kluczbork
2.	Parafia pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Kluczborku	ul. Skłodowskiej 8, 46-200 Kluczbork
3.	Parafia pw. Chrystusa Króla w Bażanach	Bażany, ul. Kościelna 1, 46-243 Bogacica
4.	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Bąkowie	Bąków, ul. Braci Bassy 40, 46-230 Bąków
5.	Parafia pw. św. Jadwigi Śląskiej w Kraskowie	Krasków, ul. Wiejska 64, 46-200 Kluczbork
6.	Parafia pw. św. Stanisława Biskupa w Kujakowicach Górnych	Kujakowice Górne, ul. Klonowa 1, 46-211 Kujakowice Górne
7.	Parafia pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Kuniowie	Kuniów 63, 46-200 Kluczbork
8.	Parafia pw. Nawiedzenia NMP w Łowkowicach	Łowkowice, ul. Ks. Rigola 68, 46-211 Kujakowice
9.	Parafia Ewangelicko-Augsburska Kościół Chrystusa Zbawiciela w Kluczborku	ul. Chrobrego 23, 46-200 Kluczbork
10.	Zbór Kościoła Zielonoświątkowego w Kluczborku	ul. Sybiraków 4, 46-200 Kluczbork
11.	Zbór Świadków Jehowy, Sala Królestwa	ul. Plebiscytowa 7, 46-200 Kluczbork

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

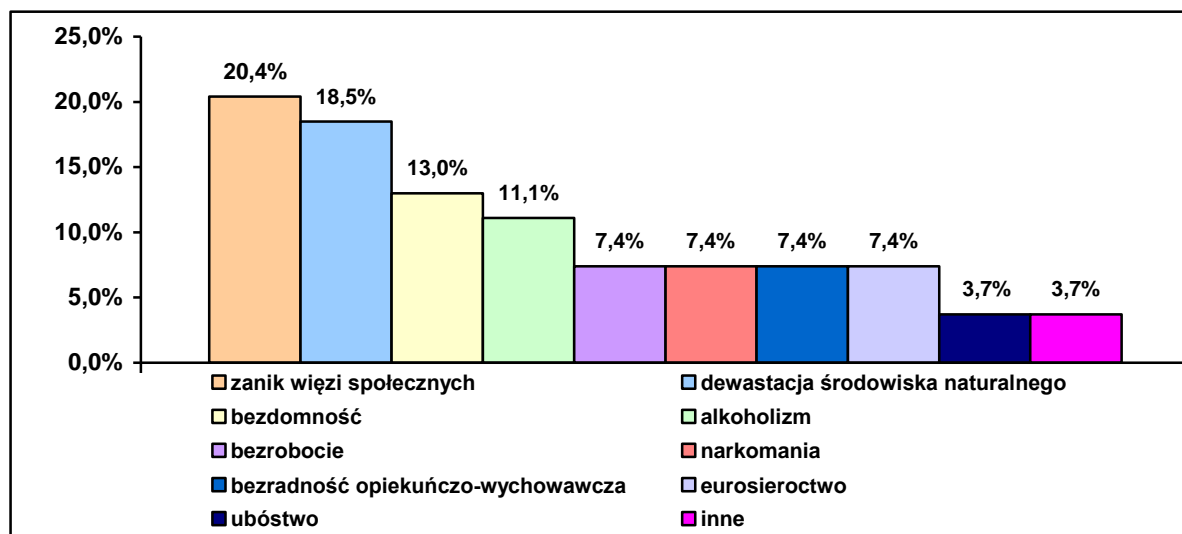
Wszystkie parafie rzymskokatolickie z gminy Kluczbork wchodzi w skład dekanatu Kluczbork w diecezji opolskiej, parafia ewangelicko-augsburska w Kluczborku należy do diecezji katowickiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP, natomiast zbór zielonoświątkowy w Kluczborku wchodzi w skład okręgu zachodniego Kościoła Zielonoświątkowego w RP.

19. PROBLEMY WSKAZANE PRZEZ MIESZKAŃCÓW, DIALOG SPOŁECZNY

Uczestników badania ankietowego przeprowadzonego na potrzeby skonstruowania niniejszego dokumentu poproszono także o wskazanie problemów bądź niekorzystnych zjawisk, które są w gminie najbardziej widoczne. Pytanie miało charakter półotwarty z możliwością dokonania wielokrotnego wyboru. Respondentów poproszono również o ocenę komunikacji z władzami samorządowymi i ocenę poziomu zadowolenia z faktu zamieszkiwania na terenie gminy.

Wśród problemów i niekorzystnych zjawisk, które najbardziej uwidaczniają się w gminie, respondenci najczęściej wskazywali zanik więzi społecznych i dewastację środowiska naturalnego. W dalszej kolejności wymieniali bezdomność, alkoholizm oraz bezrobocie, narkomanię i bezradność opiekuńczo-wychowawczą, a także eurosieroctwo i ubóstwo. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 14. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie?

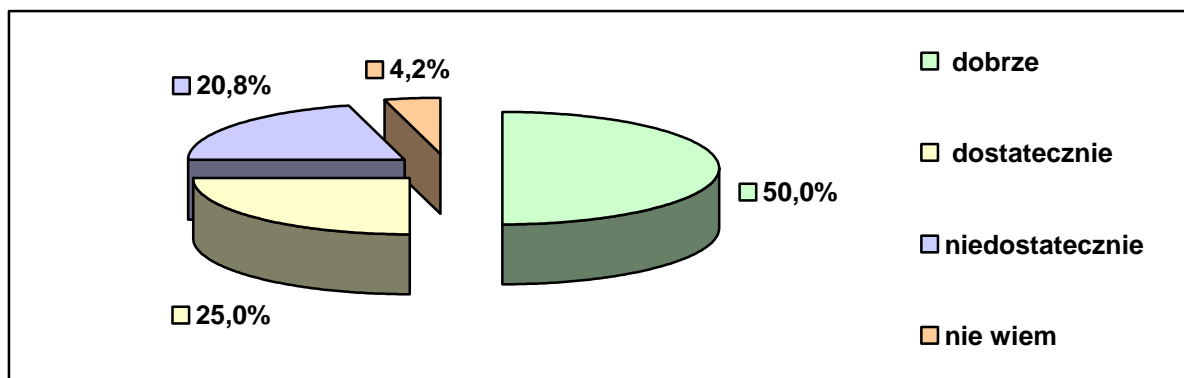
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania i inicjatywy, jakie należałoby podjąć w gminie, aby integrować i aktywizować społeczność lokalną. Odpowiadając, ankietowani szczególnie nacisk położyli na konieczność organizowania imprez integracyjnych w sołectwach, spotkań plenerowych dla rodzin oraz wydarzeń kulturalnych i rekreacyjno-sportowych, a także bezpłatnych zajęć dla seniorów. Wspomniano również o rozszerzeniu oferty zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, dalszym rozwoju infrastruktury rekreacyjno-sportowej oraz inicjowaniu projektów aktywizujących młodzież. Zwrócono także uwagę na potrzebę organizowania częstszych spotkań władz gminy z mieszkańcami, poprawę systemu informowania o planach i projektach przygotowywanych przez samorząd, zwiększenie środków w ramach budżetu obywatelskiego oraz wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskazując działania, które mogłyby przyczynić się do łagodzenia bądź rozwiązywania problemów społecznych oraz zaspokojenia potrzeb mieszkańców, uczestnicy badania wymieniali najczęściej zwiększenie powierzchni terenów zielonych, modernizację dróg oraz utworzenie dziennego domu pomocy społecznej, zaproponowano także podział miasta na dzielnice lub osiedla z wybieranymi przez mieszkańców radami.

W sondażu poruszono także kwestię oceny komunikacji między władzami samorządowymi a mieszkańcami. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 15. Jak Pani/Pan ocenia komunikację między władzami samorządowymi a mieszkańcami?

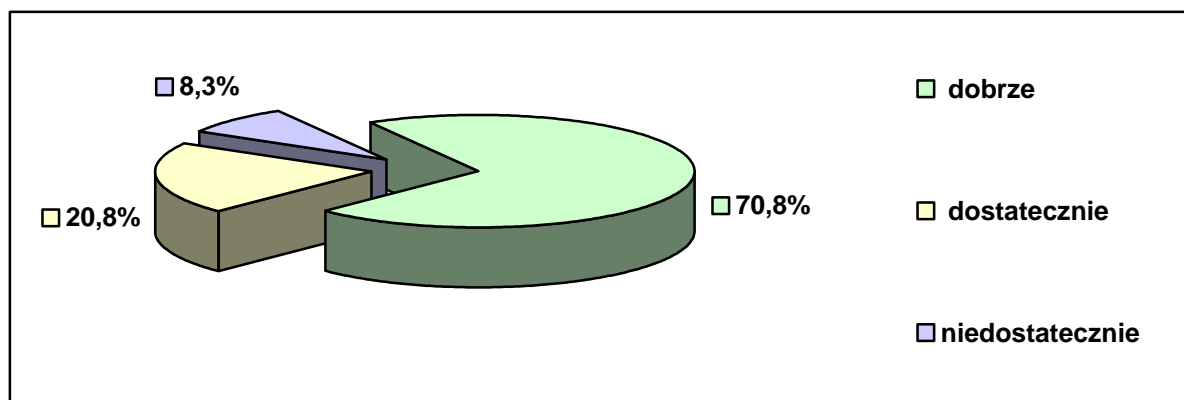

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Komunikacja między władzami samorządowymi a mieszkańcami została oceniona bardzo pozytywnie, bowiem połowa uczestników badania uznała ją za dobrą, a jedna czwarta ankietowanych stwierdziła, że jest dostateczna. Jednocześnie 20,8% respondentów wyraziło opinię negatywną. Jednoznacznie wypowiedzieć się w tej kwestii nie potrafiło 4,2% pytanym.

Ankietowanych poproszono również o ocenę poziomu zadowolenia z bycia mieszkańcem gminy. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 16. Jak Pani/Pan ocenia swój poziom zadowolenia z bycia mieszkańcem gminy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że gmina Kluczbork jest dobrym miejscem do zamieszkania, bowiem w odpowiedzi na pytanie o ocenę poziomu zadowolenia z bycia mieszkańcem gminy 91,6% respondentów wyraziło opinię pozytywną. Opinii tej nie podziela jednak 8,3% badanych.

20. PROBLEMY RÓWNOŚCI SZANS

Polityka równości szans płci jest celowym, systematycznym i świadomym ocenianiem prowadzonych działań z perspektywy wpływu na warunki życia kobiet i mężczyzn, które ma na celu przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na płeć i osiągnięcie równości kobiet i mężczyzn. Wprowadzenie w życie zasad polityki równości płci wymaga przeprowadzenia analizy sytuacji kobiet i mężczyzn, która opiera się na przedstawieniu danych ilościowych i jakościowych w podziale na płeć oraz odniesieniu się do występujących barier równości płci. W latach 2019-2021 w gminie Kluczbork struktura ludności pod względem płci była stabilna; stale ponad połowę mieszkańców stanowiły kobiety. Dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 66. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2019-2021

zakres danych	2019	2020	2021
liczba ludności gminy ogółem	34 192	33 828	33 356
liczba kobiet	17 807	17 676	17 452
udział kobiet w liczbie ludności gminy ogółem	52,08%	52,25%	52,32%

Dane Urzędu Miejskiego w Kluczborku.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kluczborku w latach 2019-2021 kobiety stanowiły zdecydowaną większość ogółu osób bezrobotnych w gminie.

Tabela 67. Udział kobiet w liczbie bezrobotnych w gminie w latach 2019-2021

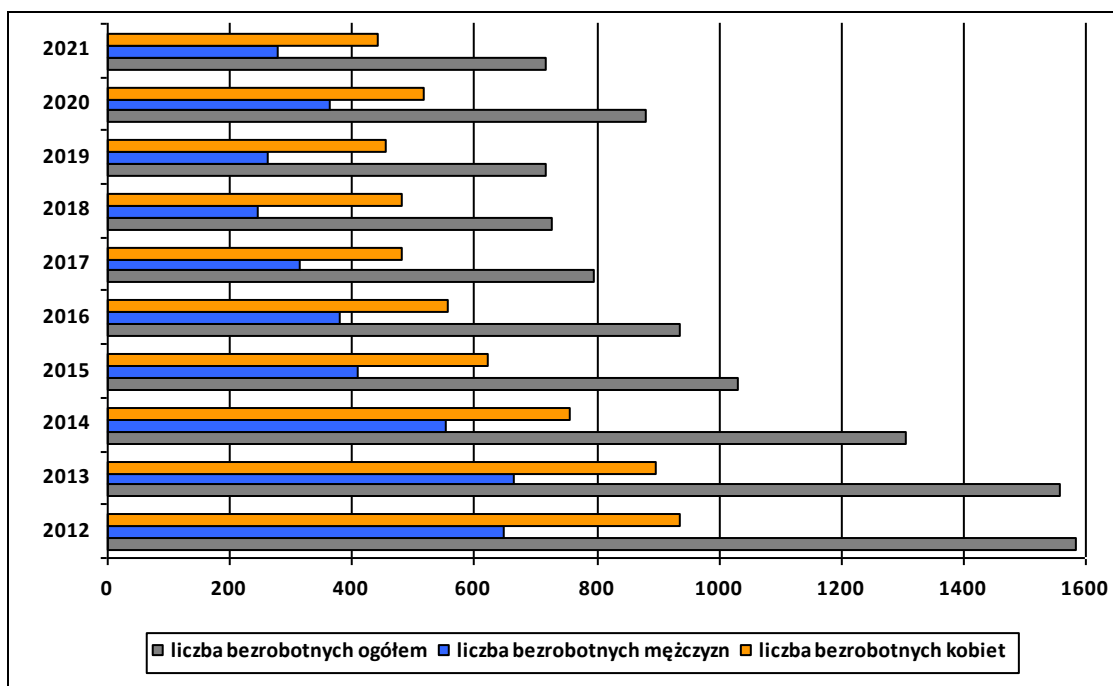
zakres danych	2019	2020	2021
liczba bezrobotnych ogółem	726	880	719
liczba bezrobotnych kobiet	458	519	442
udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych	63,09%	58,98%	61,47%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kluczborku.

Z analizy długookresowych danych dotyczących struktury bezrobocia pod względem płci wynika, że na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba bezrobotnych kobiet w gminie była stale wyższa niż liczba bezrobotnych mężczyzn. Może to wskazywać na istnienie nierówności szans kobiet i mężczyzn na lokalnym rynku pracy, co jednocześnie implikuje konieczność działań sprzyjających aktywizacji zawodowej kobiet, a w działaniach tych należy uwzględnić szeroki zakres rozwiązań ułatwiających kobietom godzenie pracy zawodowej i życia rodzinnego. Szczegółowe

dane dotyczące struktury bezrobotnych pod względem płci przedstawia zamieszczony poniżej wykres.

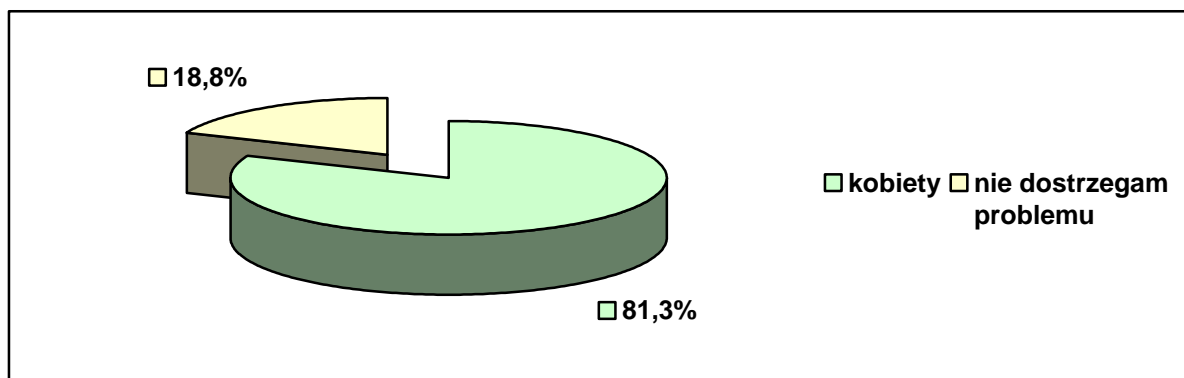
Wykres 17. Struktura osób bezrobotnych w gminie pod względem płci w latach 2011-2021.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Problemy dotyczące równości szans płci nie ograniczają się jedynie do zagadnień związanych z zatrudnieniem. Dlatego w ramach diagnozy sytuacji w zakresie równości płci w gminie Kluczbork przeprowadzono badanie przy zastosowaniu anonimowej ankiety, w której pytano o wybrane zagadnienia dotyczące równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu na płeć. Do analizy przedłożono w sumie 16 ankiet wypełnionych przez mieszkańców gminy, którzy zdecydowali się wziąć udział w badaniu.

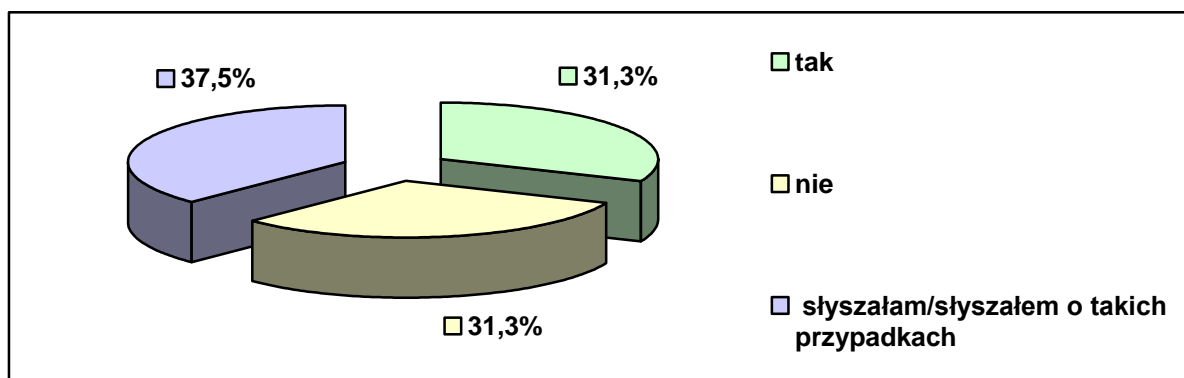
Zasada równości szans płci ma ograniczać dyskryminację zarówno kobiet, jak i mężczyzn, przypisując im taką samą wartość społeczną, równe prawa oraz równy dostęp do zasobów. Uwzględniając powyższe, pytano respondentów, kto, ich zdaniem, jest bardziej zagrożony problemem nierówności szans. Rozkład uzyskanych odpowiedzi przedstawiono w wykresie zamieszczonym poniżej.

Wykres 18. Kto jest wg Pani/Pana bardziej zagrożony dyskryminacją ze względu na płeć?

Dane z badania ankietowego.

Według 81,3% badanych bardziej zagrożone dyskryminacją ze względu na płeć są kobiety. Problemu zawartego w pytaniu nie dostrzega 18,8% ankietowanych. Nikt z respondentów nie stwierdził, że są to mężczyźni.

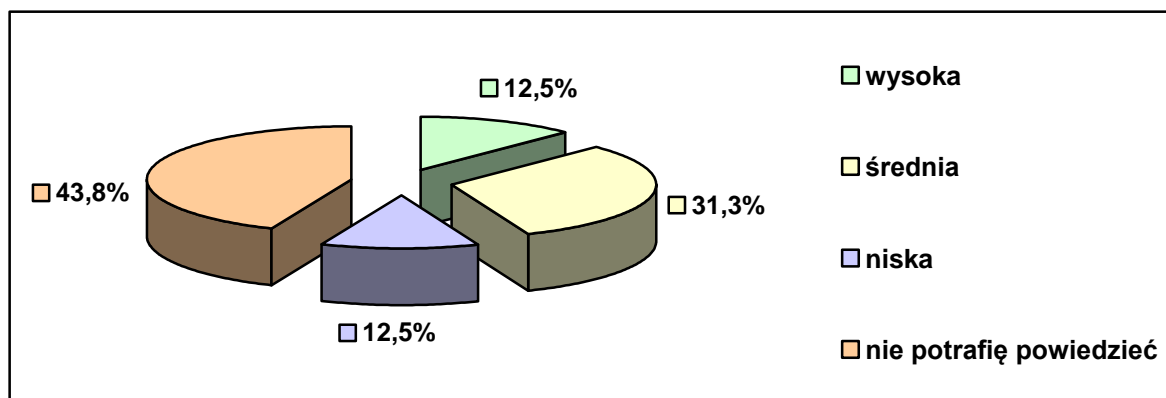
Badanie ankietowe pozwoliło również poznać wiedzę biorących w nim udział respondentów na temat problematyki równości szans kobiet i mężczyzn w ich lokalnym środowisku. Ponad 31% spośród pytaných mieszkańców odpowiedziało, że zna przypadki dyskryminacji ze względu na płeć w gminie i taki sam odsetek (31,3%) respondentów stwierdził, iż o takich przypadkach słyszał. Jednocześnie 37,5% badanych przyznało, że nie spotkało się z takimi przypadkami. Uzyskane odpowiedzi ilustruje poniżej zamieszczony wykres.

Wykres 19. Czy spotkała się Pani/ spotkał się Pan z przypadkami dyskryminacji ze względu na płeć w gminie lub o nich słyszała/ słyszał?

Dane z badania ankietowego

Do uczestników badania skierowano też pytanie dotyczące określenia skali problemu nierówności płci w gminie. Poniższy wykres pokazuje rozkład odpowiedzi.

Wykres 20. Jaka Pani/Pana zdaniem może być skala problemu nierówności płci w gminie?

Dane z badania ankietowego

Według 31,3% badanych skala problemu nierówności płci na terenie gminy jest średnia, z kolei 12,5% pytanym przyznało, że jest ona wysoka i taki sam odsetek (12,5%) respondentów stwierdził, że jest ona niska. Jednoznacznie wypowiedzieć się w tej kwestii nie potrafiło 43,8% ankietowanych.

Uczestnicy badania udzielali również odpowiedzi na pytania dotyczące potrzeby podejmowania działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn oraz mających na celu przeciwdziałanie dyskryminacji płciowej. Potrzebę prowadzenia takich działań potwierdziła zdecydowana większość (87,4%) badanych. Tylko 6,3% ankietowanych uznało podejmowanie takich działań za bezzasadne i taki sam odsetek (6,3%) respondentów nie potrafił rozstrzygnąć tak sformułowanej kwestii.

Kolejne pytanie dotyczyło obszarów, w jakich powinno się podejmować działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn przeciwdziałające dyskryminacji ze względu na płeć. Respondenci najczęściej wskazywali rynek pracy i płace (po 26,2%), awans zawodowy (19%) oraz udział we władzach samorządowych (14,3%), a także życie rodzinne (9,5%) i działalność społeczną (4,8%). Odpowiadając na pytanie o konkretne działania, jakie należy podejmować na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć, ankietowani zwrócili uwagę na potrzebę podnoszenia świadomości społecznej w tym zakresie, wyrównanie szans na rynku pracy, ułatwienie powrotu na rynek pracy młodym matkom (zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3, zwiększenie liczby miejsc w żłobkach, dofinansowanie prywatnych żłobków), promowanie większego udziału kobiet w życiu politycznym i publicznym oraz podkreślanie roli kobiet w życiu kościoła i związków religijnych.

Z udzielonych wypowiedzi ankietowanych wynika, że znaczna ich część dostrzega problemy nierówności szans oraz dyskryminacji płciowej i identyfikuje je

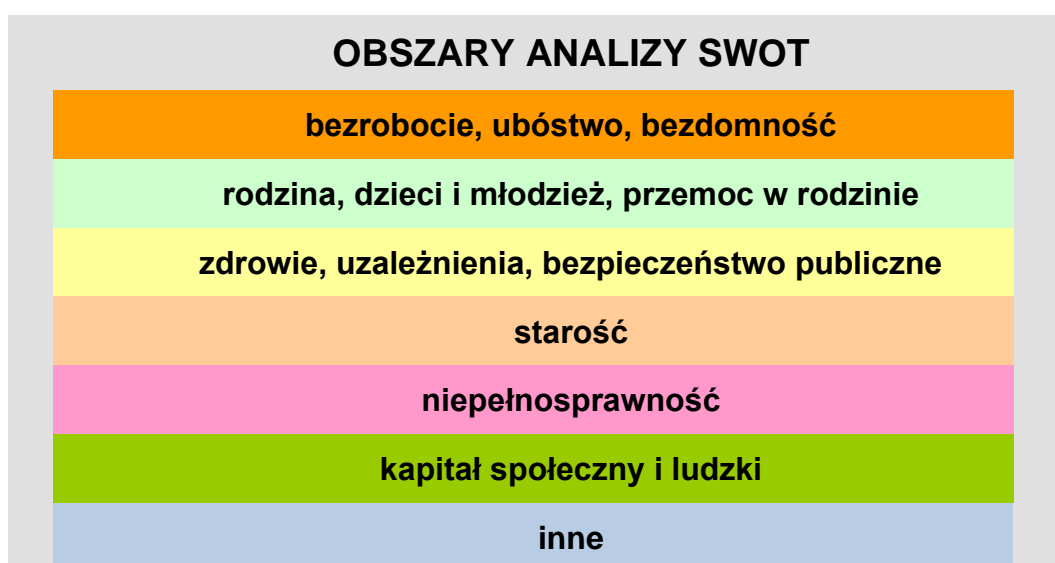
nie tylko w obszarze zatrudnienia, a ponad połowa respondentów potrafiła ocenić także skalę tego problemu. Jednocześnie daje się zauważyć znaczny odsetek badanych, którzy wybierali odpowiedź „nie mam zdania” czy „nie potrafię powiedzieć”. Dowodzi to stosunkowo niewielkiej znajomości tych problemów, a co za tym idzie, także skutków, jakie powyższe problemy wywołują w funkcjonowaniu społeczności lokalnej. Zmiana tego stanu rzeczy z pewnością wymaga wyraźniejszej obecności tej tematyki w sferze publicznej.

21. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Analiza SWOT opiera się na wspólnym usystematyzowaniu posiadanych informacji z danego obszaru poprzez przyporządkowanie ich do jednej z czterech grup (mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia). Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona w ujęciu: mocne strony i słabe strony to czynniki zależne od nas (te, na które mamy wpływ planistyczny i zarządczy), a szanse i zagrożenia, to czynniki obiektywne, na które nie mamy bezpośredniego wpływu sprawczego.

Niniejsza analiza obejmuje następujące obszary: bezrobocie, ubóstwo, bezdomność; rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; starość; niepełnosprawność; kapitał społeczny i ludzki oraz inne obszary, które nie zostały objęte analizą.

Diagram 1. Obszary analizy SWOT

BEZROBOCIE, UBÓSTWO, BEZDOMNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy w gminie • inicjowanie działań sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości wśród mieszkańców • prowadzenie działań na rzecz ograniczenia bezrobocia • podejmowanie działań służących aktywizacji zawodowej bezrobotnych • upowszechnianie informacji o wolnych miejscach pracy; o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach zawodowych • inicjowanie różnego rodzaju przedsięwzięć, np. akcji charytatywnych na rzecz ubogich i zagrożonych ubóstwem • diagnozowanie problemu bezdomności w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • nieprowadzenie działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej mogących zapewnić nowe miejsca pracy • nieinicjowanie projektów mających na celu pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy UE) • nierealizowanie programów i projektów na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych ubóstwem • słaba komunikacja obszarów wiejskich ograniczająca mobilność zarobkową • brak mieszkań socjalnych i kurczenie się zasobów lokalowych gminy - zagrożenie bezdomnością w przypadku utraty lokum
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zainteresowanie potencjalnych inwestorów tworzeniem nowych miejsc pracy w gminie • rosnące zainteresowanie mieszkańców prowadzeniem własnej działalności gospodarczej • zmniejszająca się liczba osób długotrwale bezrobotnych • malejący poziom bezrobocia wśród kobiet • efektywne działania aktywizujące dla bezrobotnych – osoby nimi objęte znajdują zatrudnienie • wzrastająca liczba ofert pracy dla bezrobotnych • stale rosnące zainteresowanie osób bezrobotnych usługami poradnictwa zawodowego i udziałem w szkoleniach zawodowych • wzrastające zainteresowanie problemami osób ubogich i działaniami prowadzonymi na ich rzecz wśród lokalnej społeczności • niepostępujące zjawisko ubożenia wśród mieszkańców gminy • niezwiększająca się liczba osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością 	<ul style="list-style-type: none"> • brak zainteresowania osób bezrobotnych tworzeniem podmiotów ekonomii społecznej • niskie wykształcenie i kwalifikacje osób bezrobotnych, • rosnące koszty pracy i niestabilność przepisów prawa pracy zakresie zatrudniania i prowadzenia działalności • niskie kryteria dochodowe do pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych oraz niskie kwoty świadczeń, które przez inflację tracą na wartości

Analiza uwarunkowań dla obszaru **bezrobocie, ubóstwo, bezdomność** wskazuje na przewagę mocnych stron, którymi są głównie: podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy w gminie, inicjowanie działań sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości wśród mieszkańców, prowadzenie działań na rzecz ograniczenia bezrobocia, podejmowanie działań służących aktywizacji zawodowej bezrobotnych, upowszechnianie informacji o wolnych miejscach pracy; o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach zawodowych oraz inicjowanie różnego rodzaju przedsięwzięć, np. akcji charytatywnych na rzecz ubogich i zagrożonych ubóstwem, a także diagnozowanie problemu bezdomności w gminie.

Szczegółnej uwagi i intensyfikacji działań ze strony władz samorządowych, odpowiednich instytucji i organizacji wymagają słabe strony i zagrożenia, do których należy zaliczyć: nieprowadzenie działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej mogących zapewnić nowe miejsca pracy, nieinicjowanie projektów mających na celu pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy UE), słaba komunikacja terenów wiejskich, kurczenie się zasobów lokalowych gminy, niskie wykształcenie i kwalifikacje bezrobotnych, rosnące koszty pracy i niskie świadczenia z pomocy społecznej, nierealizowanie programów i projektów na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych ubóstwem oraz brak zainteresowania osób bezrobotnych tworzeniem podmiotów ekonomii społecznej.

RODZINA, DZIECI I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie • wsparcie asystenta rodziny dla rodzin niewydolnych wychowawczo • zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia • funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (np. świetlic środowiskowych) • monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną • dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrą i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy • inicjowanie akcji uwrażliwiających 	<ul style="list-style-type: none"> • nieanalizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci • brak punktu konsultacyjnego dla osób dotkniętych problemem przemocy • niewystarczające wsparcie specjalistyczne dla osób i sprawców przemocy • zbyt małe nakłady na zapobieganie przemocy

społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • niezwiększająca się liczba osób samotnie wychowujących dzieci • możliwości tworzenia placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży na terenie gminy • wystarczająca, w stosunku do potrzeb mieszkańców, oferta w zakresie opieki żłobkowej i przedszkolnej • zaspokajająca potrzeby w zakresie edukacji sytuacja finansowa gminy • wystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • nienasilająca się w gminie skala zjawiska przemocy w rodzinie • zmniejszające się społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • nasilająca się skala problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin • wzrastająca liczba rodzin niewydolnych wychowawczo • stale rosnąca liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego • długie terminy oczekiwania na objęcie specjalistycznym wsparciem psychologicznym, psychiatrycznym, itd. • niski prestiż i brak chętnych do pracy w zawodzie pracownik socjalny i asystent rodziny

Analiza uwarunkowań dla obszaru **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie** zwraca uwagę na zdecydowaną przewagę mocnych stron, którymi są głównie: analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie, wsparcie asystenta rodziny dla rodzin niewydolnych wychowawczo, zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia, funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (np. świetlic środowiskowych), monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną, dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrami i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów, odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie oraz zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy, a także inicjowanie akcji uwalniających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie.

Dostrzegane mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie mogą jednak przesłonić ciężaru gatunkowego słabych stron i zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Niepokoić powinny zwłaszcza nieanalizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci, nasilająca się skala problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin, wzrastająca liczba rodzin niewydolnych wychowawczo, jak również stale rosnąca liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego oraz brak punktu konsultacyjnego dla osób dotkniętych problemem przemocy, niewystarczające wsparcie specjalistyczne dla osób i sprawców przemocy, zbyt małe nakłady na zapobieganie przemocą, brak chętnych do pracy w zawodzie pracownik socjalny i asystent rodziny.

ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej • inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego • zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi • realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów • prowadzenie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym • podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze (niewystarczające do potrzeb) 	<ul style="list-style-type: none"> • długie terminy oczekiwania na terapię odwykową, wizytę u psychiatry, • brak psychiatry dziecięcego na terenie gminy
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • brak barier finansowych lub lokalowych utrudniających prawidłowe zabezpieczenie dostępu do świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej • wzrost zainteresowania zdrowym trybem życia wśród mieszkańców • poprawa stanu środowiska naturalnego w ostatnich latach • zwiększający się poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz poziom bezpieczeństwa na drodze 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrastająca liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia • zwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki • wzrastające zagrożenie przestępczością wśród nieletnich • wzrost ilości osób wymagających pomocy psychologicznej i psychiatrycznej

Analiza uwarunkowań dla obszaru **zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne** wskazuje na wyłącznie mocne strony: zabezpieczenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia, podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego, zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej, odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi, realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów oraz prowadzenie

w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym, a także podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze (niewystarczające do potrzeb).

Istotne słabe strony w tym obszarze to długie terminy oczekiwania na terapię odwykową, wizytę u psychiatry czy brak psychiatry dziecięcego na terenie gminy zaś wskazane zagrożenia – to wzrastająca liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia, zwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki oraz wzrastające zagrożenie przestępczością wśród nieletnich – mogą mieć wpływ na osiągnięcie zakładanych zmian w procesie wdrażania założeń budowanej strategii.

STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie sytuacji demograficznej gminy z uwzględnieniem struktury wiekowej mieszkańców • informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy • dysponowanie kadrami pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze • analizowanie potrzeb rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi • funkcjonowanie na terenie gminy form wsparcia osób starszych, jak kluby seniora czy domy dziennego pobytu • zapewnianie osobom starszym warunków do kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • brak bezpłatnej placówki wsparcia dziennego dla aktywizacji seniorów • brak wsparcia w formie usług opiekuńczych w weekendy i święta • niskie pensje opiekunek powodujące trudności z rozszerzeniem oferty usług przez np. wprowadzenie pracy zmianowej
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • dostęp osób starszych do takich form wsparcia, jak kluby seniora czy domy dziennego pobytu • wystarczające możliwości gminy umożliwiające zaspokajanie potrzeb w zakresie kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrastający udział osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności mieszkańców • stale rosnąca liczba osób starszych korzystających ze wsparcia z pomocy społecznej • zwiększająca się liczba osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych • występowanie przypadków pozostawiania osób starszych bez należytej opieki przez najbliższych członków rodzin

Analiza uwarunkowań dla obszaru **starość** uwypukla zarówno mocne strony, takie jak: analizowanie sytuacji demograficznej gminy z uwzględnieniem struktury wiekowej mieszkańców, informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy, dysponowanie kadrami pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze, analizowanie potrzeb rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi, funkcjonowanie na terenie gminy form wsparcia osób starszych, jak kluby seniora czy domy dziennego pobytu oraz zapewnianie osobom starszym warunków do kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej. Uwagę zwracają także słabe strony i liczne zagrożenia: brak bezpłatnej placówki dziennego pobytu dla seniorów, brak wsparcia w formie usług opiekuńczych w weekendy i święta, niskie pensje opiekunek powodujące trudności z rozszerzeniem oferty usług przez np. wprowadzenie pracy zmianowej, wzrastający udział osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności mieszkańców, stale rosnąca liczba osób starszych korzystających ze wsparcia z pomocy społecznej, zwiększająca się liczba osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych czy występowanie przypadków pozostawiania osób starszych bez należytej opieki przez najbliższych członków rodzin. W obliczu postępującego starzenia się społeczeństwa te kwestie powinny znaleźć się w obszarze zainteresowania wszystkich instytucji i organizacji zajmujących się polityką społeczną.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • monitorowanie orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom gminy • informowanie osób niepełnosprawnych z gminy o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy • organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie gminy • likwidowanie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • informowanie przedsiębiorców o możliwości refundacji ze środków PEFRON-u kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych • prowadzenie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością • prowadzenie ośrodka wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi / osób niepełnosprawnych • stworzenie warunków do prowadzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca liczba mieszkań chronionych, opieki wytchnieniowej itp. dla osób niepełnosprawnych • niewystarczająca liczba miejsc dla osób ze sprzężoną niepełnosprawnością i spektrum autyzmu w ośrodku dziennego wsparcia • brak możliwości dostosowania warunków lokalowych w istniejącym ośrodku wsparcia do potrzeb osób niepełnosprawnych o szczególnych potrzebach • niewystarczająca ilość wykwalifikowanej kadry mogącej świadczyć usługi opieki wytchnieniowej i usługi AOOD

rehabilitacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych (utworzenie ZAZ)	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • społeczna akceptacja likwidacji barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • dysponowanie ofertami pracy dla osób niepełnosprawnych na lokalnym rynku pracy • programy umożliwiające wsparcie osób niepełnosprawnych i ich opiekunów 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba osób niepełnosprawnych • stale rosnąca liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej • wzrastająca liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagających specjalistycznych usług opiekuńczych • wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych o szczególnych potrzebach (m.in. spektrum autyzmu, niepełnosprawności sprzężonej) wymagających wsparcia i pomocy

Analiza uwarunkowań dla obszaru **niepełnosprawność** uwypukla mocne strony, takie jak: monitorowanie orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom gminy, informowanie osób niepełnosprawnych z gminy o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy, organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie gminy, likwidowanie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym oraz informowanie przedsiębiorców o możliwości refundacji ze środków PEFRON-u kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych, prowadzenie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością, prowadzenie ośrodka wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi/osób niepełnosprawnych, a także stworzenie warunków do prowadzenia rehabilitacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych (utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej). Nie należy jednak tracić z oczu zagrożeń, jakie występują w tym obszarze, a zaliczają się do nich: zwiększająca się liczba osób niepełnosprawnych, stale rosnąca liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej, wzrastająca liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagających specjalistycznych usług opiekuńczych, jak również wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych o szczególnych potrzebach (m.in. spektrum autyzmu, niepełnosprawności sprzężonej) wymagających wsparcia i pomocy, a przy tym niewystarczająca ilość wykwalifikowanej kadry mogącej świadczyć usługi opieki wychowawczej i usługi AOON. Rozwiązywanie tych problemów wymaga współpracy zarówno organów samorządowych, instytucji pomocowych, jak i organizacji pozarządowych oraz tych podmiotów, które w sferze swojego zainteresowania mają pomoc osobom niepełnosprawnym.

KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców • prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych • popularyzowanie wśród mieszkańców informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych • podejmowanie działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców • inicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej • prowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej • dostosowana do aktualnych potrzeb liczebność kadry i sieć placówek pomocy społecznej • podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych • podejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> • słaba komunikacja publiczna pomiędzy miastem a obszarami wiejskimi
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • odpowiedni potencjał gminy zapewniający jej rozwój i umożliwiający wzrost jakości życia • stale rosnąca liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych na terenie gminy • wzrastające zainteresowanie mieszkańców działalnością w ramach organizacji pozarządowych • zwiększająca się liczba osób korzystających z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej • zmniejszająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją • wykorzystywanie przez gminę środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej • stale rosnące zainteresowanie mieszkańców działalnością wolontarystyczną 	<ul style="list-style-type: none"> • emigrację osób z wysokimi kwalifikacjami do większych ośrodków • emigracje osób młodych

Analiza uwarunkowań dla obszaru kapitał społeczny i ludzki wskazuje na nieliczne słabe strony i zagrożenia oraz cały wachlarz mocnych stron, którymi są głównie: odczuwalny

wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców, prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych, popularyzowanie wśród mieszkańców informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych, podejmowanie działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców, inicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej, prowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz dostosowana do aktualnych potrzeb liczebność kadry i sieć placówek pomocy społecznej, a także podejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu. Należy także podkreślić możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej.

Do słabych stron należy zaliczyć: słabą komunikację publiczną pomiędzy miastem a obszarami wiejskimi, emigrację osób z wysokimi kwalifikacjami do większych ośrodków, emigrację osób młodych.

III. PROGRAMOWANIE

Ocena wdrożenia założeń poprzednio realizowanej strategii, wnioski płynące z tej oceny oraz uzyskane wyniki diagnozy problemów społecznych na terenie gminy, na którą złożyła się analiza danych z tzw. źródeł zastanych, analiza wyników badań ankietowych oraz analiza SWOT, pozwoliły na opracowanie założeń polityki społecznej Gminy Kluczbork na lata 2022-2027. Zostały one przedstawione w formie wizji, misji, celów i kierunków działań.

Działania zostały wyznaczone z uwzględnieniem następujących priorytetów:

1. **Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności**
2. **Wspieranie rodzin i wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży**
3. **Przeciwdziałanie uzależnieniom**
4. **Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia**
5. **Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych**
6. **Zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób i rodzin**
7. **Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego mieszkańcom gminy**
8. **Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego**

1. WIZJA I MISJA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2022-2027 pozwala na podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych występujących w gminie. Dla osiągnięcia zakładanych celów została na potrzeby strategii sformułowana wizja, która brzmi:

„Gmina Kluczbork zapewnia mieszkańcom szeroką dostępność do usług społecznych, stwarza warunki sprzyjające rozwojowi lokalnego kapitału społecznego, integruje lokalną społeczność oraz przeciwdziała marginalizacji i wykluczeniu społecznemu”.

Realizacji przyjętej wizji będzie towarzyszyła następująca misja:

„Podejmowanie zintegrowanych działań zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych w trosce o podniesienie jakości życia mieszkańców Gminy Kluczbork.”

2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Realizacja zaprogramowanych celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań pozwoli na wypełnienie przyjętej misji oraz przyczyni się do rozwiązywania problemów społecznych występujących na terenie gminy, a także zapobiegania problemom i trudnościom, z jakimi borykają się jej mieszkańcy. Wytyczone cele strategii zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby.

CEL STRATEGICZNY 1. POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW – PRZECIWDZIAŁANIE UBÓSTWU, BEZROBOCIU I BEZDOMNOŚCI.

cel operacyjny	kierunki działań	czas realizacji
1. Pomoc mieszkańcom dotkniętym ubóstwem.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpoznawanie potrzeb osób zagrożonych ubóstwem we współpracy z lokalnymi liderami i instytucjami. 2. Świadczenie pomocy finansowej i rzeczowej osobom w trudnej sytuacji życiowej i materialnej. 3. Podejmowanie pracy socjalnej z wykorzystaniem kontraktów socjalnych. 4. Realizacja programów i projektów na rzecz osób zagrożonych lub dotkniętych ubóstwem w celu przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu. 	działania ciągłe

	<ol style="list-style-type: none"> 5. Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz z Kościołami w celu podniesienia skuteczności wsparcia adresowanego do osób zagrożonych lub dotkniętych ubóstwem. 6. Aktywizowanie środowiska lokalnego w celu niesienia pomocy osobom i rodzinom zmagającym się z ubóstwem. 	
<p>2. Aktywizacja społeczna i zawodowa bezrobotnych mieszkańców gminy.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Upowszechniania informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym i stażach. 2. Praca socjalna z osobami bezrobotnymi z wykorzystaniem kontraktów socjalnych. 3. Organizowanie prac interwencyjnych i społecznie użytecznych na terenie gminy. 4. Rozwój współpracy z lokalnymi pracodawcami. 5. Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców, a także podejmowanie działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej. 6. Realizacja projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych i poszukujących pracy. 7. Podejmowanie działań aktywizujących osoby długotrwale bezrobotne. 	<p>działania ciągłe</p> <p>w zależności od potrzeb</p>

	8. Zwiększenie oferty spersonalizowanych szkoleń zawodowych. 9. Promowanie w obszarze rynku pracy zasady równości płci.	
3. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.	1. Podejmowanie interwencji na rzecz osób zagrożonych utratą lokalu mieszkalnego. 2. Zwiększenie dostępności do mieszkań socjalnych i treningowych. 3. Udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej oraz wsparcia osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością. 4. Realizacja projektów na rzecz osób długotrwale bezdomnych. 5. Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia oraz dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia medycznego.	działania ciągłe

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO 1.

wskaźnik	jednostka miary	stan początkowy (2021 r.)	stan docelowy (2027 r.)	źródło danych	częstotliwość pomiaru
wielkość środków wydatkowanych na pomoc mieszkańcom gminy	zł	2 471 607	3 000 000	UM/OPS	raz w roku
zaangażowanie środków zewnętrznych w wydatkach na pomoc społeczną	%	12,2	14,5	UM/OPS	raz w roku

liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	osoba	792	880	OPS	raz w roku
liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia z systemu pomocy społecznej z powodu:					
ubóstwa	osoba	846	760	OPS	raz w roku
bezrobocia	osoba	588	530	OPS	raz w roku
bezdomności	osoba	27	24	OPS	raz w roku
udział liczby osób w rodzinach korzystających ze wsparcia z systemu pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności gminy	%	3,16	3,00	OPS	raz w roku
liczba osób w rodzinach objętych pracą socjalną	osoba	1 238	1350	OPS	raz w roku
liczba realizowanych kontraktów socjalnych	kontrakt	27	45	OPS	raz w roku
liczba osób bezrobotnych	osoba	719	650	PUP	raz w roku
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	osoba	442	400	PUP	raz w roku
udział ogólnej liczby osób bezrobotnych w gminie w liczbie	%	3,65	2,50	PUP	raz w roku

osób w wieku produkcyjnym					
---------------------------	--	--	--	--	--

CEL STRATEGICZNY 1. – PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE, PARTNERZY, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

podmioty odpowiedzialne	partnerzy	źródła finansowania
Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej.	Powiatowy Urząd Pracy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.	budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne UE, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni.

CEL STRATEGICZNY 2. WZMACNIANIE POTENCJAŁU RODZIN, WSPOMAGANIE ROZWOJU DZIECI I MŁODZIEŻY, PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY W RODZINIE

cel operacyjny	kierunki działań	czas realizacji
1. Pomoc rodzinom wymagającym wsparcia socjalnego oraz przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych. 2. Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą. 3. Edukowanie rodzin niezaradnych wychowawczo w celu nabycia i podniesienia świadomości w kwestiach opiekuńczo- 	działania ciągłe

	<p>wychowawczych.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Zapewnienie wsparcia asystentów rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 5. Podejmowanie działań wspierających procesy wychowawcze w rodzinach niepełnych. 6. Poszerzenie dostępu do poradnictwa rodzinnego. 7. Doskonalenie warsztatu pracy osób zaangażowanych w pracę na rzecz dziecka i rodziny oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym 8. Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem. 9. Integrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez współpracę różnych podmiotów instytucjonalnych, organizacji pozarządowych, Kościołów. 10. Tworzenie „Lokalnych Klubów Rodzinnych” oferujących wsparcie w pozyskiwaniu umiejętności wychowawczych i aktywnego spędzania czasu wolnego. 11. Promowanie prawidłowego modelu rodziny. 	
<p>2. Rozszerzania oferty wsparcia udzielanego dzieciom i młodzieży oraz rozwój</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitorowanie zagrożeń mających wpływ na jakość i poziom procesu kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży w gminie 	<p>działania ciągłe</p>

<p>alternatywnych form spędzania czasu wolnego.</p>	<p>i podejmowanie interwencji w tym zakresie.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Rozwijanie współpracy ze szkołami w celu lepszego rozpoznania i zabezpieczenia potrzeb dzieci, w tym pod kątem zabezpieczenia ich potrzeb przez dom rodzinny. 3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy i wsparcia nieodpłatnego dostępu do specjalistów, jak pediatra, psychiatra dziecięcy czy psycholog. 4. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży. 5. Rozszerzanie w miarę posiadanych możliwości oferty zajęć pozalekcyjnych. 6. Rozwój alternatywnych form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży z wykorzystaniem zasobów kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy. 7. Wzmacnianie instytucjonalne działalności w sferze kultury, sportu i rekreacji na terenie gminy. 	
<p>3. Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie i wspieranie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego. 2. Podnoszenie kwalifikacji członków Zespołu Interdyscyplinarnego w kwestiach przeciwdziałania i zapobiegania przemocy w rodzinie. 3. Pomoc materialna rodzinom, w których występują problemy 	<p>działania ciągłe</p>

	<p>uzależnień lub przemocy domowej.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Zapewnienie osobom uzależnionym dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej. 5. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień oraz przemocy domowej dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego. 6. Zapewnienie schronienia osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej w celu odizolowania od sprawców przemocy. 7. Kierowanie sprawców przemocy domowej do udziału w programach korekcyjnych. 8. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie. 9. Podejmowanie współpracy z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, problemami alkoholowymi i narkomanii. 	
--	---	--

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO 2.

wskaźnik	jednostka miary	stan początkowy (2021 r.)	stan docelowy (2027 r.)	źródło danych	częstotliwość pomiaru
liczba rodzin objętych	rodzina	566	450	OPS	raz w roku

wsparciem z systemu pomocy społecznej,					
liczba rodzin objętych wsparciem z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	rodzina	81	65	OPS	
liczba rodzin objętych pracą socjalną	rodzina	666	800	OPS	raz w roku
liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny	rodzina	34	30	OPS	raz w roku
liczba rodzin objętych wsparciem z powodu:					
alkoholizmu,	rodzina	50	40	OPS	raz w roku
narkomanii	rodzina	1	5	OPS	raz w roku
przemocy w rodzinie	rodzina	1	5	OPS	raz w roku
liczba interwencji przeprowadzonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zakończonych założeniem Niebieskiej Karty	karta	38	30	ZI	raz w roku
liczba osób korzystających ze świadczeń rodzinnych	osoba	1 314	1050	OPS	raz w roku
liczba osób korzystających	osoba	192	150	OPS	raz w roku

ze świadczeń alimentacyjnych					
liczba rodzin objętych wsparciem Karta Dużej Rodziny	rodzina	140	165	OPS	raz w roku

CEL STRATEGICZNY 2. – PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE, PARTNERZY, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

podmioty odpowiedzialne	partnerzy	źródła finansowania
Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.	budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni.

CEL STRATEGICZNY 3. WSPIERANIE OSÓB STARSZYCH ORAZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI.

cel operacyjny	kierunki działań	czas realizacji
1. Realizacja idei starzenia się w zdrowiu	1. Monitorowanie sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych. 2. Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych oraz kontaktów z otoczeniem osobom	działania ciągłe

<p>i zapewnienie możliwości prowadzenia aktywności społecznej osobom starszym.</p>	<p>starszym i niepełnosprawnym.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym. 4. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi. 5. Wspieranie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu i cyfrowemu osób starszych i niepełnosprawnych. 6. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne. 7. Inicjowanie przedsięwzięć zapewniających integrację osób starszych i niepełnosprawnych ze środowiskiem. 8. Kontynuowanie działalności Klubu Seniora – placówki wsparcia na terenie gminy. 9. Podejmowanie współpracy z Kościołami i organizacjami pozarządowymi w celu wzmocnienia wsparcia adresowanego do osób starszych i niepełnosprawnych. 10. Poszerzenie zakresu usług wsparcia środowiskowego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych. 11. Popularyzowanie i organizowanie wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych. 12. Poszerzenie zakresu usług wsparcia instytucjonalnego - dziennego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych. 	
<p>2. Wspieranie osób niepełnosprawnych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym 2. Likwidowanie barier ograniczających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych 	<p>działania ciągłe</p>

w rehabilitacji społecznej i zawodowej.

- w przestrzeni publicznej i w otoczeniu domowym.
3. Tworzenie ośrodków wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych o szczególnych potrzebach (m.in. osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, spektrum autyzmu itp.).
 4. Tworzenie mieszkań (m.in. chronionych), opieki wytchnieniowej dla osób niepełnosprawnych/osób z zaburzeniami psychicznymi.
 5. Poszerzenie środowiskowego systemu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym również dla dzieci.
 6. Współpraca z lokalnymi pracodawcami w celu upowszechniania wiedzy na temat warunków i możliwości tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
 7. Rozpowszechnianie ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.
 8. Rozwój podmiotów ekonomii społecznej, w tym m.in. zakładów aktywności zawodowej, spółdzielni socjalnych jako ważnej formy aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
 9. Uwzględnianie udziału osób niepełnosprawnych w organizowanych kursach zawodowych i szkoleniach.
 10. Współpraca z organizacjami pozarządowymi skupiającymi osoby niepełnosprawne oraz osoby z zaburzeniami psychicznymi.

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO 3.

wskaźnik	jednostka miary	stan początkowy (2021 r.)	stan docelowy (2027 r.)	źródło danych	częstotliwość pomiaru
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	osoba	8 459	9 900	UM	raz w roku
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców gminy	%	25,36	29,50	UM	raz w roku
liczba osób w wieku powyżej 66 lat objętych wsparciem z pomocy społecznej	osoba	167	200	OPS	raz w roku
liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	rodzina	255	300	OPS	raz w roku
liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi	osoba	123	140	OPS	raz w roku
liczba osób z zaburzeniami psychicznymi/osób niepełnosprawnych objętych wsparciem przez ŚDS	osoba	72	85	ŚDS	raz w roku
liczba osób niepełnosprawnych objętych rehabilitacją zawodową w ZAZ	osoba	31	36	ZAZ	raz w roku
liczba osób z gminy	osoba	84	100	OPS	raz w roku

przebywających w DPS					
----------------------	--	--	--	--	--

CEL STRATEGICZNY 3. – PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE, PARTNERZY, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

podmioty odpowiedzialne	partnerzy	źródła finansowania
Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Zakład Aktywności Zawodowej, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.	budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni.

CEL STRATEGICZNY 4. DBAŁOŚĆ O ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE MIESZKAŃCÓW GMINY.

cel operacyjny	kierunki działań	czas realizacji
1. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz zdrowego stylu życia.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej. 2. Promocja zdrowia, zdrowego stylu życia mające na celu tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu. 3. Prowadzenie profilaktyki zdrowotnej i realizowanie programów prozdrowotnych. 4. Prowadzenie działań profilaktyczno-edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży. 	działania ciągłe

	<ol style="list-style-type: none"> 5. Podejmowanie działań zmierzających do poszerzenia zakresu usług medycznych świadczonych na terenie gminy. 6. Zwiększenie oferty bezpłatnych badań profilaktycznych dla mieszkańców gminy. 7. Rozwijanie indywidualnych umiejętności mieszkańców służących zdrowiu. 8. Rozwój bazy rekreacyjnej i sportowej dostępnej dla mieszkańców. 9. Dbłość o środowisko fizyczne oraz społeczne życia mieszkańców gminy. 	
<p>2. Poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego w gminie.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca z Policją, Prokuraturą i Sądem Rejonowym na rzecz przeciwdziałania przestępczości i zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy. 2. Prowadzenie akcji informacyjnych, w tym w szczególności w środowisku seniorów, na temat zagrożeń przestępczością. 3. Podejmowanie inwestycji mających wpływ na poprawę bezpieczeństwa na drodze. 4. Rozwój systemu powiadamiania mieszkańców gminy o zagrożeniach z wykorzystaniem telefonii komórkowej i Internetu. 	<p>działania ciągłe</p>
<p>3. Zapewnienie bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym uczniów.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uwrażliwianie rodziców i opiekunów uczniów na kwestie związane z prawidłowym i bezpiecznym zachowaniem się na terenie szkoły i w otoczeniu domowym. 2. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci w drodze do i ze szkoły. 3. Podejmowanie działań interwencyjnych i zapobiegawczych mających na celu eliminowanie zachowań o charakterze patologicznym w środowisku szkolnym. 4. Realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych 	<p>działania ciągłe</p>

	<p>na temat uzależnień, przemocy w rodzinie, przestępczości i jej negatywnych skutków.</p> <p>5. Integrowanie społeczności szkolnej, budowanie na terenie szkoły pozytywnych relacji uczniów z nauczycielami i rówieśnikami.</p>	
--	--	--

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO 4.

wskaźnik	jednostka miary	stan początkowy (2021 r.)	stan docelowy (2027 r.)	źródło danych	częstotliwość pomiaru
przedsięwzięcia w zakresie promocji zdrowia, profilaktyki zdrowotnej	działanie	2	4	UM, NGOs, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	raz w roku
przedsięwzięcia w zakresie aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego	działanie	10	15	UM, NGOs, placówki oświatowe, jednostki rekreacyjno-sportowe	
badania profilaktyczne mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej	badanie	2	4	UM, NGOs, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	raz w roku
przestępstwa i wykroczenia	przestępstwo	903	810	Policja	raz w roku

popelnione na terenie gminy, w tym z udziałem nieletnich					
liczba realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych w szkołach oraz liczba osób nimi objętych	program/osoba	28/1 852	32/2 250	placówki oświatowe, PPP	raz w roku
liczba i wartość zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa na drodze	inwestycja	12 / 2.100.000 zł	15 / 3.200.000 zł	UM	raz w roku

CEL STRATEGICZNY 4. – PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE, PARTNERZY, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

podmioty odpowiedzialne	partnerzy	źródła finansowania
Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne.	Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, Straż Pożarna, społeczność lokalna	budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni.

CEL STRATEGICZNY 5. ROZWÓJ KADR POMOCOWYCH, PODNOSZENIE EFEKTYWNOŚCI WSPARCIA, WZMACNIANIE KAPITAŁU I DIALOGU SPOŁECZNEGO

cel operacyjny	kierunki działań	czas realizacji
1. Podnoszenie jakości i efektywności świadczonych usług w zakresie pomocy społecznej.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Doskonalenie kadr pomocy społecznej poprzez zapewnienie środków na szkolenia i inne formy doskonalenia zawodowego. 2. Zapewnienie właściwych warunków pracy umożliwiających sprawną i efektywną obsługę beneficjentów systemu pomocy społecznej. 3. Rozwój usług elektronicznych w obszarze wsparcia społecznego. 4. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej. 5. Realizowanie przy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi partnerami projektów służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych. 6. Rozwijanie współpracy różnych podmiotów w celu skuteczniejszego wsparcia osób uzależnionych oraz ich rodzin. 7. Realizowanie zadań służących rozwiązywaniu problemów społecznych przy współpracy z jednostkami funkcjonującymi na terenie gminy 	działania ciągłe
2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inicjowanie działań zmierzających do włączania się mieszkańców w życie społeczne gminy. 2. Promowanie działalności organizacji pozarządowych oraz udzielanie im pomocy 	działania ciągłe

i rozwijanie dialogu społecznego.	<p>w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania.</p> <p>3. Podejmowanie inicjatyw mających na celu wzmocnienie dialogu władz samorządowych z mieszkańcami.</p> <p>4. Poszerzanie dostępu informacyjnego do planowanych przez samorząd zamierzeń o charakterze społecznym i gospodarczym.</p>	
--	--	--

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO 5.

wskaźnik	jednostka miary	stan początkowy (2021 r.)	stan docelowy (2027 r.)	źródło danych	częstotliwość pomiaru
liczba szkoleń i innych form doskonalenia zawodowego, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,	szkolenie	73	80	OPS	raz w roku
liczba organizacji pozarządowych w gminie, w tym funkcjonujących w obszarze polityki społecznej	organizacja	100	110	UM, NGOs, OPS	raz w roku
liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów podejmowanych w celu rozwiązywania problemów społecznych	przedsięwzięcie	5	10	UM, OPS, ZI, GKRPA, NGOs	raz w roku
liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych	organizacja	46	55	UM	raz w roku

liczba spotkań przedstawicieli samorządu gminy z mieszkańcami.	spotkanie	70	80	UM, RM	raz w roku
--	-----------	----	----	--------	------------

CEL STRATEGICZNY 5. – PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE, PARTNERZY, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

podmioty odpowiedzialne	partnerzy	źródła finansowania
Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne.	Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, Straż Pożarna, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna	budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni.

3. PROGNOZA ZMIAN

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych w strategii działań zostaną wykorzystane sformułowane powyżej wskaźniki realizacji celów. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań. Wdrożenie projektowanych działań zaplanowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych wypracowanych w niniejszym dokumencie powinno przyczynić się do osiągnięcia przedstawionych w poniższym zestawieniu zmian.

cel strategiczny	prognoza zmian
<p>CEL STRATEGICZNY 1. POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW – PRZECIWDZIAŁANIE UBÓSTWU, BEZROBOCIU I BEZDOMNOŚCI.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie zagrożeń mających wpływ na utrwalanie się zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego, - poprawa sytuacji osób ubogich, - podniesienie kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenie ich szans na podjęcie zatrudnienia - zwiększenie liczby osób zaktywizowanych zawodowo, - zmniejszenie skali zjawiska tzw. dziedziczenia bezrobocia, - zmniejszenie liczby osób bezrobotnych, - eliminowanie zjawiska dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy, - zmniejszenie liczby beneficjentów pomocy społecznej,
<p>CEL STRATEGICZNY 2. WZMACNIANIE POTENCJAŁU RODZIN, WSPOMAGANIE ROZWOJU DZIECI I MŁODZIEŻY, PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY W RODZINIE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - sprawnie funkcjonujący system wsparcia rodzin, dzieci i młodzieży, uprzedzający sytuacje kryzysowe i zapewniający różnorodne formy pomocy, m.in. w kształceniu i wszechstronnym rozwoju, - sprawny system profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie, - spadek liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, - podniesienie kompetencji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, - zwiększenie dostępności wsparcia dla rodzin, - podniesienie jakości kształcenia w placówkach oświatowych,

	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie szans edukacyjnych dla dzieci mających problemy w nauce, - poszerzenie wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień, - zwiększenie dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych, - zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,
<p>CEL STRATEGICZNY 3. WSPIERANIE OSÓB STARSZYCH ORAZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym i zawodowym, - podniesienie atrakcyjności oferty w zakresie możliwości spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne, - zapobieganie wykluczeniu społecznemu cyfrowemu osób starszych i niepełnosprawnych, - zwiększenie udziału seniorów w życiu społecznym, - zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych i osób z zaburzeniami psychicznymi w życiu społecznym i zawodowym - podniesienie jakości usług świadczonych osobom starszym, niepełnosprawnym i osobom z zaburzeniami psychicznymi, - poprawa komfortu funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku, - pełniejsza integracja seniorów i osób niepełnosprawnych ze środowiskiem,
<p>CEL STRATEGICZNY 4. DBAŁOŚĆ O ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE MIESZKAŃCÓW GMINY.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie liczby mieszkańców aktywnych fizycznie i stosujących się do zasad zdrowego trybu życia,

	<ul style="list-style-type: none">- zmniejszenie zagrożenia przestępczością,- zwiększenie bezpieczeństwa uczniów na terenie placówek oświatowych,- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy,
CEL STRATEGICZNY 5. ROZWÓJ KADR POMOCOWYCH, PODNOSZENIE EFEKTYWNOŚCI WSPARCIA, WZMACNIANIE KAPITAŁU I DIALOGU SPOŁECZNEGO.	<ul style="list-style-type: none">- podniesienie profesjonalizmu kadry pomocy społecznej,- podniesienie jakości świadczonych usług,- większa aktywność społeczna mieszkańców gminy,- wzrastająca liczba inicjatyw lokalnych.

4. RAMY FINANSOWE

Każdy podmiot z terenu gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Nie stanowią one jedynie części składowej budżetu gminy, ale są to także dotacje ze źródeł zewnętrznych pozyskiwanych samodzielnie przez realizatorów. Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej strategii będą: budżet gminy; budżet państwa; środki Europejskiego Funduszu Społecznego, środki funduszy krajowych, środki organizacji pozarządowych.

W ramach finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2022-2027 ujęto poziom wydatków z budżetu gminy w 2021 r. z działów klasyfikacji budżetowej: 801 – oświata i wychowanie, 851 – ochrona zdrowia, 852 – pomoc społeczna, 853 – pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 – edukacyjna opieka wychowawcza oraz 855 – rodzina, który wynosił 52.223.447 zł.

Szacuje się, że wysokość kwot przeznaczonych na realizację tych zadań będzie nie niższa niż w roku 2021, przy założeniu, że wysokość przyznawanych dotacji na realizację zadań zleconych i własnych będzie co najmniej na tym samym poziomie. Trudność precyzyjnego określenia wysokości nakładów przeznaczonych na realizację strategii w poszczególnych latach wynika z wielu czynników. Kluczowe znaczenie ma tu horyzont czasowy strategii, a także wielość zadań i liczba podmiotów realizujących działania określone w strategii.

5. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE, EWALUACJA

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2022-2027 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczborku. Monitorowanie, a więc stała obserwacja oraz kontrola procesów i zjawisk opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kluczbork na lata 2022-2027, jest koniecznym działaniem pozwalającym w sposób racjonalny ocenić jakość zaproponowanych zmian oraz sensowność ich wdrażania. Celem monitoringu jest regularna ocena przyjętych założeń, osiąganych rezultatów i realizowanych działań.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane w dokumencie wskaźniki realizacji celów. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji strategii, której ogólnym celem jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji Strategii. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2022-2027 jest bowiem dokumentem o charakterze otwartym, w związku z czym powinna dynamicznie reagować na pojawiające się wyzwania wynikające z nowych uwarunkowań wewnętrznych oraz zewnętrznych.

Monitoring prowadzony będzie w celu zapewnienia prawidłowości, ciągłości i efektywności realizacji Strategii. Bieżący monitoring pozwoli wykryć potencjalne zagrożenia, co może prowadzić do modyfikacji planowanych do realizacji działań lub zmiany podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację.

Monitoring realizacji założeń Strategii prowadzony będzie z wykorzystaniem analizy wskaźników przypisanych do celów strategicznych, składającej się z kilku etapów, takich jak: zbieranie danych i informacji, analiza danych i informacji, przygotowanie sprawozdania z realizacji Strategii. Zakres czasowy analizy obejmował będzie zmiany w stosunku do roku bazowego (2021 r.) i roku badania (dynamika).

Celem ewaluacji, w odróżnieniu od monitoringu, jest usprawnienie założeń strategicznych. Projekt ewaluacji musi opierać się na założeniach dotyczących związków pomiędzy prowadzonymi działaniami a ich efektami. Najczęściej spotykanymi kryteriami ewaluacyjnymi są:

- trafność – ocenia adekwatność planowanych celów interwencji i metod jej wdrażania do problemów i wyzwań społeczno-ekonomicznych, które zostały zidentyfikowane w diagnozie;
- skuteczność – ocenia stopień realizacji zakładanych celów (czy osiągnięto to, co zaplanowano), skuteczność użytych metod, instytucji oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty;
- efektywność – ocenia relację między nakładami, kosztami zasobami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi) a osiągniętymi efektami interwencji;

- użyteczność – ocenia całość rzeczywistych efektów wywołanych przez interwencję (zarówno tych planowanych, jak i nieplanowanych, tzw. ubocznych), odnosząc je do wyzwań społeczno-ekonomicznych (często już zmienionych w czasie). W odróżnieniu od kryterium trafności, ocena użyteczności jest prowadzona po zamknięciu interwencji lub w jej końcowej fazie wdrażania;
- trwałość – ocenia ciągłość efektów (przede wszystkim pozytywnych) danej interwencji w perspektywie średnio i długookresowej (a więc po zakończeniu interwencji).

Głównym zadaniem ewaluacji jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio ze strategią, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze lokalne.

6. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ, ANALIZA RYZYKA

Zarządzanie strategiczne jest swoistym zbiorem procesów pozwalających odpowiednio szybko reagować na zmiany zachodzące w otoczeniu, a jednocześnie pozwala tworzyć i utrzymywać odpowiednie relacje pomiędzy założonymi celami strategicznymi i zasobami. W praktyce jest to zbiór wytycznych, którymi można posłużyć się przy podejmowaniu decyzji czy określonych działań w poszczególnych obszarach.

Spośród wielu różnych definicji mówiących o zarządzaniu strategicznym, można wyłonić pewne aspekty, które najczęściej określają czym właściwie ono jest. W szczególności jest to:

- horyzont planowania – czyli określenie długoterminowych kierunków działań, sięgających od kilku do kilkunastu lat;
- wątek celów – zbiór wartości, misja, a także cele strategiczne, za pomocą i w ramach których podejmowane są odpowiednie działania;
- przedmiot zarządzania – traktowany jako spójna całość, gdzie zarządzanie strategiczne integruje funkcje i procesy organizacyjne w jedną strategię, koordynującą jego działanie;
- podmiot zarządzania – grupa lub jednostka organizacyjna zajmująca się zarządzaniem strategicznym, tzw. wierzchołek strategiczny.

Przenosząc te aspekty zarządzania strategicznego na grunt strategii rozwiązywania problemów społecznych, należałoby postrzegać przedmiot zarządzania jako cały organizm gminy, nie tylko jej tkankę społeczną, natomiast w podmiocie zarządzania dostrzegać przede wszystkim samorząd gminy, jej jednostki organizacyjne, ale także partnerów.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2022-2027 powstaje w zagrożeniu związanym z pandemią koronawirusa, w tle konfliktu zbrojnego między Rosją a Ukrainą, a także pogarszającej się koniunktury ekonomicznej.

Trudno na obecnym etapie oszacować zagrożenia, jakie mogą wystąpić w trakcie wdrażania założeń strategii. Przyjęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2022-2027 założenia przewidują w odniesieniu do:

- demografii – wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym;
- niepełnosprawności – wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami spowodowany m.in. powiększeniem się grupy najstarszych mieszkańców ;
- bezrobocia – spadek liczby osób bezrobotnych;
- pomocy społecznej – spadek liczby beneficjentów systemu pomocy społecznej w związku poprawą kondycji materialnej osób i rodzin zamieszkujących gminę;
- problemów uzależnień i przemocy w rodzinie – spadek liczby osób uzależnionych, stosujących przemoc i doświadczających przemocy.

Z punktu widzenia sytuacji, z jaką mamy obecnie do czynienia, należy przewidywać zaburzenia w wielu obszarach życia gospodarczego i społecznego kraju, a co za tym idzie – gminy. Monitorowanie tych zagrożeń na poziomie lokalnym z pewnością ma szansę przyczynić się do złagodzenia niekorzystnych tendencji, niemniej może wymagać zwiększonych nakładów finansowych i większego zaangażowania instytucjonalnego i społecznego, by przeciwdziałać niepożądanym zjawiskom mającym destrukcyjny wpływ na jakość i kondycję życia mieszkańców gminy.

7. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2022-2027 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

1. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Kluczbork
2. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Kluczbork;
3. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kluczbork
4. Program Współpracy Gminy Kluczbork z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W ramach strategii mogą być realizowane projekty, które odzwierciedlają potrzeby oraz zamierzenia gminy i jej mieszkańców. Ich realizacja jest niezwykle wskazana, ale należy zaznaczyć, iż możliwa będzie dopiero wtedy, gdy ich wnioskodawcy pozyskają niezbędne środki finansowe.

UWAGI KOŃCOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2022-2027 ma charakter otwarty i elastyczny. Oznacza to, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji społecznej.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW

Diagramy

Diagram 1. Obszary analizy SWOT	92
---------------------------------------	----

Tabele

Tabela 1. Profil respondentów ankiety „Problemy społeczne w opinii mieszkańców”	5
Tabela 2. Profil respondentów ankiety „Równość szans kobiet i mężczyzn”	6
Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2019-2021	20
Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2019-2021	21
Tabela 5. Ruch migracyjny ludności w latach 2019-2021	21
Tabela 6. Infrastruktura techniczna w gminie w 2021 r.	22
Tabela 7. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w gminie w latach 2019-2021	23
Tabela 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne	25
Tabela 9. Gospodarstwa rolne	26
Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2019-2021	26
Tabela 11. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2019-2021	27
Tabela 12. Opieka nad dziećmi do lat 3 w gminie w roku szkolnym 2020/2021	28
Tabela 13. Placówki wychowania przedszkolnego w gminie w roku szkolnym 2020/2021	28
Tabela 14. Placówki oświatowe w gminie w roku szkolnym 2020/2021	28
Tabela 15. Placówki wsparcia dziennego na terenie gminy w 2021 r.	28
Tabela 16. Wykaz żłobków i klubów dziecięcych prowadzonych na terenie gminy w roku szkolnym 2020/2021	28
Tabela 17. Wykaz przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego działających w gminie w roku szkolnym 2020/2021	29
Tabela 18. Wykaz placówek systemu oświaty działających w gminie w roku szkolnym 2020/2021	29
Tabela 19. Wykaz placówek kształcenia ustawicznego, kształcenia praktycznego, ośrodków dokształcania i doskonalenia, inne placówki umożliwiające uczenie się przez całe życie w roku szkolnym 2020/2021	30
Tabela 20. Placówki kultury w gminie w 2021 r.	32
Tabela 21. Wykaz placówek kultury w 2020 r.	32
Tabela 22. Zakłady opieki zdrowotnej, praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2021 r.	34
Tabela 23. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie, apteki i punkty apteczne w gminie w 2021 r.	35
Tabela 24. Sport i rekreacja w 2021 r.	39
Tabela 25. Baza noclegowa w gminie w 2021 r.	42
Tabela 26. Przestępstwa odnotowane w gminie w latach 2019-2021	43
Tabela 27. Dozory prowadzone w gminach znajdujących się we właściwości Sądu Rejonowego w Kluczborku w latach 2019-2021	44
Tabela 28. Nadzory prowadzone w gminach znajdujących się we właściwości Sądu Rejonowego w Kluczborku w latach 2019-2021	45
Tabela 29. Stan zatrudnienia w OPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2021 r.	47
Tabela 30. Wykształcenie kadry OPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2021 r.	47
Tabela 31. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2019-2021	48
Tabela 32. Środki finansowe pozyskane ze źródeł zewnętrznych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej (projekty, środki z budżetu UE) w latach 2019-2021	48
Tabela 33. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2019-2021	49
Tabela 34. Struktura demograficzna beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2021 r.	49
Tabela 35. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2019-2021	49
Tabela 36. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez OPS w latach 2019-2021	51
Tabela 37. Asystenci rodziny w gminie w latach 2019-2021	52
Tabela 38. Skierowania i pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej w latach 2019-2021	53
Tabela 39. Karta Dużej Rodziny w gminie w latach 2019-2021	53
Tabela 40. Świadczenia rodzinne w gminie w latach 2019-2021	54
Tabela 41. Rodzaj świadczeń rodzinnych przyznanych w gminie w latach 2019-2021	54
Tabela 42. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2019-2021	57
Tabela 43. Instytucje i jednostki działające w obszarze pomocy społecznej w gminie w 2021 r.	57
Tabela 44. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2021 r.	58
Tabela 45. Działalność PCPR-u w odniesieniu do mieszkańców gminy w zakresie pieczy zastępczej w latach 2019-2021	60
Tabela 46. Stan bezrobocia w gminie w latach 2019-2021	60
Tabela 47. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie, województwie i w kraju w latach 2019-2021	61

Tabela 48. Bezrobotni w powiecie na koniec 2021 r. według wieku, czasu pozostawania bez pracy, wykształcenia i stażu pracy	61
Tabela 49. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy OPS-u z powodu bezdomności w latach 2019-2021	64
Tabela 50. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2019-2021	64
Tabela 51. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2019-2021 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie	65
Tabela 52. Liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2019-2021	65
Tabela 53. Działalność GKRPA w latach 2019-2021 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie	65
Tabela 54. Działania podjęte w mieście przez GKRPA w latach 2019-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie	66
Tabela 55. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie w latach 2019-2021	68
Tabela 56. Wykaz jednostek i grup wsparcia dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, funkcjonujących na terenie gminy w 2021 r.	69
Tabela 57. Negatywne zachowania oraz zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w roku szkolnym 2020/2021	71
Tabela 58. Dysfunkcje i patologie stwierdzone w rodzinach uczniów w roku szkolnym 2020/2021	72
Tabela 59. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2019-2021	74
Tabela 60. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej w formie usług opiekuńczych w latach 2019-2021	75
Tabela 61. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2019-2021	78
Tabela 62. Orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2019-2021	80
Tabela 63. Dofinansowanie rehabilitacji przyznane mieszkańcom gminy w latach 2019-2021	81
Tabela 64. Wykaz organizacji pozarządowych w gminie w 2021 r. współpracujących z gminą Kluczbork.	82
Tabela 65. Parafie rzymskokatolickie, inne kościoły i wspólnoty religijne na terenie gminy	85
Tabela 66. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2019-2021	88
Tabela 67. Udział kobiet w liczbie bezrobotnych w gminie w latach 2019-2021	88
Wykresy	
Wykres 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2019-2021	20
Wykres 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2019-2021	21
Wykres 3. Jak Pani/Pan ocenia ofertę edukacyjną szkół w gminie?	33
Wykres 4. Jaka jest według Pani/Pana atrakcyjność oferty kulturalnej w gminie?	34
Wykres 5. Jak Pani/Pan ocenia dostępną w gminie ofertę w zakresie ochrony zdrowia?	36
Wykres 6. Jak Pani/Pan ocenia dostępną w gminie ofertę w zakresie sportu i rekreacji?	42
Wykres 7. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?	46
Wykres 8. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu?	51
Wykres 9. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu?	63
Wykres 10. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom?	66
Wykres 11. Czy zna Pani/Pan przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?	67
Wykres 12. Czy Pani/Pan zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?	67
Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych?	82
Wykres 14. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie?	86
Wykres 15. Jak Pani/Pan ocenia komunikację między władzami samorządowymi a mieszkańcami?	87
Wykres 16. Jak Pani/Pan ocenia swój poziom zadowolenia z bycia mieszkańcem gminy?	87
Wykres 17. Struktura osób bezrobotnych w gminie pod względem płci w latach 2011-2021.	89
Wykres 18. Kto jest wg Pani/Pana bardziej zagrożony dyskryminacją ze względu na płeć?	90
Wykres 19. Czy spotkała się Pani/ spotkał się Pan z przypadkami dyskryminacji ze względu na płeć w gminie lub o nich słyszała/ słyszał?	90
Wykres 20. Jaka Pani/Pana zdaniem może być skala problemu nierówności płci w gminie?	91